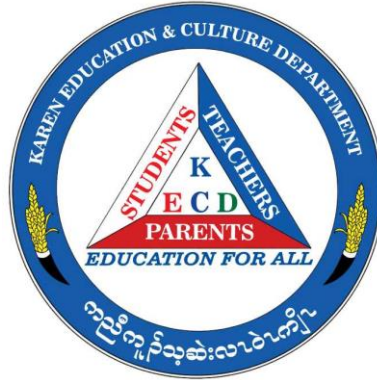

KAREN EDUCATION AND CULTURE DEPARTMENT

တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲတဖၣ်အလံာ်န့ၣ်ကျဲ

Teaching Methods Manual

Version: June 2023

ကညီကုန်သွယ်ဆေးလေးဝေးကျေးကျေးတပ်သိပ်လိအကျိုးအကျေးတဖန်အလံာ်နဲာ်ကျဲ

- 1. တာ်ဂ့ာ်ဂံာ်ထံး
- 2. တာ်ကတိလေညါ

အဆာ်ဒိာ်(က)

3. တာ်သိာ်လိမလိအတာ်မရဲာ်ကျဲသ့ာ်တဖန်

- 3.1 ဘာ်မနုအယိ တာ်မလိအကျိုးအကျဲသ့ာ်တဖန်အရူဒိာ်လဲာ်.
- 3.2 သရဲာ်ကိာ်ဒိာ်ဒီးကိာ်ဖိကိာ်ဒိာ်အတာ်သိာ်လိကျဲကျဲအတာ်လိဆိလိာ်သးတဖန်

4. တာ်ပာ်ဆုတာ်သိာ်လိတီးအးပူ

- 4.1 တီးအးဒီးတာ်ပာ်သ့ာ်ပာ်သး(သကဲးပဝး)အတာ်ပာ်ဆု
- 4.2 တာ်ပာ်လိပိာ်မုာ်ပိာ်ခါလာတာ်မလိတီးအးပူလာတာ်မလိန့ာ်တာ်အဂီာ်
- 4.3 နးအိာ်ထိာ်တာ်မုာ်လာအဖျါဆဲာ်(ဆဲာ်)
- 4.4 တာ်ယုထာ်ဒီးအတာ်ပိာ်ထဲထိာ်အခံသ့ာ်တဖန်-တာ်သုတာ်စံးထိာ်ပတြာ်လေအဂု
- 4.5 တီးအးတာ်မလလာတာ်မညါန့ာ်အီးသ့ာ်တဖန်

5. တာ်နာ်ဟာ်ဘာ်ယးဘာ်မနုဖိသဲာ်သ့ာ်တဖန်တအိာ်ဒီးလုာ်လာတာ်ပာ်သ့ာ်ပာ်သးလာအဂုထီဘိလဲာ်

- 6. တာ်မလိအတာ်တိာ်ကျဲ
- 7. တာ်သမံသမိးတာ်မလိ
- 8. တတဆိာ်ထွဲမဏလိာ်သး (Community of Practice)

တာ်သမံသမိးကွာ်ကုာ်တာ်သ့ာ်ညါနာ်ဟာ်ဘာ်ထွဲဒီးတာ်မလိအဆာ်ဒိာ်(က)

အဆာ်ဒိာ် (ခ)

9. တာ်တၢာ်ပီာ်တဲသကိးတာ်အတာ်မလိန့ာ်တာ် (Discussion Based Learning)

- 9.1 ဆိကမိာ်-မသကိး-ဟ့ာ်နီလီ (Think-pair-share)
- 9.2 တာ်ကတိဂ့ာ်လိာ်ဘိာ်လိာ်တာ်သ့ာ်တဖန် (Debates)
- 9.3 တာ်မတာ်ဆာတ်လာအကြးအဘာ်လာတာ်အိာ်သးကိခဲအဖိခိာ်(Moral Dilemmas)

10. တာ်မလိန့ာ်တာ်ခိဖျိတာ်မတာ်တိာ်ကျဲအတာ်ဟူးတာ်ဂဲ(Project based learning)

11. တာ်ဂုပုဒီးတာ်ဂဲဒိ (Drama and Role Play)

12. တာ်လိာ်ကွဲသ့ာ်တဖန် (Games)

13. တာ်သုတာ်ယဲပုသ့ာ်တဖန် (Using Stories)

- 13.1 တာ်ယဲပုအဟီာ်ခိာ်ဂီ (Story Map)
- 13.2 တာ်တဲကုာ်တာ်ယဲပု (Story Retelling)

14. တာ်မလိအကျိုးအကျဲခိဖျိတာ်တုတာ်ဂီတဖန် (Drawing Based Methods)

- 14.1 တာ်မပုတာ်ဂီအမံတဖန် (Labelled Diagrams)
- 14.2 တာ်ဂီမုာ်လိာ်သ့ာ်တဖန် (Cartoon Strips)
- 14.3 ဖိးစထာ်သ့ာ်တဖန် (Posters)
- 14.4 တာ်စိကမိာ်အယဲဘူးစဲ (Mind maps)
- 14.5 တာ်ဆာကတိာ်အပနီသ့ာ်တဖန် (Timelines)

15. တာ်မလိန့်တာ်ခိဖျိတာ်ဘျါလီတာ်ဂ့ၢ်ကီတဖၣ် (Problem-based learning)

16. တာ်မလိန့်တာ်ခိဖျိတာ်သံက့ၢ်သံဒီးတာ်တဖၣ် (Inquiry based learning)

တာ်သမံသမိးက့ၢ်က့ၤတာ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတာ်မလိအဆါဒိၣ် (ခ)

တာ်သမံသမိးက့ၢ်က့ၤတာ်အတာ်စံးဆါလါတာ်မလိအဆါဒိၣ် (က) ဒီး (ခ) အဂီၢ်

1. တာ်ဂ့ၢ်ဂံၢ်ထံး

က့ၢ်ဖိတဖၣ်အတာ်မလိန့်တာ်ဒီးတာ်က့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့ၣ်အကံၢ်အစီအတီပတီၢ်တဖၣ်တာ်ထီၣ်ဒူးအီၤသ့ၣ်ခိဖျိသရၣ်လါအသိၣ်လိတာ်တဖၣ်န့ၢ်ဘဲတာ်ဂ့ၢ်တာ်ကျိလါအသိၣ်လိဝဲတဖၣ်ဒီးအတာ်န့ၢ်ဟံၣ်ဘၣ်လိအကျိအက့ၢ်လါအဖိးမံကါကီၣ်လိၣ်သးဒီးက့ၢ်ဖိတဖၣ်အတာ်မလိန့်တာ်အတာ်အိၣ်သးအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

၂၀၂၀ နံၣ် မ့ၢ်နံၣ်ကီၣ်လဲၤဟီၣ်ခိၣ်ဖျါဘၣ်က့ၢ်ဆါခဲၣ်ဒီး ကလံၤကျိ တာ်ဆါသတြိၣ် (COVID-19) အတာ်မလိတာ်တတၢ်တနါဒီးတာ်အိၣ်သးအံၤဘၣ်သလၢစ့ၢ်ကီၣ်ပဝဲ ကညီက့ၣ်သ့ၣ်ဆဲးလါဝဲကျိတာ်တီၢ်ရဲၣ်ကျဲလါတာ်ဟ့ၣ်က့ၢ်သရၣ်တာ်သိၣ်လိတာ်ဖဲတာ်မလိအဆါဒိၣ်အါန့ၣ်လီၤ.

လံာ်တာ်သိၣ်လိန့ၣ်ကျဲအံၤဘၣ်တာ်ကတဲာ်ကတီၤဒူးအိၣ်ထီၣ်အီၤဒ်သိးကကဲထီၣ်တာ်ဒီးသန့ၤလါက့ၢ်သရၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဖဲတာ်ဟ့ၣ်တာ်သိၣ်လိဆူက့ၢ်သရၣ်အအိၣ်ဒ်တာ်အိၣ်သးညါန့ၢ်မ့ၢ်ဆ့ၣ်မ့ၢ်ဂီၤအိၣ်အသိးတန့ၢ်အဆါကတီၢ်ခိဖျိတာ်လဲၤတာ်က့ၤဒီးတာ်ဟံၣ်ဖျိထီၣ်သးအဂီၢ်တာ်ဂ့ၢ်ကီၤ,ခိဖျိတာ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတာ်ဘၣ်တာ်ဘါအတာ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. က့ၢ်သရၣ်လါအသိၣ်လိတာ်ဖဲကညီက့ၣ်သ့ၣ်ဆဲးလါဝဲကျိအက့ၢ်တဖၣ်အပူၤလါအတဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဒီးက့ၢ်သရၣ်တာ်သ့ၣ်ဘၣ်အတာ်မလိအိၣ်ဒီးဝဲအါဂါတာ်သ့ၣ်ညါဘၣ်အီၤခိဖျိတာ်မနီၣ်မလါတာ်ဂ့ၢ်တာ်ကျိစရိအဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.ဒ်တာ်အိၣ်သးလါအဘၣ်တာ်ယါထီၣ်လါထးအသိး, က့ၢ်သရၣ်လါအသိၣ်လိတ့ၢ်တာ်ဒီးကဆဲးသိၣ်လိဒီးတာ်တဖၣ်စ့ၢ်ကီၣ်တဒီးန့ၢ်ဘၣ်တာ်မလိလါကမလိထီၣ်အတာ်ကဲက့ၢ်သရၣ်အတာ်သ့ၣ်ဘၣ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တာ်အံၤကဲထီၣ်က့ၤတာ်ဂ့ၢ်ကီလါတာ်သိၣ်လိက့ၢ်ဖိတဖၣ်လါအတအိၣ်ဒီးအကံၢ်စီလါပျဲဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီက့ၣ်သ့ၣ်ဆဲးလါဝဲကျိခိၣ်န့ၢ်လါအတီခိၣ်ရိၣ်မဲပါဆုၢ်တာ်က့ၣ်ဘၣ်က့ၣ်သ့ၣ်ဒီးဝဲကျိအတာ်ဖဲတာ်မလါလါကဝီတဖၣ်အတာ်ဟံၣ်ဖျါအဖိခိၣ်, တာ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်လံာ်တာ်သိၣ်လိန့ၣ်ကျဲအံၤဒ်သိးသရၣ်သိၣ်လိတာ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်လါကဒီးသန့ၤထီၣ်အသးဒ်အမ့ၢ်က့ၢ်သရၣ်တာ်မလိအဆါဒိၣ်(မ့တမ့ၢ်) ဖဲအဝဲသ့ၣ်လဲၤထီၣ်က့ၢ်သရၣ်တာ်မလိတသ့ဘၣ်အဆါကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

2. တာ်ကတီၤလါညါ

လံာ်တာ်သိၣ်လိန့ၣ်ကျဲအံၤဘၣ်တာ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်အီၤဒ်သိးအကဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤသရၣ်သိၣ်လိတာ်သ့ၣ်တဖၣ်လါကသ့ၣ်သ့ၣ်ဘၣ်သိၣ်လိအကျိအကျဲအကလုာ်ကလုာ်ဖဲလါအသိၣ်လိတာ်လါတီၤဒူးပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. တာ်မလိအဆါဒိၣ်(က)အလံာ်န့ၣ်ဖျါအပူၤကွဲးပျါထီၣ်ဝဲတာ်ဘျါမိၢ်ပျါဘၣ်ထွဲဒီးဘၣ်မနုၤအယီၤအရူၤဒိၣ်လါတာ်ကဘၣ်သ့ၣ်တာ်သိၣ်လိအကျိကျဲအကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်လါတာ်မလိတီၤဒူးပူၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တာ်ဂ့ၢ်အရူၤဒိၣ်ပၣ်ယုာ်ဒ်အမ့ၢ်တာ်ပါဆုၢ်တာ်မလိတီၤဒူးပူၤ, တာ်ဒူးအိၣ်ထီၣ်တဝါလါအဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤလိၣ်သးဒီးတာ်မလိတာ်သိၣ်လိအတာ်တီၢ်

ကျွေး၊ ဒီး တၢ်ပိၣ်တဲသကိးဘၣ်မနုၤအယိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအရၢဒိၣ်ဝဲဖဲတၢ်ဟံၣ်ဖျိၣ်ယုၣ်အိၤ လၢတၢ် သိၣ်လိကျိၤ ကျဲအကလုာ်ကလုာ်ဂီၢ်န့ၣ်လဲၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(ခ)လၢလံာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီအံၤအပူၤကွဲးဖျါထီၣ်ဝဲတၢ်သိၣ်လိအကျိၤကျဲအကလုာ်ကလုာ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်သ့ၣ်အိၤသ့ၣ်လၢလံာ်မိၢ်ပျါလၢအတၢ်သိးလိာ်အသးမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးလၢတၢ်လီၤဆိလိာ်အသးသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

လၢလံာ်န့ၣ်ကျဲအပူၤန့ၣ်-နကထံၣ်ဘၣ်တၢ်ပနီၣ်သၢကလုာ်န့ၣ်လီၤ.

ဖး- ဖးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. နမ့ၢ်တသ့ၣ်ညါလီၤတၢ်မ့တမ့ၢ်တနၢ်ဟံၣ်တၢ်နီတမံၤဘၣ်ယးဒီး တၢ်လၢနဖးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်, နတၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်မၤကျိၤကျဲဒီး သရၣ်သိၣ်လိတၢ် အဂၤ တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢနကိၣ်ပူၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကရၢၢ်လၢအဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သး (ကျိကဘျီးယၤ ၂၁)အဝဲအံၤကမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဂ့ၢ်ဒီးလၢတၢ်ကတၢ်ပိၣ်တဲသကိးတၢ်ဒီးကရၢၢ်အဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဒိတဖၣ်-တၢ်မၤတၢ်သိၣ်လိအကျဲတခါစုာ်စုာ်လၢတၢ်မၤလိအဆၢဒိၣ်(ခ)အပူၤမ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်-နကထံၣ်ဘၣ်တၢ်အဒိတနီၤလၢလံာ်မိၢ်ပျါအါဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဟ့ၣ်နၢတၢ်ကူၣ်တၢ်ဖးတနီၤဘၣ်ယးဒီးတၢ်သိၣ်လိန့ၣ်ကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်နမၤအိၤကသ့ၣ်လဲၣ်ဖဲနသိၣ်လိန့ၣ်လိတၢ်အဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ဆိကမိၣ် တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢနဖးသ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. လၢတၢ်မၤလိအဆၢဒိၣ်(ခ)အပူၤန့ၣ်ဆိကမိၣ်တၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ်လၢနဖးဝံၤတဖၣ်တက့ၢ်. နသ့ၣ်တၢ်မၤလိကျိၤကျဲအဝဲအံၤလၢနတၢ်သိၣ်လိတၢ်မၤသ့ထီၣ်သး အဂီၢ်ကသ့ၣ်လဲၣ်. နသ့ၣ်တၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤနၢတဖၣ် မ့တမ့ၢ် မၤ ဘၣ် လိာ်အဝဲသ့ၣ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးတၢ်မၤလိအတီၤမ့တမ့ၢ်တၢ်မၤလိလံာ်လၢနသိၣ်လိသ့ၣ်တဖၣ်ကသ့စ့ၢ်ခါ.

လံာ်တၢ်န့ၣ်ကျဲအံၤတၢ်ကွဲးအိၤ အဂီၢ်ခိၣ်ထံးမ့ၢ်ဝဲလၢ သရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီး အတၢ်ပညိၣ်မ့ၢ်ဒ် သိးကမ့ၢ်တၢ်လၢကဒုးကဲထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢလၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢခါဆူညါ အတၢ်ဖံးတၢ်မၤ အတၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ထီထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်အံၤဘၣ်တၢ်ကွဲးအိၤဒ်သိး သရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကမၤလိအိၤလၢ အနီၢ်ကစၢ်(နီၢ်တဂၤတၢ်မၤလိ)ဒ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သနက့ၤ, သရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်အိၤသ့စ့ၢ်ကိးလၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်လိတၢ်ကျဲတဖၣ်ခိဖျိတၢ်မၤသကိးတၢ်လၢကရၢၢ်ဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤမ့တမ့ၢ်တဝၢလၢဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သးအပူၤ (COP) ဒ်တၢ်ကတၢ်ပိၣ်တဲသကိးအိၤလၢတၢ်မၤလိအဆၢဒိၣ်လၢခံတခါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

လံာ်အံၤပူၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ကိၣ်ခိၣ်, မ့တမ့ၢ်သရၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်အိၤသ့စ့ၢ်ကိးလီၤ. အဒိ-လံာ်မိၢ်ပျါသရၣ်န့ၣ်တၢ်တဖၣ်သ့ၣ်လံာ်န့ၣ်ကျဲအံၤလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိအပူၤ, တၢ်တ့ထီၣ်တၢ်သိၣ်လိအကျဲ, ဒီးတၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကြးဝဲဘၣ်ဝဲလၢလံာ်မိၢ်ပျါတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လံာ်အံၤသ့ဖဲအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ကူၣ်, ဟံးစုန့ၣ်ကျဲသရၣ်သိၣ်လိတၢ်လၢတီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျိသ့ၣ်တၢ်အဒိတဖၣ်လၢအအိၣ်လၢလံာ်န့ၣ်ကျဲအပူၤဒ်သိးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢလၢကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ်သရၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.

.....<<<>>>.....

အဆာဒိဉ်(က)-တၢ်ဘျၢမိၢ်ပှၢ်

3. တၢ်သိဉ်လိအိးတၢ်မၤလိအကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်

3.1 ဘဉ်မနုၤအပိတၢ်သိဉ်လိအကျိၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်အရ့ဒိဉ်လဲဉ်.

တၢ်သူတၢ်သိဉ်လိအကျိၤအကျဲအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်အရ့ဒိဉ်ဝဲမ့ၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤစၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကမၤလိန့ၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီး ပှၢ်ဒိဉ်တုာ်ခိဉ်ပှၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်န့ၣ် မၤလိတၢ် လၢကျဲ အ က လုာ်ကလုာ် န့ၣ်လီၤ.ကိဖိတနီၤမၤလိန့ၣ်တၢ်ခိဖျိတၢ် ဒိကန့ၣ် သရၣ်သိဉ်လိလီၤ,ကတိၤလီၤတၢ်တဖၣ်, ဘဉ်ဆဉ်ကိဖိတနီၤ မၤလိန့ၣ် တၢ်ခိဖျိ တၢ်မၤတၢ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒီး ယုတၢ်စံးဆၢတဖၣ် လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒ်ဝဲ, လိာ်ကွဲမ့တမ့ၢ် သးဝံဉ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သိဉ် လိတၢ်မ့ၢ်သူတၢ်သိဉ် လိ အ ကျိၤ အကျဲ အကလုာ်ကလုာ် အခိပညီ န့ၣ်ပှၢ်ကိဖိ ကိးဂၤဒဲးန့ၣ် ကပဉ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်ဒီး က အိဉ် ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကယုကျဲအဂ့ၤကတၢ် လၢ အ ဝဲ သ့ၣ်ကမၤလိတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သူတၢ်သိဉ်လိအကျိၤအကျဲအကလုာ်ကလုာ် န့ၣ် ကဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်မၤလိ လၢအမ့ၢ်ဒီး ကထုးန့ၣ်ကိဖိသ့ၣ် တဖၣ်အသး လၢအတၢ်မၤလိအပူၤန့ၣ်လီၤ. ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်အမၤလိတၢ်မ့ၢ်ဒီး အဝဲ သ့ၣ်အ သး ကအိဉ်ဟဲထီဉ်ကိအိဉ်ဒီးသးအတၢ် ထီဉ်ဟူးထီဉ်ဂဲလၢအတၢ်မၤလိအပူၤအပိ အ ဝဲ သ့ၣ် အတၢ်မၤလိ ကဒိဉ်ထီဉ် ထီထီဉ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒီးစဲးတဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အရ့ဒိဉ်တခါလၢတၢ်မၤလိအပူၤ, ဘဉ် ဆဉ် တၢ် ကူဉ်ဘဉ်ကူဉ်သ့န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ၂၁ နံဉ်ယၤဖျိဉ်တၢ်သူတၢ်ဘဉ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်အိဉ်ဒီးတၢ်ဆိကမိဉ်လၢအဝဲထံနီၤဖးအတၢ်သူတၢ်ဘဉ်သ့ၣ်တဖၣ်, အိဉ်ဒီး တၢ်တၢ်ပိဉ် တဲသ ကိး (ဆဲး ကျၢ ဆဲးကျိး)အ တၢ်သူတၢ် ဘဉ်တဖၣ် ဒ် သိး အ ဝဲ သ့ၣ်ကမၤဘဉ်လိာ်ဖိမံတၢ်ဒီးမၤသကိးတၢ်ကသုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပမ့ၢ်သူ ကျဲထဲတဘီဒီးဖဲပသိဉ်လိတၢ်အခါဒ်အမ့ၢ် သရၣ်ကတိၤတၢ်ထဲတဂၤဒီး ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘဉ်ဒိကန့ၣ် ဝဲန့ၣ်, ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်တမၤလိဘဉ်လၢအကကဲထီဉ်ဘဉ်ပှၢ်လၢအအိဉ်ဒီးတၢ်သ့ဟ့ၣ်နီၤလီၤတၢ်ဆိကမိဉ်, တၢ်ထံဉ်လၢအ ဂ့ၤ တဖၣ် ဘဉ် ,အဝဲသ့ၣ် ကဘဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ်ကျဲ အသိလၢကယုတၢ်အစၢလၢတၢ်မၤသကိးတၢ် အပူၤဒ် သိးကဘျါ လီၤတၢ် ကိတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးတသ့ဘဉ်. တၢ်သူတၢ်သိဉ်လိအကျိၤကျဲ အကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်မၤ စၢ ဒီးဒုးအိဉ်ထီဉ် တၢ် မၤလိလၢအအိဉ်ဒီးတၢ်ပဉ်ယုာ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ထဲသိးတုၤသိးအပူၤဒ်သိးကိဖိခဲ လၢာ် သ့ၣ်တဖၣ်ကမၤလိဘဉ်တၢ်လၢ အအိဉ်ဒီးတၢ်မၤနုၤ , တၢ်ကွၢ်မဲာ် မုဉ်-ခါ, တၢ်ရူလိာ်မုဉ်လၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲလၢကွၢ် တၢ်အိဉ်သးအဖိခိဉ်,တၢ်မၤလိအတၢ်သူတၢ်ဘဉ်မ့တတမ့ၢ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ်တအိဉ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိဉ်လိအကျိၤအကျဲ အိဉ် အကလုာ်ကလုာ်လၢပသူအိၤသ့န့ၣ်လီၤ. လၢလံာ်န့ၣ်ကျဲ တၢ်မၤလိ အဆာဒိဉ် (ခ) အပူၤန့ၣ်, နကထံဉ်ဘဉ် တၢ်သိဉ်လိအကျိၤအကျဲ လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢအမ့ၢ် တၢ်ကူဉ်ထီဉ်ဖးလီၤ အတၢ်မၤလိ, တၢ်တၢ်ပိဉ်တၢ်ပိ အတၢ်မၤလိ, တၢ်ယုသ့ၣ်ညါမၤလိတၢ်, တၢ်ကွဲးလံာ်ဟံဖျါထီဉ်တၢ်, တၢ်သူတၢ်ယဲၤပူသ့ၣ် တဖၣ်, တၢ်တုတၢ်ဂီၤဒီးတၢ်လိာ်ကွဲသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်သန့ကတၢ်သိဉ်လိအကျိၤကျဲအဂ့ၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အိဉ်ဝဲအါမးလၢဘဉ်တၢ်သူအိၤဒ်သိးကဒုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်မၤလိလၢအမ့ၢ်ပှၢ်ဒီးတၢ်သူဉ်ဖံသးညီ, တၢ်သူဉ်ဟူးသးဂဲဒီးတၢ်သးစဲလၢကိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

 နမေလိန့်တံအဂ္ဂကတံသုဒ်လဲဉ်. ဟံးနံတံဆာကတံဒီးဆိကမိဉ်ထီဉ်ဖဲလၢနဖိသုဉ်အခါမ့တမ့ဖဲ နဒိဉ်တုဉ်ခိဉ်ပျဲအခါဘဉ်ယးဒီး နမေလိတံဒီးတံသိဉ်လိလၢ နနံဘဉ်အခါန့ဉ်တက့ၢ်. နမေလိန့်တံ အဂ္ဂကတံဖဲ နဒိကနဉ် သရဉ်, မ့တမ့ သရဉ်နဲဉ်တံသိဉ်လိလၢတံအခါ ဒီး နဂုဉ် ကျဲး စးတံနံ တံ လၢအ ဝဲသ့ဉ်တဲဝဲသ့ဉ်တဖဉ်ခါ. မ့တမ့ နမေလိန့်တံသုအဂ္ဂပတံဖဲလၢ နကဘဉ်တုထီဉ်တံဂီတမံမံ. နကဘဉ် တာဉ်ပီဉ် တာဉ်ပီ တံတမံမံဒီး နတံသကံး ဒ်သိးကယုသကံးတံ အစလၢကရူပု. မ့တမ့ ဖဲနဘဉ်သးဝံဉ် တံ သး ဝံဉ် အခါ ဧါ, သံက့ၢ်သရဉ်သိဉ်လိတံအဂ္ဂလၢနက့ပုလၢ ဘဉ်ယးဒီး အဝဲသ့ဉ်မေလိန့်တံ အဂ္ဂကတံ ကျဲးလဲဉ်-ပုကံးဂးဒီးမေလိတံအကျဲန့ဉ်ဒ်သိးလိာ်အသးခါ.

 3.2 သရဉ်က့ဉ်ဒိဉ်ဒီးက့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်အတံသိဉ်လိကျဲးကျဲးအတံလီဆီလိာ်သးတဖဉ်

ညီနံတံသိဉ်လိန့ဉ်ဘဉ်တံသိဉ်လိအိဒီးတုဉ်ခဲအံန့ဉ်, ဒ်အမ့ဝဲသရဉ်က့ဉ်ဒိဉ်တံသိဉ်လိအကျဲ, မ့လၢ သ ရဉ်သိဉ်လိတံန့ဉ်ဘဉ်တံထံဉ်အိဒ်ဒီးတံသုဉ်ညါဒီးတံလဲခိဖျိခဲလၢန့ဉ်လီ. က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်တဖဉ်အမ့ဒါ န့ဉ် ကဘဉ်ဆုဉ်နီဒိကနဉ်ဒီး တံနီဉ်တံခဲလၢ လၢသရဉ်တဲဝဲသ့ဉ်တဖဉ် ဒီး တဘဉ်သံက့ၢ်တံ ဘဉ် န့ဉ်လီ. က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် သ့ဉ် တဖဉ် ဘဉ်တံဟ့ဉ်လီတံမေလိအတံမဒ်သိးသိး, မးဝဲ တံမသ့ဉ် တဖဉ် မ့တမ့ဘဉ်ဆုဉ် ဒီးတံသမံသမိးက့ၢ် တံသိဉ်လိ မ့ဒ်ထဲတံတံနီဉ်တံဂုသ့ဉ်တဖဉ် လၢတံဒီးစးဒီးတံ မကျဲးတံသိဉ်လိအ ဂီလီ.

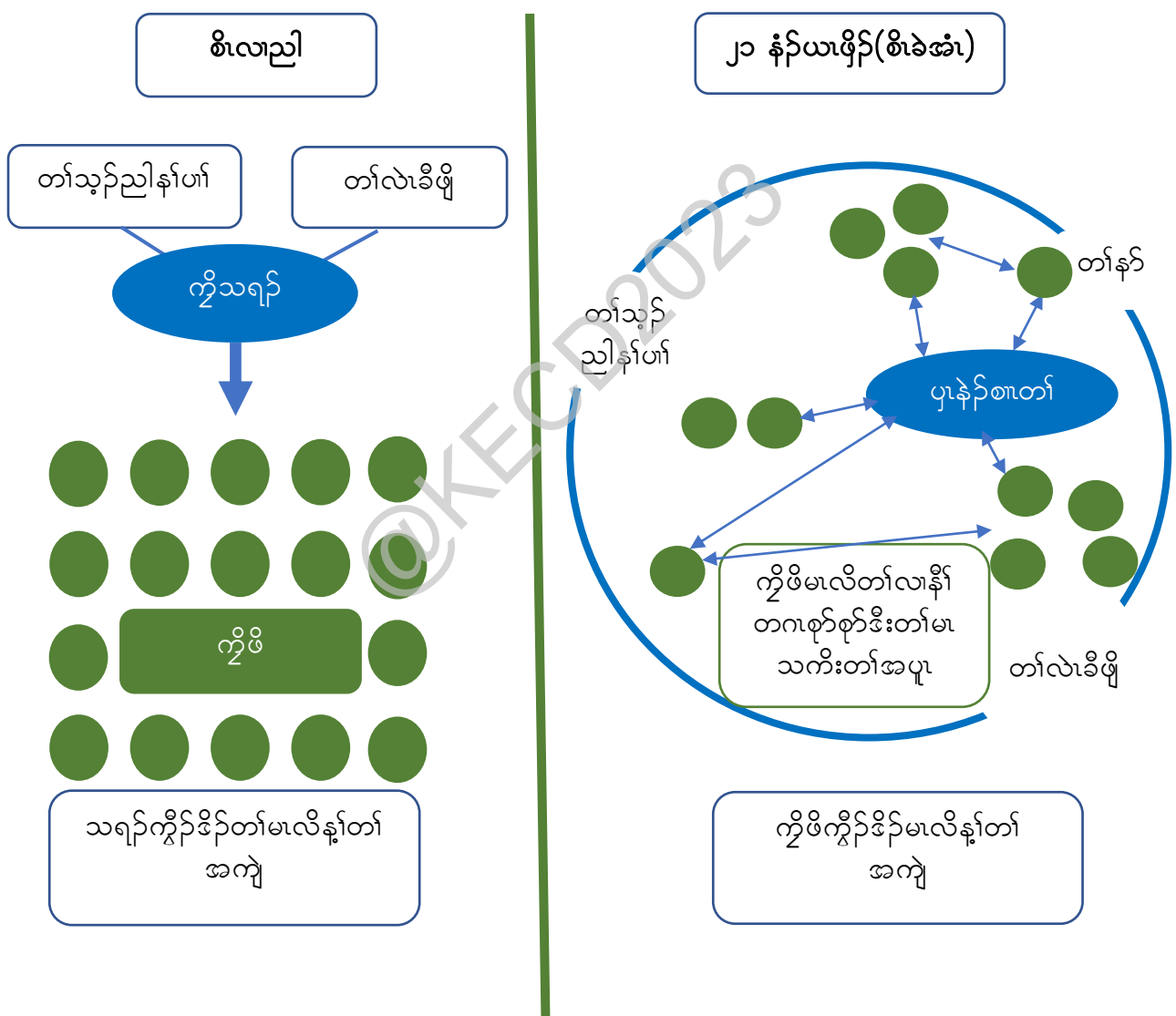
ဆာကတံခဲအံတံသိဉ်လိ ဆိတလဲအသးဆု က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် န့ဉ် လီ. က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်တဖဉ်မ့ပု ၁ မေလိတံ, လၢတံနံအယိအရူဒိဉ်ဝဲ လၢ က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် တဖဉ်က အိဉ်ဒီးတံပဉ်ယုဉ် န နီ လီ. မး သ ကံး တံလၢ အဝဲသ့ဉ် တံမေလိပုန့ဉ်လီ. သ ရဉ် သိဉ် လိတံ လၢစိ ခဲအံန့ဉ် အမ့ဒါ မ့ဒ်သိးကဆိဉ်ထွဲဒီးဟံးစုနဲဉ် ကျဲးပုက့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် တဖဉ်, ဒီးက့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် မးလိ သ ကံး တံဒ်သိးသိး လၢတံ ယုန့ဉ်ကျဲးလၢတံကဘျါ လီတံဂု ကံဒီးယု တံအစသ့ဉ်တဖဉ် အဂီ - အဝဲန့ဉ်မ့ဝဲ တံလဲခိ ဖျိ, တံသုဉ်ညါ န ဟံး ဒီး တံ နသ့ဉ်တဖဉ် အတံမသကံးတံ အကျဲန့ဉ်လီ. က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် တဖဉ်မ့လၢအဝဲသ့ဉ်အသးစါဆာလၢအဝဲသ့ဉ် အတံမေလိအပု ဖဲအမသကံးတံ ဒီး ပု အဂ္ဂသ့ဉ်တဖဉ်အယိ ,ဒုးအိဉ် ထီဉ် တံဂံ ဆုဉ် ဘါ ဆုဉ်, တံဒုးဘဉ်ထွဲလိာ်သး အကလုဉ် ကလုဉ် လၢဟ့ဉ်တံအခဲးအယာ်ဒ်သိးအဝဲသ့ဉ် ကသုဒုးအိဉ်ထီဉ်နံ တံသီ, တဲ ဖျါထီဉ်တံအခိပညီ, ပာ်ထံးနီ ဖးတံ, ဟံးဖျါထီဉ်တံဒီးဟ့ဉ်နီလီတံဂုတံကျဲးညါထီဉ်ဝဲဒ်န့ဉ်လီ. တံသုတံဘဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အံန့ဉ်တံသုအိလၢ တံအိဉ်သးအကလုဉ်ကလုဉ်သ့ဝဲလၢတံကယုတံအစလၢအဘဉ်ထွဲဒီးတံရူလိာ်မုဉ်လိာ်မသကံးတံအပုဒီး တံဂုကံလၢတံမလီာ်သ့ဉ်တဖဉ်, ဒီးလၢတံလီကံးပုဒီးလၢဟီဉ်ခိဉ်ဒိဖျါအပုန့ဉ်လီ.

က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်အတံမေလိတံဒီးပုသ့ဉ်တဖဉ်မ့ဝဲက့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်အတံပဉ်ယုဉ်ပဉ်ဂီလၢတံမေလိပုန့ဉ်လီ. တံ အဝဲန့ဉ် ဟ့ဉ်လီက့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်ကံးဂးဒီးတံန့းတံယာ် လၢအဝဲသ့ဉ်ကအိဉ်ဒီး အကစါဒ်ဝဲအကလုဉ် ,ဒီး သုတံမ လိအကျဲးအကျဲးလၢအဝဲသ့ဉ်ယုထာဝဲန့ဉ်လီ. က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်ကံးဂးဒီးန့ဉ်တမ့ပုလၢကဘဉ်မတံမေလိအတံမသ့ဉ် တဖဉ်ဒ်သိးသိး, သုတံမလိကျဲးထဲတံစိ, မ့တမ့မတံမလိအပတံဒ်သိးသိးဘဉ်လီ. အဝဲသ့ဉ်ဘဉ်တံဟ့ဉ် ဂံ ဟ့ဉ်ဘါ အိဒ်သိးကယုထာအကစါဒ်ဝဲ အတံမလိအကျဲးလၢအမေလိန့ဉ်တံအဂ္ဂကတံလၢအဝဲသ့ဉ်အဂီ လီ. က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ် အတံဒီးပုသ့ဉ်တဖဉ်တဘဉ်မ့တံလၢအတြိယာ်က့ဉ်က့ဉ်ဒိဉ်မလိ ခဲး ယာ်ခိဖျိအဝဲသ့ဉ် အတံ

ကူညီ ဘဏ်ကူညီသွားပတ်တို၊ မုခ်ခွါ၊ ကျိပ်၊ နိုင်းခိုင်းသီး အတတ်သွတ်ဘဏ်သွတ်တစ် သီးဘဏ် အယိဘဏ်၊ မုခ်တစ် က ဘဏ်မှတ်တင်လား အဟုတ်ဂံဟုတ်ဘါ၊ ဟုတ်လားကပိကွဲဖိသွတ်တဖန် င်သီး ကွဲဖိကိးဂုးဒီး ကအိတ်ဒီး တ်မလိအတတ် လိတ် ဘဏ်တဖန်လားကမလိဘဏ်တင်လားတင်မနားအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ တီးဒီးသွတ်တဖန်မှတ်တင်ဟ်လုာ်ဟ်ပွာ်တင်စိုာ်တင် နှ် ၊ တ်သွတ်ညါန့ၣ်ဟ် ၊ တ်သွတ်ဘဏ်၊ တ်လဲၤခိဖျိအကလုာ် ကလုာ်သွတ် တဖန် င် သီး ကွဲ ဖိကိးဂုးဒီးကတူာ်ဘဏ်ဝဲလား တ်ဟ်လုာ်ဟ်ပွာ်အိးဒီး ဘဏ်တင်ဆိတ်ထွဲမၤစၢ် အိးလားကမလိန့ၣ်တင် အဂ့ၢ်ကတင် အ ဂီၢ်လီၤ။

ကွဲာ်တင်ဂီၢ်လားအဖိလ်လားအဒူးန့ၣ်ဖျါ ထီၣ် တီးဒီးတင်သိတ်လိမလိအကျဲလားပသုတော် ညိ န့ၣ် ဒီး ၂၁ နံၣ်ယးဖျိတ် တင်သိတ်လိမလိတီးဒီးပူၤအတင်လီၤဆိလိာ်အသးန့ၣ်တက့ၢ်။

တင်မလိတီးဒီးခဲခါအံၤအဘဏ်စၢ်နထံၣ်တင်လီၤဆိမနုၤအိတ်သွတ်တဖန်လဲၣ်. နဆိကမိတ်လားတင်မလိ အတီးဒီးတခါစုာ်စုာ်အပူၤန့ၣ်ကွဲဖိသွတ်တဖန်ကတူာ်ဘဏ်ဝဲလဲၣ်.

ဆိကမိဂ်ထီဂ် တာ်ကဲဘျုးဒီး တာ်ကဲဘျုးတအိဂ်ဘဂ်သ့ဂ်တဖဂ်လၢတာ်မၤလိအကျိအကျဲ တခါစုဂ်စုဂ်အဂီၢ် တက့ၢ်. အဒိ,သရၣ်က့ၣ်ဒိဂ်အတာ်ကဲဘျုးတခါမ့ၢ်ဝဲသရၣ်သိဂ်လိတာ်အိဂ်ဒီး တာ်ပၤဆုၢ်ဘဂ်တီးဒၤ လၢအ အါ န့ၣ်လီၤ. ကိဖိက့ၣ်ဒိဂ်အတာ်ကဲဘျုးတခါမ့ၢ်ဝဲ ကိဖိသ့ဂ်တဖဂ် အသးစဲဒိဂ်လၢအတာ်မၤလိသ့ဂ်တဖဂ် အပူၤလီၤ. ကိဖိတာ်သ့ဂ်ညါန့ၢ်ပၤသ့ဂ်တဖဂ် ဘဂ်တာ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤလၢ တီးဒိတတီးအပူၤဒ်လဲၣ်. ဆိကမိဂ် ထီဂ်က့ၢ် တာ်လၢ နလဲၤခိဖျိ ဘဂ် လၢ သရၣ်က့ၣ်ဒိဂ်,မ့တမ့ၢ်ကိဖိက့ၣ်ဒိဂ်အတီးဒၤ, မ့တမ့ၢ် တာ်မၤလိလၢနထီဂ်ဘဂ်အတာ် မၤလိ အပူၤလၢနလဲၤခိဖျိဘဂ်သ့ဂ်တဖဂ်တက့ၢ်.တာ်သိဂ်လိအကျဲဖဲလဲၣ်တခါနယုထၢလဲၣ်.ဘဂ်မနုၤအယိလဲၣ်.

4. တာ်ပၤဆုၢ်ဘဂ်သိဂ်လိတီးဒၤပူၤ

4.1 တီးဒၤဒီးတာ်ဟံၣ်သ့ဂ်ဟံၣ်သး(သကဲးပတ်)အတာ်ပၤဆုၢ်

ဖိသဂ်ခဲလၢဂ်အိဂ်လၢဟံၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, လၢကိမ့ၢ်ဂ့ၤအိဂ်ဒီးတာ်ခွဲးတာ်ယၢ်လၢတာ်ကဘဂ်ကဟုကယၢ်ဒီးတာ်ဒိသဒၤလၢ ကပူၤဖျဲးဒီးတာ်ဘဂ်ယိဂ်ဘဂ်ဘိန့ၣ်လီၤ. KECD မၤစၢဒီးကတီးန့ၢ်ခဲးတာ်လၢတာ်တဘဂ်သ့ဂ်တဖဂ်စုဆူၣ်ခိဂ်တကး အတာ်ပၤဆုၢ်လၢတီးဒၤပူၤဘဂ်. ပူၤလၢအသိဂ်လိတာ်လၢ KECD အဖိလၢတဖဂ်ကဘဂ်လူပိာ်ထွဲတာ်သိဂ်တာ်သိ ဘဂ်ပးဒီးတာ်ကဟုကယၢ်ဒီးတာ်ဒိသဒၤလၢ ဖိသဂ်အတာ်ဘျုးဒီးဘဂ်အာ်လီၤ လူပိာ်ထွဲဒီး မၤထွဲ ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တီးဒၤဒီးတာ်ပၤဆုၢ်အဂ့ၢ်ကုာ်အံၤတာ်ကတၢ်ပိဂ်တၢ်ပိ ဘဂ်ပးကျိကျဲအကလုာ်ကလုာ်လၢသရၣ်သိဂ်လိတာ်သ့ဂ် တဖဂ် ကသ့ဝဲလၢအတအိဂ်ဒီးနီၢ်ခိတာ်မၤဆါဖိသဂ်မ့ၢ်ဂ့ၤ,တာ်ကတီး အဆူၣ်လၢအ ငးလီၤဖိသဂ် တဖဂ်အလၢက ပိဘဂ်န့ၣ်လီၤ.

ညါန့ၢ်တာ်သ့ဂ်သိဂ်လိအကျိအကျဲအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ် တမ့ၢ်တီးဒၤလၢ ကိဖိသ့ဂ်တဖဂ် ကဘဂ်ဆူၣ် နီၤလၢ အလီၢ်ဆူၣ်နီၤ လီၤဒီးဒိကန့ၣ်သရၣ်သိဂ်လိဒီးတဲလီၢ်တာ်တခါခိဘဂ်.တာ်အဝဲအံၤလိဂ်ဘဂ်ဝဲတာ်အိဂ်ဒီးတီးဒၤ ပူၤအတာ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.တီးဒၤပူၤတာ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲအကျိအကျဲသ့ဂ်တဖဂ်တာ်ထုးထီဂ်အဒိပညိ လီၤလီၤဆိဆိတအိဂ်ဘဂ်,ဘဂ်ဆဂ်တာ်အဂံၢ်ခိဂ်ထံးလၢပကြးသ့ဂ်ညါမ့ၢ်ဝဲကျိကျဲလၢသရၣ်သိဂ်လိတာ်သ့ဂ်တ ဖဂ် က သ့ ဝဲ ဒ်သိးကမၤလိတာ်ဝဲလၢကိဖိသ့ဂ်တဖဂ် ကမၤလိန့ၢ်ဘဂ်တာ် တုၤလီၤတီး လီၤ လၢ တီး ဒၤ ပူၤန့ၣ်လီၤ. တီးဒၤပူၤတာ် ပၤ ဆုၢ် သးကျဲလၢ အဂ့ၢ် အဟံၣ်ညိဂ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် သရၣ်သိဂ် လိတာ် သ့ဂ်တဖဂ် က ဘဂ်ငးအိဂ်ထီဂ် တာ်သိဂ် လိ အ ကျဲ လၢ အလီၢ်ဆိလိာ်အသးလၢ ကိဖိသ့ဂ်တဖဂ် ကမၤလိဘဂ်တာ်အကလုာ်ကလုာ် ခိဖျိတာ်မၤသ ကိးတာ်ခံၤ, ကရူၢ်တာ်မၤ, မ့တမ့ၢ် အိဂ်ဒီး တာ်ဟူးတာ်ဂဲၤ သ့ဂ်တဖဂ် လၢကိဖိတဖဂ်တမ့ၢ် ထဲ လၢ ကဘဂ်ဆူၣ်နီၤ လၢအ လီၢ်ထဲတ ခါခိဘဂ်, ဘဂ် ဆဂ်လၢ တ ကိာ်ခါ အတီးပူၤတီးဒၤကဘဂ်အိဂ်ဒီး တာ်အိဂ် ဂါအိဂ်ယိ, တာ်ယုးယိဂ်ဟံၣ်လိာ်သး,ဒီးတာ်မၤလိအတာ်လိဂ်ထီဂ်ကဲထီဂ်န့ၣ်လီၤ.

4.2 တာ်ဟံၣ်လီၤပိာ်မ့ၢ်ပိာ်ခွါလၢတာ်မၤလိတီးပူၤလၢတာ်မၤလိန့ၢ်တာ်အဂီၢ်

မ့ၢ်ခွါတာ်သိဂ်လိတီးဒၤဒီးတာ်ပၤဆုၢ်ရဲၣ်ကျဲလၢကိဖိကမၤလိဘဂ်တာ်လၢအအိဂ်ဒီးတာ်သးစဲတာ်သးဆူၣ်လၢအတာ် မၤလိအပူၤအဂီၢ်န့ၣ်, ကိဖိမ့ၢ်, ကိဖိခွါသ့ဂ်တဖဂ်တာ်ဟ့ၣ်အိၤတာ်ခွဲးတာ်ယၢ်, တာ်သဘျုး လၢအဝဲသ့ဂ်ကဟ့ၣ်ထီဂ် ဒီးပတ်ဖျါထီဂ်အတာ်ဆိကမိဂ်ဒ်အမ့ၢ်ပိာ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, ပိာ်ခွါဂ့ၤအသိးန့ၣ်လီၤ.

- ဟ့ၣ်တာ်ခွဲးတာ်ယၢ်လၢကိဖိပိာ်မ့ၢ်ဒီးပိာ်ခွါတဖဂ်ကဘဂ်စံးဆၢတာ်သံက့ၢ်တဖဂ်ထဲသိးသိးတုၤသိးသိး
- ဟ့ၣ်လီၤကိဖိပိာ်ခွါဒီးပိာ်မ့ၢ်ခံၤယိာ်ခိလၢာ်တာ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါလၢအဂ့ၢ်
- ဟ့ၣ်ကိဖိသ့ဂ်တဖဂ် တာ်ဆၢကတီးလၢလၢပျဲပျဲ ဒ်သိး ကစံးဆၢ တာ်သံက့ၢ်သ့ဂ်တဖဂ်, လီၤဆိဒ်တာ် ကိဖိပိာ်မ့ၢ်လၢအမဲာ်ဆုးမ့တမ့ၢ်ပျဲတာ်သ့လၢကဟံၣ်ဖျါထီဂ်အတာ်ထီဂ်သ့ဂ်တဖဂ်န့ၣ်လီၤ.
- ဟ့ၣ်တာ်ဖံးတာ်မၤလၢကဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါ ကိဖိသ့ဂ်တဖဂ်ကတဲတာ်, လီၤဆိဒ်တာ်လၢကိဖိပိာ်မ့ၢ် သ့ဂ်တ ဖဂ်အဂီၢ်.

- မလီတော် ကရိုတီမသကိးတံသုတဖန်ကဘဉ်အိဉ် ဒီးမုဉ်,ခါတံကျဉ်ကျီအသး (ကရိုတကရို ကိုဖိပိဉ်မုဉ်ပိဉ်ခါကဘဉ်ပဉ်ယုဉ်)
- မလီတော်လၢပုကိးဂၢဒး,ပိဉ်မုဉ်ဂု,ပိဉ်ခါဂု ကန့ဘဉ် တံခွဲးတံယဉ်လၢ ကတီခိဉ်ရိဉ်မဲ တံတဲသ ကိးတံသုတဖန်-ကိုဖိပိဉ်ခါဂု,ပိဉ်မုဉ်ဂုခံကဟ်လၢကဘဉ်တီခိဉ်ရိဉ်မဲကရိုသုတဖန်
- ဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါပုကိးဂၢဒးလၢကဒုးန့ဉ်ဖျါထီဉ်အဝဲသုဉ်ကရိုတံမအစၢသုဉ်တဖန်
- မလီတော်လၢကိုဖိပိဉ်မုဉ်ဂု,ပိဉ်ခါဂုခံကဟ်လၢကကွဲးတံကွဲးနီဉ်ဖုဉ်လၢကရိုဖိတံမအပူ
- စံးပတြၢတံသံကွၢ်လၢတံဟ့ဉ်ထီဉ်သုဉ်တဖန်,ဒီးတံသံကွၢ် အစၢတဖန်ကဘဉ်မုဉ်ဝဲ တံဒုးန့ဉ်ဖျါ ထီဉ် ပိဉ် မုဉ်ပိဉ်ခါအတံထဲသိးတုးသိး- မုဉ်သုတံအဒိ,တံဂီၤသုဉ်တဖန်န့ဉ် ကဘဉ်သုပိဉ်မုဉ်ဒီးပိဉ်ခါ အမံ ခံခါလၢန့ဉ်လီၤ.
- မလီတော်လၢ ကိုဖိတကစုဉ်န့ဉ် ကဒီးန့ဉ်တံခွဲးတံယဉ် လၢကမလိသုသးလၢတံဒုးန့ဉ် ဖျါထီဉ် တံ အဒိ လၢအသုတအိဉ်ဒီးတံဘဉ်ယီၤ,တံသးကီလၢကမၤဝဲ,မုတမုဉ်တဘဉ်တံဆိကမိဉ်ဆံး,မၤမဲဉ် ဆုး အီလၢပုအဂၤသုဉ်တဖန်ဘဉ်န့ဉ်လီၤ.
- တံမုဉ်ကိးထီဉ်မံလၢတံပူန့ဉ်, ကဘဉ်ကိးထီဉ် ကိုဖိ ပိဉ်မုဉ်,ပိဉ်ခါ အမံနီၢ်ဂံၢ်ဒီး အဘျီထဲသိး သိးန့ဉ် လီၤ.
- ဘဉ်ဟ့ဉ် လီၤ ကိုဖိမုဉ်,ခါသုဉ်တဖန် တံခွဲးတံယဉ်ဒ်သိးသိး လၢကကွဲးလီၤဘဉ်တံထံဉ်လၢ လၢာ် သုဉ် ဘဉ်သုအဖိခိဉ်လၢတံဂုဉ်ခိဉ်တံခဲလၢကအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.
- ဟ့ဉ်လီၤကိုဖိမုဉ်,ခါတံမတဖန်ဒ်သိးသိး(အဒိ-တံမကဆု ကဆီတံ,တံသုးတံဖိတံလံ)
- ဆိဉ်ထွဲ,ဟ့ဉ်ဂံၢ်ဟ့ဉ်ဘါ ကိုဖိမုဉ်,ခါ ကိးဂၢဒး ဒ်သိးကကဲထီဉ်တံခိဉ်သုဉ်တဖန်,ယုဉ်ဒီး ပိဉ်မုဉ်တက, ပိဉ်ခါတကန့ဉ်ကဘဉ်မုဉ်တံခိဉ်စၢန့ဉ်လီၤ.

တံဂုဉ်တံကျီဘဉ်တံမန့အီလၢ: United Nations Educational, Scientific, and Cultural Organization (UNESCO) Bangkok. 2009. Gender in Education Network in Asia-Pacific (GENIA) Toolkit: Promoting Gender Equality in Education. Bangkok, Thailand: UNESCO Bangkok. <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001864/186495E.pdf>.

တံပၤဆုာ်ရဲဉ်ကျဲးတံဒးတံသိဉ်လိအါတကံန့ဉ်ဘဉ်ထွဲဒီးတံပၤဆုာ်ကိုဖိတံဟ်သုဉ်ပသး,တံသကဲးပတ်သုဉ် တဖန်ဒ်သိးတံမလီတံလၢဖိသဉ်သုဉ်တဖန်တံဟ့ဉ်အီတံခွဲးတံယဉ်,တံယုထၢလၢ အတံ မလိ အပူ, ဘဉ် ဆဉ်လၢတကီၢ်ခါအပူတံကဘဉ်မတံယုထၢတံလၢအကြးအဘဉ်ဒီး ကိုဖိ အသကဲးပတ်ဒီး ကိုဖိတဖန် ကဘဉ်အိဉ်ဒီးတံသုဟံးန့ဉ်မုဉ်လၢအတံဖဲးတံမအဖိခိဉ်န့ဉ်လီၤ.

တံပၤဆုာ်ကိုဖိသကဲးပတ်န့ဉ်မုဉ် တံဂုဉ်အခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိလၢသရဉ်သိဉ်လိဉ်တံလၢအအိဉ်ဒီးတံဒုးပဉ်ယုဉ်ကို ဖိ ခဲလၢခဲဆု သုဉ်တဖန် အဂီၢ်လီၤ.တံပၤဆုာ်သကဲးပတ်န့ဉ် တမုဉ်တံသိဉ်တံသီ လၢအ သိဉ်ယီဉ်ကိုဖိ အသကဲးပတ် တဂု,ဒီးအန့ကုဉ်သုဉ်တဖန် အဂီၢ်ဘဉ်. အဝဲန့ဉ်ဘဉ်ယးဒီးတံဒုးအိဉ်ထီဉ်သရဉ်အတံသုဉ်ညါဒီးအတံ သုတံ ဘဉ် ဒ် သိး ကဒုးအိဉ်ထီဉ် တံမလိအလီၤလၢအပူဖျးဒီးအိဉ်ဒီးတံဆိဉ် ထွဲမၤစၢကိုဖိလၢအတံ မလိပူကိး ဂၢဒး အ ကီ (ပဉ်ယုဉ်ဒီး တံဘျါလီၤတံဂုဉ်ကီလၢတံပဉ်ယုဉ်မသကိးတံ, ဒီး တံအိဉ်ဆုဉ် အိဉ်ချ အတံအိဉ်သးတဖန်), ဒီး ဒ်သိး ကဒုးအိဉ်ထီဉ် တံရုလိဉ်မုဉ်လိဉ်သးလၢအဂု, တံမတုလီၤထီဉ်ဘး အ ကျီ အကျဲးလၢအလီၤတံလီၤဆဲး,ဒီးတံမညီန့ဉ်တံအကျဲးသုဉ်တဖန်န့ဉ်လီၤ.တံအကျီအကျဲးအိဉ်ဝဲအါမံဒ်သိးက ဆိဉ်ထွဲသရဉ်သိဉ်လိတံလၢကဒုးအိဉ်ထီဉ်တံမလိလီၤလၢအကမအါထီဉ်ကိုဖိအသကဲးပတ်အဂုလၢအတံ မလိအပူ,ဒီးတံဟ်ကဲဖိသုဉ်တဖန်အတံခွဲးတံယဉ်န့ဉ်လီၤ.ပကတၢ်ပိဉ်တၢ်ပိကျဲးတံဖဲအံးအမုဉ်- တံဟ်လီၤ တံမုဉ်လၢ ကွၢ် စိလၢ အရဲ(ဆ့), တံယု ထၢဒီး တံ ပိဉ်ထွဲ ထီဉ်အခံသုဉ်တဖန် ,ဒီး ဒုးအိဉ် ထီဉ် တံ ဒးတံမညီန့ဉ်အီအကျဲး တဖန် ရဲရဲန့ ဉ် လီၤ. ဒ်လဲဉ် ဂုဒ်လဲဉ်ဂု, ကျီ ကျဲး အိဉ်ဝဲအါကလုဉ် လၢ ပသုသု ဒီး သရဉ်သိဉ်လိတံသုဉ်တဖန်ယု ကျဲးလၢအဂုကတံ လၢအနီၢ် က စါအဂီၢ်ဒီး တံလၢကသိဉ်လိဝဲ သုဉ် တဖန် အ ကီန့ဉ်လီၤ.

 ဆိကမိန်ထီၣ်က့ၤတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢနထီၣ်က့ၤအခါတက့ၢ်.သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ပၤဆၢရဲၣ်ကျဲၤအတၢ်မၤလိတၢ်ဒၤပူၤဖဲလဲၣ်.အဝဲသ့ၣ်ကိးပသုဒီးတၢ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒဲးသိးကပၤဆၢတၢ်မၤလိအတၢ်ဒၤဒီး,မ့တမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ကျဲၤအဂ့ၤလၢသ့ၣ်တဖၣ်ဒါ.သရၣ်သိၣ်လိတၢ်မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒါအိၣ်နီၣ်နီၣ်,ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဘၣ်ဝဲဒဲးလဲၣ်.

 4.3 တၢ်ဟံၣ်လိတၢ်မ့ၢ်လၢက့ၢ်ဖိလၢအရဲ(ဆံ့)

တၢ်ဟံၣ်လိတၢ်မ့ၢ်လၢက့ၢ်ဖိလၢအရဲလၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်အရဲဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဒၤပူၤသကးပတ်ဂ့ၤအစရီ (မ့တမ့ၢ်တၢ်ဒၤဒီးတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်)မ့ၢ်ကျဲၤအဂ့ၤတဘိဒဲးသိးကဆိၣ်ထွဲတၢ်ပၤဆၢသကးပတ်လၢအဂ့ၤအန့ၣ်လီၤ.ကိၣ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကြးပၣ်ယုၣ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဒၤဒီးတၢ်ဘျၢတဖၣ်,ဒီးတၢ်ဘျၢတဖၣ်ကဘၣ်ဖုၣ်,ညိးဒီးမ့ၢ်တၢ်လၢဖိသ့ၣ်န့ၣ်ဟံၣ်အိၣ်ညိးန့ၣ်လီၤ.တၢ်ဒၤပူၤသကးပတ်တၢ်ဘျၢကြးတၢ်ဟံၣ်ဖျါအိၣ်လၢတၢ်မၤလိတၢ်ဒၤပူၤန့ၣ်လီၤ.က့ၢ်တၢ်ဘျၢအိၣ်လၢတဖၣ်ထွဲတခါတက့ၢ်.တၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်ဖုၣ်ဒီးညိးလၢကိၣ်ဖိကန့ၢ်ဟံၣ်အိၣ်ဒီးအိၣ်စ့ၢ်ကိးဒီးတၢ်ဂီၤန့ၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ.

သုလံၣ်မဲၣ်ဖျါတဖၣ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤအိၣ်န့ၣ်ဂ့ၤဒိၣ်န့ၣ်ဒီးတၢ်လၢပတ်မၤအိၣ်န့ၣ်လီၤ.အဒိ-

- "ဟးလၢတၢ်ဒၤပူၤ" တမ့ၢ် "တဘၣ်ယုၣ်ဘၣ်"
- "ကတၢ်တၢ်သိၣ်ဒိၣ်ဒိၣ်လၢတၢ်ဒၤပူၤတဂ့ၤ" တမ့ၢ် "တဘၣ်ကိးပသုဘၣ်"

တၢ်ဒၤပူၤတၢ်သိၣ်တၢ်သိ

န့ၣ်လၢအဒိကန့ၣ်တၢ်	
မံၣ်ချဲၤလၢအက့ၢ်တၢ်	
ခိၣ်ဖိလၢအဟး	
ကလုၢ်လၢအဘျၢ	
စုၤလၢအမၤစၢၤတၢ်	

တၢ်ဒၤပူၤတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ညိးသိးပတီၢ်နီၣ်အိၣ်ကညိအဂီၢ်လီၤ.ကိၣ်တနီၣ်နီၣ်ဟံၣ်လိတၢ်ဒၤပူၤတၢ်ဘျၢတဘိန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်မၤပိၣ်ထွဲအိၣ်ဝဲခံမံၤ,သၢမံၤဖဲအမ့ၢ် " ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သးကညိ,တၢ်ပူၤဖျဲး,ဒီးတၢ်သ့ဟံးမ့ၢ်ဟံးဒါ " ဘၣ်ဆၣ်တၢ်ဝဲအံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢကိၣ်ဖိတဖၣ်အသးအန့ၣ်အဖိခိၣ်လီၤ. ကတၢ်ဆိတၢ်ဖုၣ်ကိၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ကသ့ၣ် " စုၤလၢအသးကညိတၢ်,တၢ်ကတၢ်လၢအမ့ၢ် " န့ၣ်လီၤ. ကိၣ်တၢ်ဘျၢအဂ့ၤကတၢ်န့ၣ်ကဘၣ်ရဲဒီးတၢ်သ့ၣ်နီၣ်အိၣ်ကဘၣ်ညိ (လၢအမ့ၢ်ဖုၣ်,ဒီးတမ့ၢ်အါအါဘၣ်). ကိၣ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တသ့ၣ်နီၣ်တၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ခဲလၢဘၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်အိၣ်ပညိတအိၣ်ဘၣ်လီၤ.

တၢ်ဘျၢတဖၣ်တၢ်မၤဆုၣ်ထီၣ်အိၣ်ဖျါ တၢ်စံးပတြၢ, တၢ်ဒိကန့ၣ်,ဒီး တၢ်ဟ့ၣ်ခိၣ်ဖး လၢ တၢ်မၤဂ့ၤတၢ်အဂီၢ်, တၢ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါ,တၢ်မၤသကိးတၢ်,ဒီးတၢ်အံးထွဲက့ၢ်ထွဲကဟုကယၢ်သကိးလီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

 ဆိကမိန် ထီၣ်ဘၣ်ယးတၢ်လၢ နသိၣ်လိသ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. နဟံၣ်လိတၢ်တၢ်ဘျၢတဖၣ်, မ့တမ့ၢ် နအိၣ်ဒီးတၢ်မ့ၢ်လၢက့ၢ်ဆိအရဲလၢတၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒါ. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤစၢၤန့ၣ် လၢနထုးထီၣ်တၢ်ဘျၢသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ဒါ. နတၢ်ဒၤပူၤတၢ်ဘျၢမ့ၢ်အိၣ်လံၣ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်မၤဂ့ၤထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢကျဲၤတဘိဘိစ့ၢ်ဒါ.

4.4 တာ်ယုထာ်ဒီးအတာ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖၣ်-တာ်သုတာ်စံးထီၣ်ပတြၢလၢအဂ့ၤ

တာ်သုတာ်ယုထာ်ဒီးအတာ်ပိာ်ထွဲထီၣ်အခံသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ကျဲတဘီ လၢဘၣ် တာ်သုအီၤလၢကမၤဂ့ၤထီၣ် ကွီဖိအသကဲးပတ်လၢကွီဖိအသးန့ၣ်ခဲလၢာ်အ ကိၢ်ဒ်ပဆၢမ့ၢ်လၢဒီးထံၣ်ဘၣ်အသိးလီၤ.တာ်အဝဲန့ၣ်ဒုးသ့ၣ် ညါကွီဖိသ့ၣ်လၢ အမၤတာ်ယုထာ်လၢအဂ့ၤ,ဘၣ်ဆၣ်ဟ့ၣ်အဝဲ သ့ၣ်တာ်ခွဲးတာ်ယာ်စ့ၢ်ကိးလၢ အကဆိတလဲ သကဲးပတ်လၢလၢအတဂ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သိၣ် လိတာ်သ့ၣ်တဖၣ်တြၢးတိာ်ပာ်တာ်စံးဆၢ ၃-၅ခါလၢကဟ့ၣ်တာ်စံးဆၢလၢအ ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဆိကမိၣ်ထီၣ်ဘၣ်ပး နတာ်စံးထီၣ်ပတြၢ ကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢ အတာ်ကျဲးစး ဟ့ၣ်ထီၣ်တာ်ထံၣ်လၢတီၤဒီးပူၤအိၣ်ပျဲၤဘျီလဲၣ်,ဒီးတာ်အဝဲအံၤ ဒုးအိၣ်ထီၣ်တာ်သးသဟီၣ်လၢကွီဖိတာ်မၤလိအပူၤအိၣ်ဒ်လဲၣ်တက့ၢ်. ပုၤဖိ သ့ၣ်ဆံးသ့ၣ်တဖၣ်ညီန့ၢ်အသ့ၣ်ဆူၣ်သးဂဲၤလၢကမၤလိတာ်ဒီးဒိကန့ၣ်သရၣ်တာ်သိၣ်လိ,လၢတာ်န့ၢ်အယိတာ်သု တာ်စံးပတြၢလၢအဝဲသ့ၣ်အတာ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါအပူၤမ့ၢ်တာ်ဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်သးသဟီၣ်လၢတာ်မၤလိအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တာ်ဟ့ၣ်ကူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတာ်ကပတြၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်-

- ဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတာ်ထုးဂံၢ်ထုးဘါအိၣ်န့ၢ်ဒီးတာ်သုတာ်ဘၣ်တဖၣ်
- တလိၣ်လၢတာ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤအီၤတာ်ကတိၤအါအါဘၣ်
- ကဘၣ်တာ်ပာ်လုာ်ပာ်ပူၤအီၤ(ကဘၣ်ရဲၤလၢတာ်ဂ့ၢ်အဖီခိၣ်)
- ကဘၣ်တာ်မၤအီၤတပယုာ်ယီ
- တာ်ကဘၣ်မၤအီၤဒ်သိးသိး-နကမၤလိတာ်လၢဖိသ့ၣ်ကိးဂၤဒီးန့ၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တာ်စံးပတြၢဒ်လဲၣ်.
- ကဘၣ်မ့ၢ်တာ်အတီၤအလိၤ,တာ်နာ်အီၤသ့ၣ်လီၤ.ဖိသ့ၣ်ခဲလၢာ်သ့ၣ်တဖၣ်နာ်ဝဲလၢနသးခု.နဟ်ကဖၢလၢ သးလၢအဖီခိၣ်စ့ၢ်ခါ.

တာ်တဲၤဖျါထီၣ်ကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အသကဲးပတ် မၤသးဒ်လဲၣ်န့ၣ်ကဲထီၣ်တာ်ကဲဘျးသ့ၣ်န့ၣ် လီၤ. အဒိနသုတာ်က တီၤဒ်အံၤ, “ယထံၣ်လၢ(တာ်မၤတာ်ဘျါလီၤတာ်ဂ့ၢ်ကိတခါ)အံၤကီၢ်ဒိၣ်မးလၢနကဘျါလီၤအစၢလီၤ,နလိၣ်ဘၣ်တာ် မၤစၢတနီၤစ့ၢ်ခါ.”

တာ်ဟ့ၣ်တာ်မၤလၢအထုးန့ၢ်ကွီဖိအသးဆူၣ်အဂတဘျီတခိၣ်ကဲထီၣ်တာ်မၤစၢဒ်သိးကယုကျဲလၢကဒိသအတာ် မၤလိအတာ်သးစဲကစ့ၤလီၤအဂီၢ်လီၤ.အဒိ-သရၣ်သိၣ်လိတာ်မ့ၢ်ထံၣ်လၢကွီဖိတဂ့ၤန့ၣ်အသးတစၢဆၢလၢတာ်မၤ လိန့ၣ်,ဟ့ၣ်လီၤအဝဲသ့ၣ်တာ်မၤလၢအကမၤဝဲလၢအယၣ်ယၢဒ်သိးအခိၣ်န့ၣ်ကအိၣ်ဘျးဘၣ်အဂီၢ်,အဒိ-မၤအဝဲ ဟံန့ၢ်န့ၣ်လိတာ်ဘၣ်ဒ်သိးအတာ်ခွဲးတာ်ယာ်လၢအကဟူးဂဲၤဘၣ်ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပုၤသိၣ်လိတာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကဘၣ်ပလီၢ်သးလၢတဘၣ်စံးပတြၢ ကွီဖိအလီၢ်လီၢ်တဂၤအါတလၢ, မ့တမ့ၢ်ပာ်အ ဝဲသ့ၣ်လၢတာ်အဒိအတဲာ်အါတလၢတဂ့ၤ. ကွီဖိကဆိကမိၣ်လၢနတဲာ်တမ့ၢ်တတီ,ဒီးအဝဲသ့ၣ်တတူၢ်လီၤ.နတာ် စံးထီၣ်ပတြၢမ့တမ့ၢ်ကဆိကမိၣ်လၢနတာ်ပတြၢတမ့ၢ်တာ်နီၢ်နီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.နဘၣ်မၤလိတာ်လၢဘၣ်မန့ၤနစံးပတြၢ တၢ အဝဲသ့ၣ် ဒီးလၢတာ်ဂ့ၢ်မန့ၤအဖီခိၣ်လဲၣ်,ဒ်သိး အဝဲသ့ၣ် ကဟ်ဖျါထီၣ် သကဲးပတ်လၢအဂ့ၤ အ သီတဘျီကဒီးန့ၣ်လီၤ.

နတဘၣ်ကွၢ်မဲာ်ကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်,ဘၣ်ဆၣ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ခိၣ်ဖး(တာ်စံးပတြၢ)လၢအတာ်မၤလိတာ်သကဲးပ

တ်-တ်ဟ်သုဉ်ဟ်သးသုဉ်တဖၣ်အဖီခိၣ်,တဘၣ်မ့ၢ်လၢအမၤလိတ်ဘၣ်(ဖွဲး)အဖီခိၣ်ဘၣ်. အဖီ-ကွီဖိ (A) မၤလိတ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်အမး 30% ဒီးကွီဖိ (B) ဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ 70%, ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသုဉ်ခံၣ်လၢအတၢ်ဂၤကျဲးစးအိၣ်ထဲသိးသိးအယိ,ခံၣ်လၢအကြးဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်စံးထီၣ်ပတြၢန့ၣ်လီၤ.

ဖိသုဉ်သုဉ်တဖၣ်ဖဲအမၤတၢ်(ယုထၢတၢ်)ကမၣ်အခါန့ၣ်,သရၣ်သိၣ်လိတ်သုဉ်တဖၣ်အါတက့ၢ်အဲၣ်ဒီးတဲအဝဲသုဉ်လၢပတုၣ်မၤတၢ်အဝဲန့ၣ်တက့ၢ်,တၢ်အံၤတဘျီတခိၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီလၢကွီဖိတဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.မ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်လဲၣ်ဂ့ၢ်,တၢ်မ့ၢ်သုဉ်တဖၣ်ယုထၢဒီးအတၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံ သုဉ်တဖၣ်အကျဲန့ၣ်,မ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကွီဖိသုဉ်တဖၣ်ကဆိတလဲအတၢ်ဟ်သုဉ်ဟ်သး,အသကဲးပတ်ဒီးဘျီဘၣ်က့ၢ်အတၢ်ယုထၢလၢအဂ့ၢ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်စံးပတြၢလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.

အဖီ-ဖိသုဉ်တဂၤမ့ၢ်မၤတံၢ်တၢ်ဒီးဂ့ၢ်လိၣ်လၢအတမၤကွီတၢ်မၤဘၣ်န့ၣ်,သရၣ်ကတဲဘၣ်ကွီဖိအဝဲန့ၣ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ယုထၢခံၣ်ခါ,ဒီးတဲဖျါထီၣ်တၢ်ကဲထီၣ်ပိၣ်ထွဲအခံလၢတၢ်ယုထၢတခါစုၣ်စုၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.အဖီ,“နယုထၢဒ်သိး နကဆိကတီၢ် မၤတံၢ်တၢ်ပုၤအဂၤသုဉ်တဖၣ် ဒီး မၤဝံၤန့ၣ်တၢ်မၤလိၣ်ဒီး ဟးထီၣ်ဂဲၤလိၣ်ကွဲးဒီး နတံၢ်သကိးသုဉ်တဖၣ်ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်တၢ်လိၣ်ကွဲးအဆၢကတီၢ်သ့ဝဲလီၤ.မ့တမ့ၢ် နယုထၢလၢနတမၤန့ၣ်ကွီတၢ်မၤလိၣ်ဘၣ်ဒီးအိၣ်တၢ်လၢတီၤ ဒီးပုၤဖဲတၢ်လိၣ်ကွဲးအဆၢကတီၢ်ဒီး မၤဝံၤက့ၢ်န့ၣ်တၢ်မၤ,ဒ်သိးယကသုဉ်ညါလၢမ့ၢ်နန့ၢ်ဟံၢ်တၢ်မၤလိၣ်လၢနမၤလိၣ်ဘၣ်အီၤတဖၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.”

သရၣ်တလိၣ်လၢကဘၣ်အိၣ်ခိး ကွီဖိတဂၤန့ၣ်အတၢ်စံးဆၢဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဟးလၢတၢ်လိၣ်အဂၤလၢကဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကွီဖိကဆိကမိၣ်ယုထၢတၢ်ယုထၢဖဲလဲၣ်တခါန့ၣ်မ့ၢ်အဘၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ကွီဖိမ့ၢ်မၤတၢ်ယုထၢလၢအဘၣ်န့ၣ်သရၣ်ကဟ့ၣ်အီၤတၢ်စံးထီၣ်ပတြၢလၢအဂ့ၢ်ဒ်သိးကွီဖိကသုဉ်ညါဘၣ်ဝဲလၢအတၢ်ယုထၢအဘၣ်န့ၣ်လီၤ.ခိဖျါတၢ်ဟ့ၣ်ကွီဖိတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအကယုထၢတၢ်အယိန့ၣ်,ကွီဖိသုဉ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟီၤလီၤဘၣ်အတၢ်ဟ်လီၤတၢ်ဆၢတဲၣ်ဒီးတၢ်သကဲးပတ်လၢအဂီၢ်ကစၢ်တၢ်ဝဲ,ဒီးတၢ်အံၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်မၤတၢ်ယုထၢလၢအဘၣ်သ့အါထီၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

ဖဲကွီဖိသုဉ်တဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအကမၤပိၣ်ထွဲဝဲအဂီၢ်န့ၣ်,သရၣ်သိၣ်လိတ်တဖၣ်ကဘၣ်သုဉ်နီၣ်လၢ-

- ဒုးသုဉ်နီၣ်ထီၣ်ကွီဖိလၢအဝဲသုဉ်အိၣ်ဒီးတၢ်ယုထၢ-အဝဲသုဉ်ကလိၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးသုဉ်နီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ.
- ကျိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်ကျဲးသုဉ်တဖၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်ညီညီ,ယိယိဖိ
- တၢ်ဆိတလဲတၢ်ဟ်သုဉ်ဟ်သး,သကဲးပတ်အတၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံတဖၣ်ကဘၣ်ရဲဝဲ(အဖီ-ကွီဖိသုဉ်တဖၣ်မ့ၢ်ဆိကတီၢ်မၤတံၢ်တၢ်ကွီဖိအဂၤန့ၣ်အဝဲသုဉ်ဟးထီၣ်လိၣ်ကွဲးလၢတၢ်ချာသ့ဝဲလီၤ.)
- တၢ်ဂ့ၢ်ကဘၣ်ဖျါရဲဝဲလၢဘၣ်မနုၤအယိတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံလၢတၢ်မၤတၢ်တမံၤမံၤအဂီၢ်န့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
- ကရၢၢ်တၢ်မၤပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံတဖၣ်ပတြၢဟးဆွဲး,မ့ၢ်လၢအဝဲသုဉ်ဒုးကဲထီၣ်တၢ်သုဉ်ဒိၣ်သးဖျိး,သုဉ်တမ့ၢ်သးတမ့ၢ်ဘၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.
- တၢ်သုတၢ်ကတိၤလၢကွီဖိခိၣ်န့ၣ်ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအဒီးသန့ထီၣ်သးလၢကွီဖိအတၢ်ဟ်သုဉ်ဟ်သး,အသကဲးပတ်,တမ့ၢ်လၢအတၢ်ကမၣ်အဖီခိၣ်ဘၣ်.တၢ်သု “ယသးတမ့ၢ်ဘၣ်ခိဖျါနပတ်သုဉ်ဟ်သးဒ်အံၤအယိ” ဂ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ်တၢ်သု “နန့ၢ်က့ၢ်” န့ၣ်လီၤ.

- ကျိုးကျွဲခဲလက်လက်သုသုတဖန်နှင့်တဘက်မှတ်သုတဖန်စိကမိလကွဲဖိအဖိခိန်ဘဉ်.ကဘဉ်မှတ်သုတဖန်ကထိဉ်တဘဉ်ထွဲကွဲဖိအတဘဉ်ထိဉ်ထိဉ်ဒီးပတ်လုတ်ပတ်ပွဲကွဲဖိအနီကစာအဂီလီ.

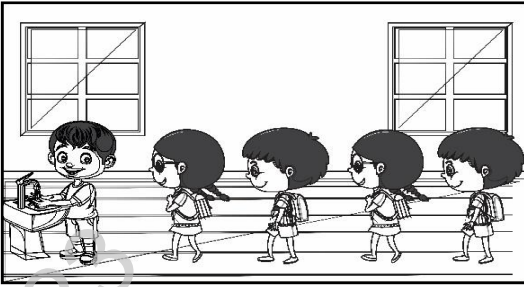

ဖဲနမ့ဖိသုသုအခါ-နဆိကမိဉ်ထိဉ်တဘဉ်ဆာကတီတခါလကွဲသရဉ်ဟ့ဉ်နခိဉ်ဖး(တံစံးပတြာ)တခါခါလနမတုအီအဂီအိဉ်ခါ.နတုဘဉ်ဖဲလဲဉ်ဖဲနနဘဉ်ခိဉ်ဖးအခါ. နဆိကမိဉ်ထိဉ်တဘဉ်ဆာကတီတခါခါ လနဟံဉ် ဖဲလနဟံဉ်ဖိယိဖိတဂကဟ့ဉ်နတုယုထာတခါကသုခါ. နတုယုထာ အ တာ ပိဉ်ထွဲထိဉ်အခံသုသုတဖန်မနုအိဉ်ထိဉ်လဲဉ်.

4.5 တီးဒေးတံးမလတံးမညီနီအီတဖဉ်

တီး ဒေးတံးမညီနီအီလအကြားဝဲဘဉ်ဝဲဒီး ကွဲဖိ အသးနံဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ် အရဒိဉ် င်သီး ကမဏ သရဉ်သိဉ်လိ တာ သုဉ်တဖဉ် လကပဆု တာ ဆာက တီ, တာလီ, ဒီး တီးပူ တာ ဟူး တာဂဲလအတုလီတီးလီအဂီန့ဉ်လီ.

သရဉ်သိဉ်လိတာသုဉ်တဖဉ် ကဘဉ်မဲဝဲတံးမ ညီ နီ တံးမလတံးပူတဖဉ်ထိဘိဒီးဒ်လအဒုးအိဉ်ထိဉ်ဝဲအသီး,လက ကွဲဖိသုဉ်တဖဉ် ကနာဟံ တာလအဘဉ် မဲဝဲ ဒီး တ ကြား မဲဝဲသုဉ်တဖဉ်လီ. ပမ့အိဉ်ဒီး တံးမလပဘဉ်မအီဒ် တာဟံလီအီအသီးထိဘိဒီး, ပတုဘဉ်လပ တ အိဉ် ဒီး တာဘဉ်ယီ,ပသးမု လပတံးမအဖိခိဉ် ,ဒီးပသုဉ်ညါဘဉ်လတံးမနုကဟဲကထိဉ် သးဖဲပမ့ မတံး သုဉ် တဖဉ် အံအခါ,ဒီးပုအဂစုကီးကတုဘဉ်ဝဲလဲဉ်န့ဉ်လီ. လတံးမကုဘဉ်ကုသုအပူန့ဉ်,တံး မလပမညီ နီလတနံဂီတနံဂီတဖဉ်ဟ့ဉ်ပုတံးနနီတံးအခွဲအယာလဒ်သရဉ်သုဉ်တဖဉ်တဲပုအသီးတံးကကထိဉ် အ သး န့ဉ် လီ. တံးမညီနီတံးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ် မဒိဉ်ထိဉ် ထိထိဉ် ပသကဲးပတ်လအဂု လတံး တု လီ အီ သုသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ.အဝဲသုဉ်န့ဉ်-

- မဏဒုးအိဉ်ထိဉ်တံးဟူးတံးဂဲအဘဉ်စာတခါဘဉ်တခါကလဲအသးဘျူဘျူ (အဒိ-ဖဲဖိသုဉ်သုဉ်တဖဉ် သး အသးဆု ကရံတံးဖဲတံးမအခါ, သရဉ်သိဉ်လိတာ ကဘဉ်မ ကရံတခါ စုဉ်စုဉ် လက အိဉ်ကတဲကတီးအသးလတံးမအဂီ,ဒီးကရံတံးမအဝဲအံတံးကမအီလတံးလီဖဲလဲဉ်,တီးပူ,မုတမ့တီးအချာန့ဉ်ခါလအကြားအဘဉ်ဒီးကရံတံးမန့ဉ်လီ.)
- မဏလီတံးခွဲတံးယာလကဒုးအိဉ်ထိဉ်သကဲးပတ်တဂုအဂီ,ဒီး တံးသဘဉ်ဘဉ်လအက ထိဉ်အသး သုတဖဉ် (အဒိ- ဖိသုဉ်သုဉ်တဖဉ် မုသုဉ်ညါဝဲလအက ဘဉ်ဟးဝဲလီလကွဲပူလတံးဘျူ တာဘျိုအပူဒီး,တံးအဝဲန့ဉ်မဏလီတံးကီတံးခဲလဖိသုဉ်သုဉ်တဖဉ်တမကလီ,မတံးတံးလီအသး တဂဒီးတဂဘဉ်န့ဉ်လီ.)
- ကဘျူးကဖိဉ်လကွဲဖိလအအိဉ်ဒီး နီခိကံဂီလအတလတပု,ဒီး အိဉ်ဒီး တံးကီတံးခဲလတံး မလီပူသုဉ်တဖဉ် (အဒိ-ဖိသုဉ်တဂမ့အိဉ်ဒီးတံးကီတံးခဲလကသုဉ်နီဉ်ထိဉ်တံးမလီလအကဟဲဆုညါ တခါကမ့တံးမနုလဲဉ်န့ဉ်, သရဉ်ကကွဲးလီတံးမလီအ တံးဆာကတီတံးပျါ, မုတမ့ တီး တံး ဖဲတံးမ,တံးဟူးဂဲတံးပျါကီးနံဒဲးလလါသုဉ်ဘဉ်သုအဖိခိဉ်သုဝဲန့ဉ်လီ. တံးအဝဲ အံကကထိဉ်တံးမဏလအဖိသုဉ် လအသုတအိဉ်ဒီးတံးသုဉ်ကီသးဂီ,ဒီးကအိဉ်ယိ,မ့လအဝဲ သုဉ် သုဉ်ညါ ဘဉ်တံးမလီလအကဟဲမ့တံးမနုလဲဉ်င်သီးအဝဲသုဉ်ကပဆုအတံးဆာကတီကသုအဂီန့ဉ်လီ.)
- မလီတံးလပပုကီးဂုဒီးနာဟံအမုအဒါတဖဉ်,ဒီးတံးမလအဝဲသုဉ်ကဘဉ်မဲဝဲတဖဉ်န့ဉ်လီ.

(အခိ - ပမ္မာ်ဟ့ၣ်နီၤလိၤတၢ်မၤစရီၤလၢအမ့ၢ်မုၢ်ဒါလၢဖိသ့ၣ်တၢ်စုၣ်စုၣ်ကဘၣ်မၤဝဲလၢအကတီၢ်ဒၣ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလိၤလံာ်ဖးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤလိတခါစုၣ်စုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်, ကမၤစရီၤလိၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်, တဲအါတၢ်န့ၣ်လီၤ.)

- **ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ပၣ်ယုၣ်ပၣ်ဂီၢ်, တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ, ဒီး တၢ်ပူၤဖျး အတၢ်ပလၢာ်ဘၣ်** (အခိ - ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်သ့ၣ်ညါလၢ တနံၤစုၣ်စုၣ်အဂီၢ်အဝဲသ့ၣ် ကဆုၣ်နီၤဘၣ်ဒီးမတၢ်လဲၣ်န့ၣ် က ကဲ ထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢအဝဲသ့ၣ်တလိၣ်သ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၤလၢတၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်လိၤတၢ်လိၤဆဲးတဖၣ် အဂီၢ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဘၣ်အိၣ်တ့ၢ်လၢကွီဖဲကွီပျၢ်အဆၢကတီၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤအယီၤန့ၣ်, ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကတဲဆိအိၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤတဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၤလၢအမိၢ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တသ့ၣ်ညါဝဲလၢအဖိအိၣ်ဖဲလဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.)

တၢ်အကျိၤအကျဲအိၣ်အါမံၤလၢ သရၣ်သိၣ်လိၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ကသ့ဝဲ ဒ်သိး ကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်အေးတၢ်မၤညီၤန့ၣ် အတၢ်မၤလၢအဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တနီၤန့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲ-

တၢ်အေးတၢ်မၤညီၤန့ၣ်တၢ်မၤအကျိၤကျဲအကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်	ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိတၢ်လၢအပူၤဖျးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဒီး ပျဲတၢ်သးဖျဲလဲၣ်.
ရဲၣ်လိၤသးလၢတြီၤအမဲာ်ညါလၢကန့ၣ်လီၤလၢ တၢ်မၤလိတၢ်ပူၤအဂီၢ်တက့ၢ်.	ကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ယီၤဒီးဘျီဘျီဝဲဖဲန့ၣ်လီၤလၢတၢ်အေးအပူၤန့ၣ်လီၤ.
ယုၣ်ထီၣ်စု	တၢ်အဝဲအံၤကတြီၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအသုတတဲတၢ်တဘျီယီၤလၢတၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ထံၣ်အဂီၢ်, ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကွီဖဲခဲလၢာ်သ့ၣ်တဖၣ်ကစံးဆၢဘၣ်တၢ်သံကွၢ်န့ၣ်လီၤ.
ဒဲစုးဒီးသံကွၢ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကတဲက့ၢ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဟူတဖၣ်တဘျီကဒီးဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဒိကန့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.	မ့ၢ်ကျဲလၢအချုတဘိဒ်သိးကထုးန့ၢ်ဖိသ့ၣ်တၢ်ဒိကန့ၣ်, လိၤဆိဒဲတၢ်လၢတၢ်ဖျဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, ဒီးသရၣ်သိၣ်လိၤတၢ်တလိၣ်လၢကဘၣ်တဲတၢ်လၢအကလုာ်ဖးဒိၣ်ဘၣ်လီၤ.
သရၣ်သိၣ်လိၤတၢ်ပျဲလိၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်ခိဖျိတၢ်ရဲၣ်လိၤအဝဲသ့ၣ်တဂ့ၢ်ဘၣ်တဂ့ၢ်ဖဲတၢ်မၤလိဝံၤအခါန့ၣ်လီၤ.	ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်က့ၢ်လိၤလၢတၢ်ဘျီတၢ်ဘျီပူၤ
တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢကစးထီၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ကွဲးလိၤအသးလၢလၢာ်သ့ၣ်ဘၣ်သုအဖိခိၣ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤလၢတၢ်ပူၤအဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.	ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤလိဘၣ်တၢ်တဘျီယီၤလၢတၢ်ပူၤလီၤ.
တၢ်သုကွီဖိဆုၣ်နီၤအလိၢ်အတၢ်ရဲၣ်ကျဲ	ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါလၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဆုၣ်နီၤဖဲလဲၣ်လၢတနံၤဂီၢ်တနံၤဂီၢ်, ဒီးဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢသရၣ်တဖၣ်ကဆိလိၤဖိသ့ၣ်ဆုၣ်နီၤအလိၢ်ဖဲအကြးဒီးတၢ်မၤလိန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

နဆိကမိန် ထိုင်တံအကျိကျဲအဂတမံမံလော နသုအီသု င်သိးနကဒုးအိန်ထိုင် တံမလိတီအေး လာအအိန်ယိ,အိန်ဂါဒီးပူဖျဲဒီးတံဘဉ်ယိန်သုတခါခါ. နတဲသကိးတံဒီးသရဉ်အဂသုတဖဉ် လာအအိန်လာနကိပူဒီးတံဘဉ်ပိန် သကိးတံဒီးအဝဲသုတလာအ မတုာ်လံသုတဖဉ် လာကဒုးအိန် ထိုင် တံမလိတီအေးလာအအိန်ယိ,အိန်ဂါဒီးပူဖျဲဒီးတံဘဉ်ယိန်လဲဉ်တက့ာ်.

တံလောအဖိလံအံနုဉ်မုာ်တံအဒိတနီလောတီအေးတံမညီနုဉ်တံဖဲတံမလိသုတဖဉ်လာအက ကြးဝဲဘဉ်ဝဲဒီးတံမအီသုနုဉ်လီ.

တံဂုာ်တံကျိ	တံမညီနုဉ်လာအကကဲထိုင်တံမစာ
<p>ဖဲတံမလိစးထိုင်အခါကိဖိသုတဖဉ်တဲတံဒီးတ နုဉ်ဟူသရဉ်တဲတံဒီးအဝဲသုဘဉ်.သရဉ်ကဘဉ် ဟံးနုဉ်တံဆာကတီာ် ၅မံးနံးဒ်သိးကိဖိကနုဉ်ဟူအီ အဂီလီ.</p>	<p>-တံဒဲစုအဒိ,သရဉ်ဒဲစုဒီးကိဖိသုတဖဉ်ဒဲစုပိာ် သရဉ်ခံ,ကိဖိသုတဖဉ်သုဉ်ညါလာကဘဉ်ဆိကတီာ် ဒီးဒိကနုဉ်တံသိဉ်လိအဆာကတီာ်နုဉ်လီ.</p> <p>-သရဉ်တတဲဘဉ်တုလောကိဖိသုတဖဉ်တဆိက တီာ်အတဲတံဘဉ်နုဉ်လီ.</p> <p>-ကိဖိသုတဖဉ်အိန်ဒီးတံဂုာ်ခိဉ်တီလာကဘဉ်တံ ပိဉ်တံပိဝဲဖဲအဝဲသုနုဉ်လီ.တံမလိတီပူအယိ တံဂုာ်တံကျိလာအတဲသကိးနုဉ်ဘဉ်ယးဒီးတံမလိ နုဉ်လီ.</p> <p>-ကိဖိသုသုတဖဉ်ဖးလံလောတံဘျဉ်ဘျဉ်အပူ တချးတံမလိစးထိုင်အခါလီ.</p>
<p>ကိးနံးဒဲးနုဉ်,ကိဖိ(၉)တီဒီးအတီ(၁၀)သုတဖဉ် တဲအါလိာ်သးဘဉ်ယးဒီးမတကသုဖျဉ်ထုဖဲမုာ် ထုဉ်ခါကိပျာ်အဆာကတီာ်အဂီနုဉ်လီ.</p>	<p>-တံပာ်လီတံသုဖျဉ်ထုအစရီလာတီတခါစုာ်စုာ် အဂီအယိတီကသုဉ်ညါမတကဘဉ်သုဖျဉ် ထုလာတနံဒီးတနံအဂီ</p>
<p>ဖဲကရုာ်တံတံပိဉ်တံပိဝဲအလီခံနုဉ်.ကိဖိ သုတဖဉ်ကအိဉ်ဘျဉ်အဂီဟံးနုဉ်တံဆာကတီာ် အါမးလါလီ.</p>	<p>-တံဒဲစုအဒိ,သရဉ်ဒဲစုဒီးကိဖိသုတဖဉ် ဒဲစုပိာ်သရဉ်ခံ,ကိဖိသုတဖဉ်သုဉ်ညါလာက ဘဉ်ဆိကတီာ်ဒီးဒိကနုဉ်တံသိဉ်လိအဆာက တီာ်နုဉ်လီ.</p> <p>-သရဉ်တတဲဘဉ်တုလောကိဖိသုတဖဉ်တဆိက တီာ်အတဲတံဘဉ်နုဉ်လီ.</p> <p>-သရဉ်သံကွာ်ကိဖိသုတဖဉ်လာအဝဲသုလိဉ်ဘဉ် အါထိုင်တံဆာကတီာ်ထဲလဲဉ်.</p> <p>-တံဒုးသုဉ်နီဉ်ထိုင်စိကိဖိတံဆာကတီာ်(၅)မံးနံး တချးတံတံပိဉ်တံပိဝဲအဆာကတီာ်လာကွံာ် အခါနုဉ်လီ.</p>
<p>မဟါတနံနုဉ်ကိဖိမုဉ်ဖိတဂလီယံဘဉ်ဒဲဝဲကိဖိ အဂတဖဉ်ယုာ်ဆုတီပူဒ်သိးကယုနုဉ်လီဆုဉ်နီ လာအကဆုဉ်နီဘဉ်လာသကိးအကပနုဉ်လီ.</p>	<p>-ကိဖိသုတဖဉ်ရဲဉ်လိာ်သးလာအကျိတချး လာကနုဉ်လီတီအေးပူဖဲတံမလိစးထိုင်ဒီးဘဉ်အခါ နုဉ်လီ.</p> <p>-ကိဖိသုတဖဉ်တံရဲဉ်လီပာ်ပနီဉ်နုဉ်အလီာ် ဆုဉ်နီအယိအဝဲသုကသုဉ်ညါလာကဆုဉ်နီ ဘဉ်တံလီာ်ဖဲလဲဉ်နုဉ်လီ.</p>
<p>နထံဉ်ဘဉ်လာကိဖိလာအဆုဉ်နီလာတံမလိတီအေး</p>	<p>ကိဖိသုတဖဉ်တံရဲဉ်လီပာ်ပနီဉ်နုဉ်အလီာ်ဆုဉ်နီ</p>

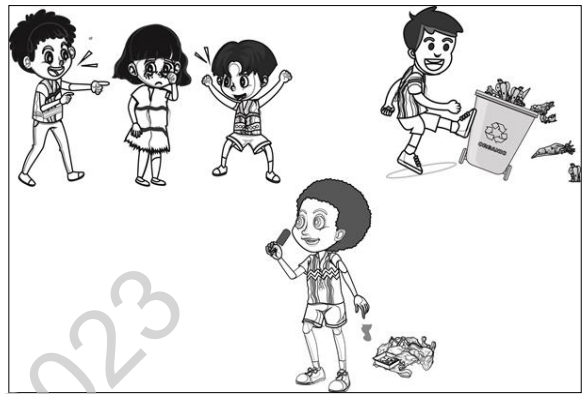
လိာ်ခံတဖၣ်ညီနီၣ်ဖျါလၢအသးတအိၣ်တၢ်မၤလိတၢ် မ့တမ့ၢ်မၤတံာ်တပျၢအကသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.	လၢအကမၤသကိးတၢ်ဒီးမတဂၤလၢအမၤလိတၢ် ကန့ၢ်အဂ့ၤအဂီၢ်အလီၤ.
---	--

ဆိကမိၣ်ဘၣ်ယးဒီးတၢ်မၤလိအတီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢနသိၣ်လိတက့ၢ်.တၢ်အကျိၤအကျဲလၢအဖီခိၣ်သ့ၣ် တဖၣ်ကဲထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢလၢအကနးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိတၢ်ဒီးလၢအအိၣ်ယိဘျီဘျီ,ဒီး ပူဖျးဒီးတၢ်ဘၣ်ယိၣ်စ့ၢ်ဒါ.

5. တၢ်နီၣ်ဟံၣ်ဘၣ်ယးဘၣ်မနုၤဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီးလုာ်လၢတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးလၢအဂ့ၤထီၣ် လဲၣ်

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအနးအိၣ်ထီၣ်ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအတအိၣ် ဒီး လုာ်လၢလၢအဂ့ၤတဖၣ်န့ၣ်အိၣ်အါမးန့ၣ်လီၤ.ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အါတက့ၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အလုာ်လၢသကိးပဝးလၢ အတဂ့ၤ လၢကိၣ်ပူၤခိဖျါလၢ အဝဲသ့ၣ် အိၣ်ဒီးဟံၣ် ယိတၢ်ဂ့ၢ်ကီ, မ့တမ့ၢ်အတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢတၢ်မၤလိအပူၤတၢ်ဆိၣ်ထွဲအါတအိၣ် ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နဲလဲၣ်ဂ့ၢ်န့ၣ် တၢ်အဝဲအံၤ န့ၣ်ဟဲ ကဲထီၣ် သး သ့ဝဲလၢတၢ်သိၣ်လိအ ကျိၤအကျဲလၢသရၣ်သိၣ် လိ တၢ် သူ အါသ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.ကိၣ်ဖိတသးအိၣ်တၢ်မၤလိ ဒီးသရၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်သူတၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ အကလုာ်ကလုာ်လၢ အဘၣ်ထွဲလိာ်သးဒီးဖိသၣ် တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ဘၣ်ဒီး, ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသးတအိၣ်တၢ် မၤလိဒီး,အဝဲသ့ၣ်တနီၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ် အလုာ် လၢ လၢ အကမၢ် ဒီးအိၣ်ဒီး တၢ်မၤလိ လၢအတ လဲထီၣ် လဲ ထီ ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

လံာ်တီၤဖျါလၢ အဖီလံာ်အံၤန့ၣ် ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ တၢ်ဂ့ၢ်လၢ အနးအိၣ်ထီၣ်ဖိသၣ်လၢအတအိၣ်ဒီး လုာ်လၢသကိးပဝး လၢ အဂ့ၤ,ဒီးယုထၢတၢ်လၢအကမၢ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်ဝဲသကိး ဘၣ်ယးတၢ်ဘျီရဲတဖၣ်လၢသ ရၣ်သိၣ်လိတၢ် မ့တမ့ၢ် ကိၣ်ကသုဝဲဒီးမၤအါသ့တဖၣ်လၢတၢ်ကအိၣ်ထွဲဖိသၣ်အတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သး,ဒီးလုာ်လၢကဂ့ၢ်ထီၣ်ပသီထီၣ်အ ဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအနးအိၣ်ထီၣ်လုာ် လၢသကိးပဝးလၢအကမၢ်	တၢ်ဟံၣ်ဖျါလုာ်လၢသကိးပဝးလၢအ ကမၢ်	တၢ်ဘျီရဲလၢအကဲထီၣ်သ့
ဟံၣ်ပူၤတၢ်တၢ်တၢ်,တၢ်ဂ့ၢ်ကီ သ့ၣ်တဖၣ်	ဂံၢ်ဘါတအိၣ်လၢကမၤကိၣ်အတၢ်မၤ လၢဘၣ်ခိဖျါအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မၤတၢ်လၢ လၢဖးထံကျးဖဲကိၣ်ပူၤအအခါဒ် အမ့ၢ်(မ့ၢ်ဖိဖး,မ့ၢ်ဘျီ),မ့တမ့ၢ်ဖဲ ထီၣ်ကိၣ်ဝံၤအဆၢကတီၢ်အယိန့ၣ် လီၤ.	တၢ်ပီၣ်ဝဲသကိးတၢ်ဒီးဟံၣ်ဖိ ယိဖိလၢတၢ်မၤလိမၤဒီးန့ၣ်လၢဖိသၣ်အ ဂီၢ်အရူၤခိၣ်ထဲလဲၣ်ဒီးလၢဖးထံကျး န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လီၢ်လၢအကြးဒီးဖိသၣ် တဖၣ်ကမၤတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.နးသ့ၣ် ညါကိၣ်ဖိမိာ်ဘၣ်ယးဖိသၣ်တၢ်ဒီးတအါ အတၢ်ဘျီဒ်KECD ဖိသၣ်တၢ်ကဟုက ယၢ်တၢ်ဒီးသအတၢ်ဘျီအိၣ်အသိး.
	သၣ်ဝံၤသၣ်စ့ၢ်အသးယိကဖံးကမၤ တၢ်အဂီၢ်ဂံၢ်ဘါတအိၣ်လၢလၢပျဲပျဲ ဘၣ်	ဝဲသကိးတၢ်ဒီးကိၣ်လၢကဟးယုသ့ၣ် ညါတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢကျိၤကျဲမနုၤအိၣ်တဖၣ် လၢကိၣ်ကန့ၢ်လီၤပၣ်ယုာ်လၢတၢ်ရဲၣ် တၢ်ကျဲတခါခါအပူၤလၢအဘၣ်ယး

		ဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤကွီုဖိဟံၣ်ဖိ ယီုဖိတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
	လၢဟံၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကဟုက ယၢ်လၢလၢပုၤပုၤဘၣ်ဒီးလၢကွီုတၢ်မၤ န့ၣ်အိၣ်ယီုဖိအိၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်တ သးဖုံဒီးသးအုးထီၣ်တိ	တဲသကိးတၢ်ဒီး PTA (ကွီုဖိမိၢ်ပၢ်ကရၢ) လၢကဟးဟ့ၣ်တၢ်သ့ၣ် ညါန့ၣ်ဟံၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယီုဖိလၢတၢ်ကဘၣ် ကဟုကယၢ်အံးထွဲကွီုထွဲဖိသ့ၣ်ဂ့ၤ ဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
	ဟံၣ်ဖိယီုဖိထံၣ်လၢတၢ်မၤလိတၢ်လၢ ကွီုန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤလၢတၢ်ဆၢတၢ် ကတီၢ်အယိဖိသ့ၣ်တဂ့ၢ်ကျဲးစးထဲး ဂံၢ်ထဲးဘါလၢတၢ်မၤလိပူၤဘၣ်	လၢ PTA အတၢ်အိၣ်ဖိၣ်ရိဖိၣ်အပူၤဒုး သ့ၣ်ညါစ့ၢ်ကိးမိၢ်ပၢ်တဖၣ်လၢတၢ်ထီၣ် ကွီုမၤလိတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်လၢဖိ သ့ၣ်အဂီၢ်ဒဲးလဲၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.
တၢ်သိၣ်လိ.မၤလိအကျိၤကျဲလၢ လၢကွီုသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်	တၢ်မၤလိတဖၣ်ကိၣ်အယိတၢ်သးစဲ ဒီး တၢ်မၤလိအသဟီၣ် ဆံး လီၤ စ့ၤ လီၤန့ၣ်လီၤ.	ဟံၣ်လီၤဆိၣ်န့ၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤဒ် အဝဲသ့ၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အိၣ်အဖိ ခိၣ်အသိးဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်ခဲလၢကန့ၢ် မၤလိန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒ်အဝဲသ့ၣ်အပတီၢ်အိၣ် န့ၣ်ဒဲးအသိးန့ၣ်လီၤ.
	တၢ်မၤလိတဖၣ်ညါအယိမၤဝဲဝဲန့ၣ် ချဲ ဒီး မၤ တံၢ်တံၢ် ဖိသ့ၣ် အ ဂၤ တ ဖၣ် လီၤ.	ဟ့ၣ်လီၤအါထီၣ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်မၤလိအ တၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအကမၤဝဲအဂီၢ်.အယိ အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်မၤအဂၤတခါဖဲ အမၤတၢ်မၤအဂၤတဖၣ်ဝဲအလီၢ်ခံ န့ၣ်လီၤ.
	တၢ်ကၢၣ်မၤလိဒီး တဂ့ၢ်ကျဲး စး လၢ တၢ်မၤလိအပူၤဘၣ်.	ဒ်သိးဖိသ့ၣ်သ့တကၢၣ်လၢတၢ်မၤလိအ ပူၤဘၣ်န့ၣ်သ့တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ လၢအလီၤဆိၣ်ဒီးတမ့ၢ်တၢ်ဒ်အလီၢ်လီၤလၢ ကွီုဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.
တၢ်သိၣ်လိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်လီၤ လီၤဆိၣ်လၢတၢ်တထံၣ်န့ၣ်ဒီး လိၣ်ဘၣ်ဆိၣ်ထွဲသ့ၣ်တဖၣ်	တ အဲၣ်ဒီးဆုၣ်နီၤအိၣ်ယိဒိထဲ လၢ လီၤဆုၣ်နီၤအဖိခိၣ်ဘၣ်.	ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိအတၢ်ဖံးတၢ်မၤ လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အသ့တဘၣ်ဆုၣ်နီၤ ထဲလၢလီၤဆုၣ်နီၤအဖိခိၣ်ဘၣ်န့ၣ်တ က့ၢ်.
	တန့ၢ်ဟူသရၣ်အကလုာ်ဘၣ်အယိ တသ့ၣ်ညါတၢ်သိၣ်လိလီၤတၢ်လၢသ ရၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲတဖၣ်ဘၣ်	ပျဲဖိသ့ၣ်ဆုၣ်နီၤလၢသရၣ်အကပၤဒီး ကွီုဖိသ့ၣ်ဖဲအသ့ၣ်တဲတၢ်အခါဒီးတဲတၢ် ရဲၣ်ဒီးကယိကယိဒီးအဝဲသ့ၣ်တက့ၢ်.
	ကမၤဝဲတၢ်မၤအဂီၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ် တလၢဘၣ်အယိအသးဟးဂီၤ.	ဟ့ၣ်လီၤစ့ၤဖိသ့ၣ်တၢ်မၤလၢကဘၣ်မၤဝဲ ဝဲ,မ့တမ့ၢ်ဟ့ၣ်အါထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲလၢဖိ သ့ၣ်ကမၤဝဲတၢ်မၤအဂီၢ်,မ့တမ့ၢ် ဟ့ၣ်တၢ်ခွဲးယၢ်လၢဖိသ့ၣ်ကမၤဝဲအ တၢ်မၤလၢခဲမ့ၢ်ဆုၣ်န့ၣ်တက့ၢ်.

1. တၢ်မၤလိၤဆၢန့ၣ်အတၢ်ဂၤလိၤဒီးတၢ်မၤကီၢ်ထီၣ်သး- ဒ်သိးကၤဒုးထီၣ်ဂၤထီၣ်ကွီၣ်ဖိသးသဟီၣ်ဒီးကတၢၢ်ကတီၤကွီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအတၢ်မၤလိၤအဂီၢ်.
2. တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်သိၣ်လိ - မ့ၢ်တၢ်ဆၢတၢ်ဖဲကွီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအသိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၤဒ်အဂ့ၢ်အကျိၤအိၣ်အသိး.
3. တၢ်ဂၤလိၤထံသး - မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲကွီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အိၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒ်သိးကၤဂၤလိၤထံသးလၢကွီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအသိၣ်လၢမၤလိၤန့ၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.
4. တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ် - မ့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဖဲကွီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်သူကွီၣ်လၢအမၤလိၤန့ၢ်တ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဒီးအဘျူးအိၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပတီၢ်	တၢ်ဆၢကတီၢ် (မံးနံး)	တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤ,တၢ်ဖဲတၢ်မၤ	တၢ်သိၣ်လိအပိးအလီ	တၢ်မၤသကိးတၢ်	သရၣ်အတၢ်ပညိၣ်ဒီးတၢ်မၤလိၤအတၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်သးတဖၣ်
1	5	<p>တၢ်မၤလိၤဆၢန့ၣ်အတၢ်ဂၤလိၤဒီးတၢ်မၤကီၢ်ထီၣ်သး</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ ကွီၣ်ဖိတဖၣ်လိၣ်ကွဲလၢကရၢၢ်ခံကရၢၢ်အပူၤ. ▪ ကွီၣ်ဖိသးအိၣ်လဲၤထီၣ်လၢတီၢ်မဲၣ်ညါတဂၤလၢကရၢၢ်တခါစုၣ်စုၣ်အပူၤလဲၤထီၣ်ဒီးဒုးန့ၣ်အနီၢ်ခိမိၢ်ပျံၣ်ဖဲလဲၣ်တခါဖဲလၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကိးထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ▪ ကွီၣ်ဖိတဂၤလၢအဒုးန့ၣ်နီၢ်ခိမိၢ်ပျံၣ်ကွၢ်ဂီၤလၢအဘၣ်ဒီးခူကတၢၢ်တဂၤန့ၣ်မ့ၢ်ပူၤမၤန့ၢ်တၢ်လၢအကရၢၢ်အဂီၢ်လီၤ.သရၣ်ဟ့ၣ်အခွဲးလၢပူၤကွီၣ်ဖိအဂၤစ့ၢ်ကိးဘၣ်မၤဝဲန့ၣ်လီၤ. 	နီတမံၤဘၣ်	သရၣ်-ကွီၣ်ဖိ (ကွီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်လၢကရၢၢ်ပူၤ)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ကွၢ်ကဒါက့ၤနီၢ်ခိမိၢ်ပျံၣ်ကွၢ်ဂီၤအမံၤသ့ၣ်တဖၣ် ▪ ဒ်သိးကွီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ဆူၣ်သးဂၤလၢအတၢ်မၤလိၤအပူၤ ▪ ဒ်သိးကွီၣ်ဖိတဖၣ်ကအိၣ်ကတီၢ်သးလၢအအတၢ်မၤလိၤအဂီၢ်
2	10	<ul style="list-style-type: none"> ▪ သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ဒုးနဲဖျါအနိးဖံး, အပူၤ,အစုမ့ၢ်ဒိၣ်,အစုမ့ၢ်,တခါဝံၤဘၣ်တခါဒီးကွဲးလီၤလၢလၢာ်သ့ၣ်ဘၣ်သူအဖိခိၣ်, this is my lip, this is my tongue..... သရၣ်တဲအနီၢ်ခိမိၢ်ပျံၣ်ကွၢ်ဂီၤတခါစုၣ်စုၣ်သဘျီန့ၣ်လီၤ. ▪ တီၤဒိတတီၤတဲပိၣ်သရၣ်အခံ “this is my ---” လၢနီၢ်ခိမိၢ်ပျံၣ်ကွၢ်ဂီၤလၢဘၣ်တၢ်ယၢၤထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ▪ သရၣ်ဒုးန့ၣ်အနီၢ်ခိမိၢ်ပျံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကွီၣ်ဖိတဂၤကဘၣ်ဟဲကွဲးလီၤလၢလၢာ်သ့ၣ်ဘၣ်သူအဖိခိၣ် “this is my ----”ဒီး “that is 	ဟီၣ်ခိၣ်ဝါဒီးလၢာ်သ့ၣ်ဘၣ်သူ	ကွီၣ်ဖိ-သရၣ်	<ul style="list-style-type: none"> • ကဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဘၣ်ဝီၢ်သြဲဒီး possessive pronouns ဖျၢၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖျိၣ်အိၣ်အပူၤ. • ဒ်သိးကမၤစၢၤကွီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤလိၤန့ၢ်တၢ်,ဒီးကသုဒုးဘၣ်ထွဲလံာ်မဲၣ်ဖျၢၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်လၢအထံၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်.

		<p>your ----”လီ။</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ သရၣ်ဒုးနဲၣ်အနီၣ်ခိမိၣ်ပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကွီဖိအယၣ်ယၢတဖၣ်ကဘၣ်ဟဲထီၣ်ကွဲးလီၤဝဲစ့ၢ်ကိးလီၤ။ ▪ သရၣ်ကွဲးပျၢ်ထီၣ်လံာ်ကျိၤပျၢ်ဒ်အမ့ၢ်, “this is his ----”ဒီး “this is her ----”. ▪ အတီၤဒိတတီၤတဲလံာ်ကျိၤပျၢ်, “this is my ----”, “this is your ----”, “this is his---”, ဝဲအဒုးနဲၣ်ပျၢ်အနီၣ်ခိမိၣ်အက့ၢ်အဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အခါလီၤ။ 			
3	20	<p>တၢ်ဂဲၤလိထံသး</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကွဲးလီၤလံာ်ခဲၣ်ဖျၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢသ့ၣ်ဘၣ်သ့အဖီခိၣ်-my, is, his, her, face, legs, teeth, arm, nose, foot..... ▪ သရၣ်ဟ်လီၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကရၢၢ်,တကရၢၢ်သၢဂၤဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဂဲၤလိထံသးတဲပျၢ်ထီၣ်လံာ်ကျိၤပျၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ယးဒီးတဂၤဒီးတဂၤနီၣ်ခိမိၣ်ပျၢ်လၢကရၢၢ်အပူၤလီၤ။ ▪ သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ဟးတရံးကွၢ်အတီၤပုၤဒီးမၤဘၣ်လိာ်တၢ်ကမၣ်လၢကွီဖိတဲကမၣ်တဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါကွီဖိဒ်သိးကဘျီဘၣ်က့ၤအတၢ်ကမၣ်အအဂီၢ်လီၤ။ 	ဟီၣ်ခိၣ်ဝါဒီးလၢၢ်သ့ၣ်ဘၣ်သူ	ကွီဖိ-ကွီဖိ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဂဲၤလိထံသးလၢကွီၣ်အသီလၢအအိၣ်ဒီးအခိပညီန့ၣ်လီၤ။ ▪ ဒ်သိးကဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ကွီဖိသးသဟီၣ်လၢအတၢ်မၤလိပူၤ။ ▪ ဒ်သိးကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ်ကွီဖိတဖၣ်အနီၣ်ကစၢ်တၢ်ပၤလီၤသးဒ်ဝဲ။ ▪ ဒ်သိးကမၤစၢၤကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤဘၣ်က့ၤတၢ်ကမၣ်လၢအနီၣ်ကစၢ်ဒ်ဝဲ။
4	10	<p>တၢ်မၤလိကျၢၢ်တၢ်</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ သရၣ်မၤတီၤဒိတတီၤကသးဝံၣ်တၢ်သးဝံၣ်လၢအမ့ၢ်, “Head, shoulder, knees and toes,” မ့တမ့ၢ် “ If you're happy and you know it”. ▪ တၢ်မၤလၢဘၣ်မၤလၢဟံၣ်- သရၣ်မၤကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တ့ထီၣ်အကစၢ်ဒ်ဝဲဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်ဂီၤ,ဝံၤကွီဖိကဘၣ်ကွဲးလီၤလံာ်ကျိၤသၢကျိၤလၢတၢ်ဂီၤတခါစ့ၢ်စ့ၢ်အဂီၢ်လီၤ။ 		သရၣ်-ကွီဖိ	<ul style="list-style-type: none"> • ကွီဖိသ့ၣ်ညါဟ်ပနီၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလိလၢအမၤလိန့ၢ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်။ • ကွီဖိမၤဆူၣ်ထီၣ်ကျၢၢ်ထီၣ်အတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်။

ဆီကမိဂ်ကုတုာသိဂ်လိအတုာတိာ်ကျဲလုနဖးတုာ်ဘဂ်တကုာ်.တုာ်သိဂ်လိအကျိအကျဲဒီးတုာ်မလိအကျဲအကလုာ်ကလုာ်လုနသုအိလုနတုာ်သိဂ်လိအပူအိဂ်ပွဲခါလဲဂ်.

7. တုာ်သမံသမိးကုတုာ်မလိတပယုာ်ယီ

တုာ်သုတုာ်သိဂ်လိအကျဲ အကလုာ်ကလုာ်န့ဂ် ကဲဘျုးဝဲ လု သ ရဂ်သ့ဂ် တဖဂ်ကသ့သ့ဂ်ညါ ဘဂ်ကိဖိ အတုာ် နုာ် ဟံာ်ထီဂ်ဘးအိဂ် ဆံးအါလဲဂ် ဒီဖျိတုာ်သုတုာ်သမံသမိးကုတုာ်မလိတပယုာ်ယီအယီန့ဂ်လိ. တုာ်သ မံသ မိး ကုတုာ် မလိတပယုာ်ယီအ တုာ် ပညိဂ်မုာ်ဒ်သိးသ ရဂ်တဖဂ် ကသ့ဂ် ညါဘဂ်ကိဖိမလိန့ဂ်တုာ် အတုာ်လဲထီဂ် လဲထီ အိဂ် ဆံးအါ လဲဂ်, ဒီးသ ရဂ်တဖဂ် က ကု မဘဂ် ဂီဖျိးန့ ကု အတုာ် သိဂ်လိ လုကိဖိ သ့ဂ် တဖဂ် အတုာ် မလိ ကသ့ ဒိဂ်ထီဂ်အဂီက ဘဂ်သိဂ်လိကုာ်ဝဲ ဒ်လဲဂ် န့ဂ် လိ. မုမုာ်တုာ်သမံသမိးကုတုာ်မလိဒီဖျိတုာ်ဒီးစးတဒီအတုာ်ပညိဂ် န့ဂ် မုာ်ဝဲတုာ်မကျဲတခါတခါလုတုာ်ကယုသ့ဂ်ညါ ဆါတဲာ် ကု(ဒီးတုာ်ဟ့ဂ် အမး) လုကိဖိအမလိန့ဂ်တုာ် အဖိခိဂ်ဖဲတုာ်ဆါကတီာ်တုာ်ဟ်လိဆီအိ တခါခါအပူန့ဂ်လိ.

တုာ်မလိအတုာ်ဟူးတုာ်ဂဲအတုာ်ပညိဂ်လုဘဂ်တုာ်ဟ့ဂ်ကုဂ်ဟ့ဂ်ဖးလုလိာ်အဆါဒိဂ်(ခ)တဘ့ဂ်အပူအံး,တုာ် မလိအတုာ်ဟူးတုာ်ဂဲတဖဂ်တမုာ်တုာ်ဟ်ပနီဂ်ဖိသ့ဂ်အတုာ်မလိဒီဖျိတုာ်ဟ့ဂ်မးအဂီဘဂ်. မုာ်ဒ်သိးဖိသ့ဂ်တုာ်မလိ ကဒိဂ်ထီဂ်ထီထီဂ်အဂီလိ. ဖိ သ့ဂ်အမလိန့ တုာ်မုာ်ဂုထီဂ် ဒီးအတုာ်မလိ အ တုာ်လဲထီဂ် လဲထီ က ဂုဒိဂ်ထီဂ်ဝဲလုန့ဂ်ကတုာ်တုာ်ဒီးစးဒီးကီာ်သုလုပဒိဂ်တုာ်ဒီးစးအဂီန့ဂ်လိ.

တုာ်သမံသမိးတုာ်မလိဒီဖျိတုာ်ဒီးစးအတုာ်ပညိဂ်တဖဂ်	တုာ်သမံသမိးတုာ်မလိတပယုာ်ယီအတုာ်ပညိဂ်တဖဂ်
<ul style="list-style-type: none"> • ဒ်သိးတုာ်ကဟ့ဂ်အမးလုတုာ်ဒီးစးဒီး တုာ်မကျဲသ့ဂ်တဖဂ်အဂီ • ဒ်သိးကဆါတဲာ်တုာ်မလိအတုာ်ပညိဂ်သ့ဂ် တဖဂ်လုထီဂ်ပွဲထီဂ်ခါ • ဒ်သိးတုာ်သုဟံးမုဒါအပတီာ်သ့ဂ်တဖဂ် ကထီဂ်ဘးလုပွဲအဂီလိ. 	<ul style="list-style-type: none"> • ဒ်သိးကသ့ဂ်ညါဘဂ်ကိဖိတုာ်ဂံာ်ဆုဂ်ဒီးတုာ်ဂံာ် စါသ့ဂ်တဖဂ် • ဒ်သိးသရဂ်တဖဂ်ကသ့မတုာ်သိဂ်လိတုာ်တိာ် ကျဲလုအဘဂ်လိာ်ဖျိးမံလိာ်သးလုကိဖိကိးဂု ဒီးအဂီ • ဒ်သိးကဟ့ဂ်ထီဂ်တုာ်ထံဂ်,တုာ်ဟ့ဂ်ကုဂ်,တုာ် ဟ့ဂ်ဒီလုကိဖိသ့ဂ်တဖဂ်ကမလိဆုဂ်ထီဂ် လုအဝဲသ့ဂ်အနီကစါဒ်ဝဲအ တုာ်မလိန့ဂ်တုာ်အဂီ. • ဒ်သိးကဟ့ဂ်ဂံာ်ဟ့ဂ်ဘါကိဖိသ့ဂ်တဖဂ်ကမလိ သကိးတုာ်တုာ်လိတုာ်လိလုအနီကစါဒ်ဝဲအ တုာ်မလိအပူဂီ.

တုာ်သမံသမိးတုာ်မလိဒီဖျိတုာ်ဒီးစးဒီးတုာ်သမံသမိးတုာ်မလိတပယုာ်ယီအတုာ်ပညိဂ်သ့ဂ်တဖဂ်လိဆီလိာ်အ သးန့ဂ်လိ.

တုာ်သုတုာ်သိဂ်လိအကျိအကျဲအကလုာ်ကလုာ်လုအမုာ်တုာ်တုာ်ပိဂ်တုာ်ပိသ့ဂ်တဖဂ်,တုာ်ယုတုာ်အဆါအ

တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးတၢ်ကွၢ်ထွဲဒီးဒိကန့ၣ်ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်အိၣ်သးဖဲ အဝဲသ့ၣ်မၤ တၢ်မၤလိအတၢ် ဖံးတၢ်မၤအခါန့ၣ်မ့ၢ်ကျဲအဂ့ၢ်သးသးသရၣ်ကသ့ၣ်ညါဘၣ်ကိဖိမၤလိတၢ်န့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

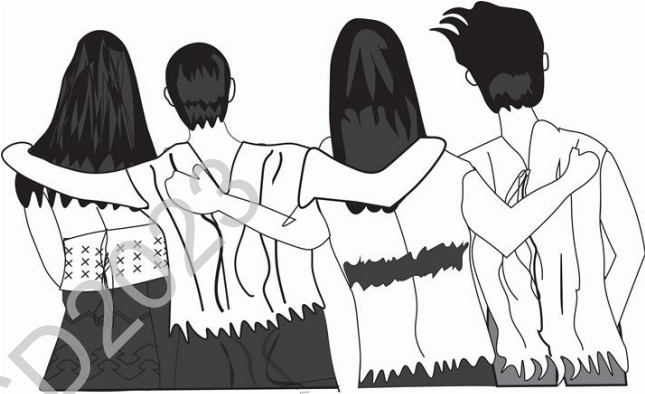
 ဆိကမိၣ်ထီၣ်က့ၢ်ဘၣ်ယးဒီးနသ့ၣ်ညါဘၣ်ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်အမၤလိတၢ်န့ၢ်, တန့ၢ်သ့ၣ်လၢကျဲလဲၣ် တက့ၢ်. နသ့ၣ်တၢ်သမံသမိးတပယုၣ်ယီၤလၢနတၢ်မၤလိအတၢ်ပူၤဇါ.

(နယုသ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်သမံသမိးက့ၢ်တၢ်မၤလိတပယုၣ်ယီၤအဂ့ၢ်အကျိၤသ့ၣ်ဖျိ <https://www.TREE-Myanmar.org>)

8. တတဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သး Community of Practice (COP)

ပဝဲကိးဂၤပဘၣ်ထွဲဒီးပုၤတတန့ၣ်လီၤ. အဒိကမ့ၢ်ဝဲ, ပမ့ၢ်ထံဖိကိာ်ဖိလၢကိာ်တဘျီယီ, ပတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ လီၤကံလိာ်အသး, ပတၢ်အိၣ်ပူၤအပတီၢ်ဒ်သိး သိး, ဒီးပတၢ်သးစဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးလိာ်အသးန့ၣ် လီၤ. သရၣ်/ မ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲပုၤတတဖုၤလၢ အဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သး, မ့ၢ်လၢပတၢ်ဘၣ်ယီၣ်ဒီး တၢ်သးစဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. ပတၢ် ဘၣ်ထွဲရလိာ်သးခံခိယာ်ခိမ့ၢ်အါဒီး, ပကသ့မၤဂ့ၢ် ထီၣ်အါထီၣ်တၢ်မၤလိပမၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဂ့ၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတတတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ် သးအပူၤန့ၣ်, ပုၤကိးဂၤဒဲးပၣ်ယုၣ်လၢတၢ်မၤသကိးတၢ်အပူၤသ့ၣ်ဒီးပမၤစၢပုၤကိးဂၤဒဲးလၢကန့ၣ်လီၤမၤသကိး တၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ဘၣ်ကဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်လၢခါအညါတၢ်မၤအဂီၢ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖဲပဝဲဘၣ်ယးတၢ်သိၣ်လိအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ပဆိကမိၣ်ထဲလၢပကဘၣ်ထီၣ်တၢ်မၤလိ, ဒီးထီၣ်တၢ် အိၣ်ဖျိတဲသကိးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျိလၢသရၣ်တၢ်မၤလိတဖၣ် ဘၣ်တၢ်မၤတံာ်တံာ်, ဟံပတုာ်အိၣ်ဒ် တၢ်တဲဖျါ ထီၣ်အိၣ်လၢလိာ်တဘျီ အံၤအခိၣ်ထံး အိၣ်အသိး, လိာ်တၢ်န့ၣ် ကျဲတဘျီအံၤဘၣ်တၢ် ငးအိၣ်ထီၣ် အိၣ် လၢသရၣ်တဖၣ်ကသ့ၣ်အံၤဖဲအဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကထီၣ်တၢ်သိၣ်လိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တတဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သး (COP) န့ၣ်ပၣ်ယုၣ်ဝဲဒီးပုၤလၢအမၤတၢ်ဒ်သိးလိာ်အသးတဖၣ်မၤယုာ်တၢ်ပူၤယီၤန့ၣ် လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤအိၣ်ပညိမ့ၢ်ဝဲ ပုၤကိးဂၤဒဲးလၢတတအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဒ်သိးလိာ် သး, တၢ်ဂ့ၢ်ကိလၢအဒ်သိးလိာ်သး, ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒ်သိးလိာ်အသးလၢအဟ့ၣ်တၢ်ထီၣ်တၢ်သးမံလၢအတၢ်သိၣ် ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ထဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. COPs အဒိမ့ၢ်ဝဲ တၢ်မၤလိလၢပဒီးန့ၢ်ဘၣ်လၢပုၤလၢပမၤသကိး တၢ်ဒီး အိၣ်တဖၣ်အအိၣ် (peer learning) ဒီးတၢ်အဝဲန့ၣ်တလိာ်လၢပုၤသ့ၣ်ပုၤဘၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်စုန့ၣ်ကျဲပုၤဘၣ်. ပုၤသ့ၣ် တဖၣ်အံၤအိၣ်ဒီး တၢ်ပညိၣ် လၢအဒ်သိးလိာ်အသး, ဒီးပုၤကိးဂၤဒဲး မၤသကိးတၢ်လၢ တၢ်ပညိၣ် တခါယီၤအပူၤဒီးပုၤကိးဂၤဒဲးမၤလိန့ၢ်တၢ်လၢအတံၤသကိးသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်သ့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲဘျုးကအိၣ်ဝဲဖဲလၢတၢ်စးထီၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် COP လၢကဆိၣ်ထွဲ တၢ်မၤအတၢ်ကဲထီၣ်လိာ်ထီၣ်လၢ လိာ် န့ၣ်ဖျါတဘျီအံၤအပူၤလီၤ. လၢ COP အပူၤန့ၣ်, နတဲဖျါထီၣ် နတၢ်ထံၣ်, တၢ်ဆိကမိၣ်, ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ် ဟ့ၣ် ဖးသ့ၣ်တဖၣ်, ဒီးဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သးလၢတဂၤဒီးတဂၤအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်သ့ န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ထံၣ်ဖျိလိာ်သးဒီးန COP တန့ၢ်တဘျီဒီးနတဲသကိးတၢ် ဘၣ်ယးတၢ်တၢ်တၢ်, တၢ်ဂ့ၢ်ကိ, တၢ်သိၣ်

လိ ဇီးတၢ်မၤလိကျဲသ့ၣ်တဖၣ်ဇီး,ဟ့ၣ်ထီၣ် တၢ်သံက့ၢ်လၢ နအဲၣ်ဇီးသံက့ၢ် ဘၣ်ဃးဇီး တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၢ်တခါဂ့ၢ်တခါဂ့ၢ်သ့ၣ်လီၤ. တၢ်အံၤဟ့ၣ်န့ၣ်တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ် လၢန့ၣ်ဇီးန သကိးမၤတၢ်ဇီးန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကအိၣ်ဇီးတၢ်မၤ သကိးတၢ်လၢတၢ်တပူၤဃီဇီးကတဲဖျါထီၣ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

 ဆိကမိၣ် ဘၣ်ဃးဇီးသရၣ်သိၣ်လိတၢ် လၢန့ၣ်အတတပူၤ တက့ၢ်. ပုၤ လၢ မၤသကိးတၢ်ဇီး န့ၣ်လၢနကစးထီၣ်ဇုးအိၣ်ထီၣ်တတဆိၣ်ထွဲမၤစၢလိာ်သးအဂီၢ်အိၣ်စ့ၢ်ခါ.မ့ၢ်အိၣ်တခါဆိကမိၣ်ထီၣ်လၢနကထံၣ်ဖျါလိာ်သးဂီၢ်နကမၤအိၤအဆၢကတီၢ်ဒ်လဲၣ်ဇီး နကမၤအိၤလၢကျဲဒ်လဲၣ်တက့ၢ်. နထံၣ်လိာ် သး တနွံတဘျီဒ်သိးနကတဲဖျါထီၣ်နတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်လၢလိာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီအံၤအဂီၢ်သ့ၣ်ခါ.

.....<<<>>>.....

တၢ်မၤက့ၢ်တၢ်န့ၢ်ဟံၢ်ဘၣ်ထွဲဇီးတၢ်မၤလိအဆၢဒိၣ်(က)

1. တၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိဇီးတၢ်မၤလိအကျိၤအကျဲဖဲလဲၣ်တခါန့ၣ်အဂ့ၢ်ကတၢ်လၢကညီဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လဲၣ်.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

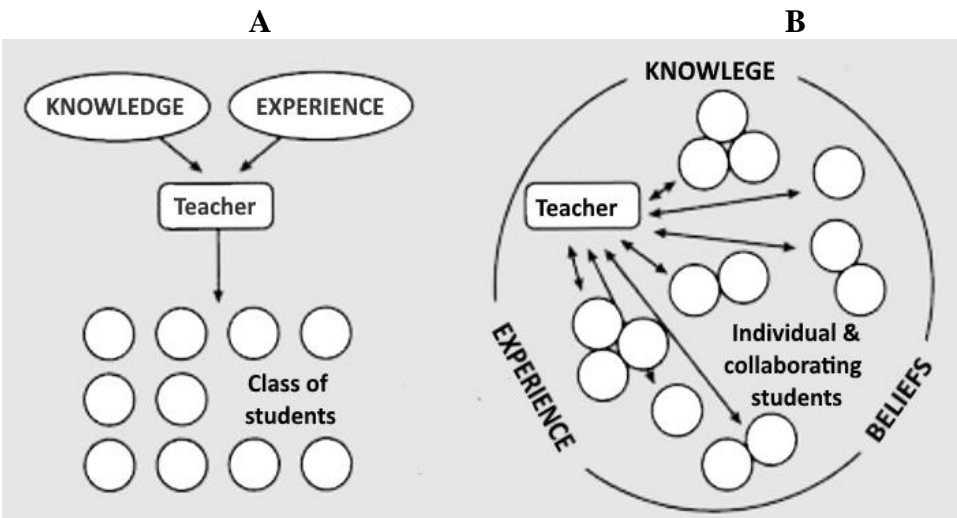
.....

.....

.....

.....

2. တၢ်ဂီၤဖဲလဲၣ်တခါလၢအမ့ၢ်သရၣ်ကိၣ်ဒိၣ်,မ့တမ့ၢ်ကိၣ်ဖိကိၣ်ဒိၣ်တၢ်သိၣ်လိအတၢ်မၤလိလဲၣ်.

A. _____

B. _____

တုထိုင်တံးမလိတံးအေးအဂီလါနအဲဒ်ဒီးထံင်,မုတမုာ်နအဲဒ်ဒီးန့ါဖဲအံးတက့ါ.

5. တံးပာ်လိတံးမလါတနံဂီါတနံဂီါတဖာ်မစါဖိသင်ဒ်လဲင်.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. ဝံးသးစူဖးတံးဂုာ်လါအဖီလံာ်သ့တဖာ်လါအဘာ်ပးဒီးတံးသိင်လိအတံးတိာ်ကျဲဒီးတံးသမံသမိး တံးတပယုာ်ဃီဝံး,ယုထါတံးစံးဆါဖဲလဲင်တဖျာ်မုာ်တံးအဘာ် TRUE (T) ဒီးကမာ် FALSE (F) လဲင်န့ါတက့ါ.

1) တံးသိင်လိအတံးတိာ်ကျဲကဘာ်တံးယုထါမန့ါအီထဲလါလံာ်တံးမလိတခါဒီးအဂီါဒီးဖိသင် သ့တဖာ်ကဘာ်ပိာ်ထွဲသရဲင်သိင်လိလိတံးတဖာ်,မုတမုာ်မသကိးဒီးအတံးသကိး သ့တဖာ်လိ.

TRUE FALSE

2) သရဲင်သိင်လိတံးတဖာ်ကြားသ့ဝဲတံးသိင်လိဒီးတံးသမံသမိးကွာ်တံးသိင်လိအကျဲတဘာ်အါန့ါ ခံာ်လါအတံးမလိတခါအပူန့ါဘာ်လိ.

TRUE

FALSE

3) တော်မူတမတော်သိပ်လိအတော်တိတ်ကျဘဉ်န့ၣ်မ့ၣ်တော်မတော်တိတ်ကျလၢအတကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ.(Failing to plan is planning to fail.)

TRUE

FALSE

4) တော်မလိအတော်တိတ်ကျအစၢကတော်ကဘဉ်အိၣ်ဒီးတော်ဂ့ၢ်ထံးဘဉ်ယးဒီးတော်မလိန့ၣ်တဖၣ်လီၤ. (တော်ဂ့ၢ်အဒိ-လံာ်မိာ်ပျာ်,အတီၤ-ပတီၤ,တော်မလိအခိၣ်တီ,တော်မလိအယံာ်ထဲလဲၣ်,တော်အဂ့ၢ်ဂၤ...),တော်ပညိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်,တော်မလိအတော်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတော်မလိအတော်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

TRUE

FALSE

5) သရၣ်သိၣ်လိတော်ကြးသမံသမိာ်ကွၢ်အကိၣ်ဖိတပယုာ်ယိၣ်သိးကယုသ့ၣ်ညါဘဉ်ကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတော်မလိန့ၣ်တော်,ဒီးဟ့ၣ်အါထီၣ်တော်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢ(မ့ၣ်လိၣ်ဘဉ်)ဒီးမၤဘဉ်လိာ်အဝဲသ့ၣ်အတော်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲလၢမၤတၢ်ဝဲခဲအံၤ,မ့တမ့ၢ်လၢကဟဲခါဆူညါတဖၣ်လၢတော်သမံသမိာ်ကွၢ်တော်တပယုာ်ယိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

TRUE

FALSE

6) တော်သမံသမိာ်ကွၢ်ဖိသ့ၣ်အတော်ပညိၣ်ကဘဉ်မ့ၣ်ဝဲတၢ်မဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ကိၣ်ဖိတဖၣ်အတော်မလိန့ၣ်တော်န့ၣ်လီၤ.

TRUE

FALSE

7) တော်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲတနီၤလၢအမၤစၢတော်သမံသမိာ်ကွၢ်ဖိတော်ဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်လၢတော်မလိအပူပၣ်ယုာ်ဒီးတီၤပူ/ကရူၢ်အတော်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိသ့ၣ်တဖၣ်,တော်ဘျါလီၤတော်ဂ့ၢ်ကိတော်မလိသ့ၣ်တဖၣ်,ဒီးသရၣ်/ကိၣ်ဖိကဒဲကဒဲအတော်ကွၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ကိၣ်ဖိအတော်မလိသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

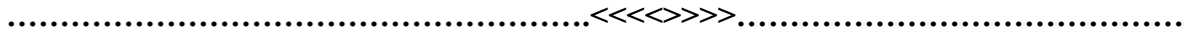
TRUE

FALSE

7. တော်ဂ့ၢ်လၢအဖိလၢအံၤအကျါတော်လၢအတမ့ၢ်တတၢ်လၢအဆိၣ်ထွဲလိာ်သး(COP) အတော်ပညိၣ်မ့တမ့ၢ်တော်ဖံးတော်မအကျဲလၢအဘဉ်န့ၣ်မ့ၣ်တော်မန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်.

- 1) မ့ၣ်တော်လီၢ်လၢအပူဖျဲးလၢသရၣ်သိၣ်လိတော်ကဟံန့ၣ်တော်ရူလိာ်မ့ၣ်လိာ်သးလၢတကဒီးတကအအိၣ်,မလိသ့သးဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်အတော်နဲၣ်ကျဲအကျိၤကျဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- 2) ပုၤအစဲၣ်နီၤ(expert)န့ၣ်တော်လိၣ်ဘဉ်အီၤလၢကနဲၣ်ဖျါထီၣ်တော်ကွၢ်ကဒါက့ၢ်တော်မတော်,ဒီးတော်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
- 3) အဝဲန့ၣ်မ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢသရၣ်သိၣ်လိတော်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒိးသိးကကတီၤသကိးတၢ်ဒီးပုၤအဂၤလၢအအိၣ်ဒီးတော်ဖံးတော်မတော်သ့တၢ်ဘဉ်သ့ၣ်တဖၣ်(အဒိ-ကသံၣ်သရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်,ပုၤမၤတၢ်လၢဖဲးဖိကဟဉ်သ့ၣ်တဖၣ်,---)ဒီး ပာ်လုာ်ပာ်ပွၤတၢ်ဖံးတၢ်မၤအကလုာ်လၢအဂ့ၢ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.
- 4) မ့ၢ်ကျဲအဂ့ၢ်ကတော်တဘိၣ်သိးသရၣ်သိၣ်လိတော်ဒီးသရၣ်အစၢကထံၣ်လိာ်သးကိးနံၤဒဲးလၢတတၢ်အဆိၣ်ထွဲလိာ်သး (COP) အကျါတခါအသိးလီၤ.
- 5) လၢ တတၢ်အဆိၣ်ထွဲလိာ်သး (COP) တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အပူန့ၣ်,ပုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်

ကြားတဲ့ဖျါထိုင်တံာ်ထံာ်သ့ာ်တဖာ်မ့တမ့ာ်အတံာ်ဘာ်ယိုင်သ့ာ်တဖာ်ဘာ်ယးဒီးတံာ်ဂ့ာ်ခိုင်တီတ ခါအဖိခိုင်န့ာ်လီာ်.

အဆာဒိုင်(ခ): တံာ်သိုင်လိအကျိအကျဲတဖာ်

တံာ်သိုင်လိအကျိအကျဲလု သရၢ်သိုင်လိတံာ်သ့ာ်တဖာ် သုဝဲသုလုတီပုန့ာ် အိုင်ဝဲ အက လုာ် က လုာ်လီာ်. ဒ်ပတဲတုာ်လုတံာ်မလိအဆာဒိုင်(က)အသီး- တံာ်သုတံာ်သိုင်လိအကျိအကျဲအကလုာ်က လုာ်န့ာ်အ ရုဒိုင်အိုင်ဝဲလု တံာ်ဂ့ာ်အါမံအဖိခိုင်လီာ်. တံာ်ဂ့ာ်လု လံာ်အဆာဒိုင်(ခ)အပူသ့ာ်တဖာ် က ဟ်ဖျါ ထိုင်ဝဲလီာ်တံာ်လီာ်ဆဲး ဘာ်ယးဒီး တံာ်သိုင်လိအကျဲ လုသရၢ်သိုင်လိတံာ်သ့ာ်တဖာ် ကသုဝဲလု အတံာ် သိုင်လိ အပူန့ာ်လီာ်. လုန့ာ်အမဲာ်ညါတံာ် မလိသုသးတံာ်မအဒိသ့ာ်တဖာ်တံာ်ကဟ့ာ်လီာ်အီဒ်သီးသရၢ်တဖာ်ကသု ဝဲမ့တမ့ာ်ဟံးန့ာ်တံာ်အဒိလုကသုဝဲလုအတီပုဒ်အ ကြားအဘာ်ဒီးအတံာ် သိုင်လိသ့ာ် တဖာ်အဂီၢ် န့ာ် လီာ်. တီပ တီာ်တံာ်ဟူးတံာ် ဂဲလု တံာ်ဟ့ာ်ကူာ်အီ လုလံာ်ပူသ့ာ်တဖာ် န့ာ် မ့ာ်ဒုာ်ထဲ တံာ်ဟ့ာ်ကူာ်ဒီး တံာ်မဘာ်လိာ် ဒီး သုအီလုတီပတီာ်အယာ်ယုသ့ာ်တဖာ်သ့ဒ်အ ကြားဝဲဘာ်ဝဲဒီးတံာ်အိုင်သးန့ာ်လီာ်.

10. တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်မလိန့ာ်တံာ် (Discussion Based Learning)

တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်န့ာ် ပထာနုာ်သုအီသုလု တီ တံာ် မ လိ အပတီာ် ခဲလုာ်အဂီၢ်- စးထိုင်လု တီပုာ်ကူာ် တုာ် လု ဖှာ် စိ မိကူာ်သုဝဲန့ာ်လီာ်. တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်လုသရၢ်ဒီးကူာ်ဖိအဘာ်စာ မ့ာ်ဂု, ကူာ်ဖိဒီး ကူာ် ဖိအဘာ်စာမ့ာ်ဂုန့ာ် မ့ာ်ကျဲ အဂု ကတံာ် တ ဘိ လု ကဆိုင် ထွဲ ကူာ်ဖိ သ့ာ် တဖာ် ဒ်သီးအ ကမန့ာ်တံာ် အစာ လုတံာ်ဂ့ာ်ကီ အဖိ ခိုင်, ကသု ဆိုင်ကမိာ်န့ာ်တံာ်လုအသိ. ဒ်ကန့ာ်ပုအဂုအတံာ်ထိုင်ဆိက မိာ်, ဟ့ာ်ထိုင်တံာ်ဟ့ာ်ကူာ်ဆုပုဂုအအိုင်, ဒီးတဘျီဘျီဆိတလဲက့အဝဲ သ့ာ်အနီာ်ကစာတံာ်ထိုင်န့ာ်လီာ်. တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်သ့ာ်တဖာ်န့ာ် ပမအီသုလု တီဒိတ တီ ညါအပူမ့ာ်ဂု, ခံဂုအဘာ်စာမ့ာ်ဂုခိ ဖျိတံာ်သု ကျိ ကျဲ လု အ မ့ာ်, “ဆိကမိာ်-မသကိး-ဟ့ာ်နီာ်လီာ်” မ့တမ့ာ် ပမအီသုခိဖျိ ကရူာ်ဖိအပူသ့န့ာ်လီာ်. တံာ်တၢ် ပိုင်တဲ သ ကိးတံာ် လုတီပုန့ာ်ညါန့ာ်မ့ာ် ကျဲအဂုတဘိလုကူာ်ဖိ အဂီၢ် ဒ်သီးကမဒိုင်ထိုင်အဝဲသ့ာ်တံာ်န့ာ်ဟံာ်ဘာ်ယးဒီးတံာ်သိုင်လိ လုသရၢ်သိုင်လိတဲဖျါထိုင်တုာ်ဝဲတံာ်တဖာ်, မ့တမ့ာ်တံာ်လုအမလိဘာ်တုာ်ဝဲတဖာ်လုလံာ်မိာ်ပုာ်ပူန့ာ်လီာ်.

ဖဲသရၢ်သိုင်လိတံာ်သ့ာ်တဖာ်ရဲာ်ကျဲလီာ်တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်မအါန့ာ်, အရုဒိုင်လုအဝဲသ့ာ်ကဘာ်ဆိ ကမိာ်တံာ်ဂ့ာ်အခိုင်သ့ာ်ဒ်လုလံာ်ဟ်ဖျါအသီးအံလီာ်-

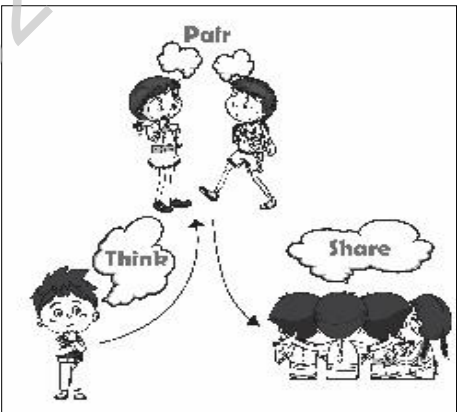
- တံာ်တၢ်ပိုင်အံန့ာ်မ့ာ်ဝဲတီဒိတတီအဂီၢ်, ခံဂုအဘာ်စာ, မ့တမ့ာ်ကရူာ်ဖိအတံာ်ဟူးတံာ်ဂဲဒါ.
- တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးအံကယံထဲလဲာ်.
- မလီတံာ်လုပုကိးဂုဒီးကအိုင်ဒီးတံာ်ခွဲးတံာ်ယာ်လုကတီခိုင်ရိုင်မဲတံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်.
- မလီတံာ်လုကရူာ်တီခိုင်ရိုင်မဲသ့ာ်တဖာ်န့ာ်မ့ာ်ဝဲပိုင်ခါဒီးပိုင်မုာ်သ့ာ်တဖာ်ခံကလုာ်အဂီၢ်န့ာ်တက့ာ်.
- ဖဲတံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်အခါန့ာ် သရၢ်သိုင်လိတံာ်သ့ာ်တဖာ် အတံာ်မမ့ာ်မနုာ်လဲာ်. သရၢ်သိုင် လိ တံာ်သ့ာ်တဖာ်ကရဲာ်လီာ်ဆိလီာ်, ဒီးမညါထိုင်တံာ်တၢ်ပိုင်တဲသကိးတံာ်အံလုကျဲဒ်လဲာ်.

- တာ်တာ်ပိ်ဝဲသကိးအံးကဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတာ်မန့အဖီခိၣ်လဲၣ်- အဒိ,ကမ့ာ်တာ်သံကွာ်တခါ, တာ်ဂ့ၢ်ကီအတာ်ဂ့ၢ်တခါ,တာ်တဲပူတပူ,တာ်မလိတာ်ဂ့ၢ်တခါ,မ့တမ့ာ်တာ်ထံၣ်တာ်ဆိကမိၣ်တခါခါခါ.
- တာ်တာ်ပိ်ဝဲသကိးတာ် အတာ်ပညိၣ်မ့ာ် တာ်မန့လဲၣ်. အကမၤစၢကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကမၤလၢပဲၤအ တာ် တီၣ်ပာ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကျဲၣ်လဲၣ်.
- တာ်တာ်ပိ်ဝဲသကိးတာ်အတာ်ပိ်ဝဲထွဲ ထီၣ်အခံအိၣ်တမံၤမံၤခါ. အဒိ- အဝဲန့ၣ်မ့ာ်ဒ်သိး ကဒုး ကူၣ်ထီၣ် ဖးလီၤတာ်လၢကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကကွဲးအလံာ်တာ်ကွဲးတခါခါအဂီၢ်ခါ.

တချုးလၢတာ်တာ်ပိ်ဝဲသကိးတာ်စးထီၣ်အခါန့ၣ်,အရ့ဒိၣ်လၢသရၣ်သိၣ်လိတာ်သ့ၣ်တဖၣ်ကတဲဖျါဆိကိၣ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်လၢ-တာ်တာ်ပိ်ဝဲတာ်ပိ်လိာ်သးအခါန့ၣ်အရ့ဒိၣ်လၢကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဒိကန့ၣ်လိာ်သးတဂၤဒီး တဂၤ,ကတဲတာ်တဂၤဝံတဂၤ,အိၣ်ဒီးတာ်ပာ်ကပုၤအဂၤအတာ်ထံၣ်တာ်ဆိကမိၣ်-မ့တမ့ာ်နတာ်ထံၣ်တာ်ဆိက မိၣ်သန့ကဒုးအိၣ်ဒီးတာ်ယုးယိၣ်ပာ်ကလိာ်သးန့ၣ်လီၤ.

လၢကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကတာ်ပိ်ဝဲသကိးတာ်အဂီၢ်န့ၣ်ကျဲလၢပသ့အိၣ်သ့အိၣ်အါမံၤဒ်အမ့ာ်တာ်ဆိကမိၣ်-မၤသ ကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤ,တာ်ကတီၢ်ဂ့ၢ်လိာ်တာ်တဖၣ်,ဒီးတာ်ဟူးတာ်ဂဲၤဘၣ်ယးတာ်မၤတာ်ဆာတ်ဒီးသန့ထီၣ်သးလၢ တာ်အိၣ်သးကိတာ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

9.1 ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤ (Think-Pair-Share)

ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤတာ်ဟူးတာ်ဂဲၤန့ၣ်ဂ့ၢ်လၢကိၣ်ဖိကိး ဂၤဒီး အဂီၢ် လီၤဆိဒ်တာ် လၢကိၣ်ဖိလၢ အသး အနီၣ်စ့ၤ သ့ၣ် တ ဖၣ် အဂီၢ် ဖဲတာ် လိၣ် ဘၣ် လၢတာ် ကမၤတာ်တဲသကိးတာ် လၢအချု အခါ န့ၣ်လီၤ. တာ်ဟ့ၣ် လီၤ တာ် သံ ကွာ် ဆူ ဖိ သ့ၣ် တ ဖၣ် အ အိၣ်,ဒီးတာ်ဟ့ၣ်လီၤ တာ်ဆာ ကတီၢ်လၢ အဝဲ သ့ၣ် ကဆိကမိၣ် ဘၣ် ယးဒီးတာ်သံကွာ်အဝဲန့ၣ်,ဝံဒီးကဘၣ်တာ်ပိ်ဝဲသကိးအဝဲသ့ၣ် အထံၣ်အတာ်ဆိကမိၣ်ဒီးအသကိးလၢအမၤသကိးတာ်ဒီးတဂၤန့ၣ် လီၤ. ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤတာ် အတာ်ပညိၣ် မ့ာ်ဝဲ တာ် မၤတာ်ဟူး တာ် ဂဲၤ လၢအချု တခါလၢအဒုးအိၣ်ထီၣ် တာ် ဆိက မိၣ်, တာ်ထံၣ် ဒီးတာ်ဆိ က မိၣ်ယုသကိးတာ်အစၢ န့ၣ်လီၤ.

တာ်ဆာကတီၢ်အဂ့ၢ်လၢတာ်ကမၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကမၤတာ်ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤ တာ်အတာ်ဟူးတာ် ဂဲၤန့ၣ် မ့ာ်ဝဲဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒိကန့ၣ် သရၣ်သိၣ်လိလီၤတာ် ဂ့ၢ်တခါ ခါ ဝံ အ လီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ. အဒိ- သရၣ်သိၣ် လိတာ်ဘၣ်ယးဒီး ကလံၤသိၣ်ဂီၤအတာ်ဆိတလဲဝံဒီးသ ရၣ်သိၣ်လိ မၤဖိ သ့ၣ်သ့ၣ် တဖၣ်မၤသကိးတာ်လၢခံဂၤတ ကရၢဒီး သံကွာ်ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကတဲသကိး “ဘၣ်မန့ နဆိကမိၣ်လၢ ကလံၤ သိၣ် ဂီၤအတာ်ဆိတလဲန့ၣ် ရ့ဒိၣ်လဲၣ်” န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆိကမိၣ် ထီၣ်တာ် စံးဆာ လၢအ နီၢ် က စၢဒ်ဝဲ လၢစုၤ မံးနံး အတီၢ် ပူဘၣ် ယးဒီးတာ်သံကွာ်အဝဲန့ၣ်ဝံဒီးဟ့ၣ်နီၤလီၤအဝဲသ့ၣ်အတာ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူအတံၤသကိးအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.ဖိသ့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအတာ်ထံၣ်ဆူတဂၤဘၣ်တဂၤအအိၣ်ဝံဒီးသရၣ်သိၣ်လိတာ်ပျဲအဝဲသ့ၣ်လၢကဟ့ၣ်နီၤလီၤ အတာ်ထံၣ်လၢတီၤအပူလီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီလၢသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိတနီၤလၢ **ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤ** တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢပသုယုၣ်အိၤလၢတၢ်မၤလိအပူၤသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ	လံာ်ဟီၢ်ခိၣ်ဂီၤတၢ်ခဲလၢာ်အဂီၢ်	လံာ်ဂံၢ်တၢ်ဒူးတၢ်ခဲလၢာ်အဂီၢ်	ကျိၣ်တၢ်ခဲလၢာ်အဂီၢ်
<p>ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤ</p>	<p>တၢ်လူၤပိာ်ထွဲတၢ်သိၣ်လိလၢအဒိးသန့ထီၣ်သး လၢ သရၣ်အအိၣ်ဒ်အမ့ၢ် ဖိ သ့ၣ်အါဂၤ မၤလိ ဘၣ် ဃး ဒီးထံကီၢ်တဘျီဘၣ် တ ဘျီ သ့ၣ်အတၢ်အိၣ်မူ အိၣ်ဂဲၤ,အဒိ-ကီၢ်လၢသုကီၢ်(India)အဂ့ၢ်.</p> <p>သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကသံ ကွၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကဆိကမိၣ်ဝဲလၢအမ့ၢ်ဖိသ့ၣ်တဂၤလၢအဒိၣ်ထီၣ် လၢ ကီၢ် လၢသုကီၢ်န့ၣ် မ့ၢ် တၢ်ကမၤသးဒီးအိၣ်လဲၣ်,အတၢ်အိၣ်မူအတၢ်လီၤ ဆိ ဒီး အတၢ်ဒ်သိးလိာ်အသးဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒ်လဲၣ်.</p> <p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဆိကမိၣ်တၢ်စံးဆၢလၢစၢမံးနးအတီၢ်ပူၤဝံးဒီးတၢ်ပိၣ်အတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီး အ သကိးလၢကမၤသကိးတၢ်ဒီးအိၣ်ဝံးဒီး ဟ့ၣ်နီၤ လီၤ အတၢ် ထံၣ်တၢ်တၢ်ပိၣ် သ့ၣ်တဖၣ်ဆူတၢ်ဒိတတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>တၢ်ဒူးအတီၢ်န့ၣ် ညီန့ၢ် တၢ်စးထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ထီၣ်ဒူး အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒ် သိးကမၤလၢထီၣ်ဖိသ့ၣ်အတၢ်ဆိကမိၣ်န့ၣ်လီၤ.</p> <p>သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကွဲးဝဲ နီၣ်ဂံၢ် တခါခါ လၢသ့ၣ်ဘၣ် သူအဖီ ခိၣ် လၢအမ့ၢ် နီၣ် ဂံၢ် (၄၃) ဒီးဖိ သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ် ဆိ ကမိၣ် ဝဲကျဲ အါဘိလၢ အဝဲသ့ၣ်ကဒူးဝဲလၢကန့ၢ်(၄၃)အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဒိ.. $20 + 23 = 43, 14 + 21 + 8 = 43, 53 - 10 = 43$.ဒီးကျဲအဂုၤဂၤ...</p> <p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆိကမိၣ်ထီၣ်ကျဲလၢအနီၢ်ကစၢ်ဝံးဒီးဟ့ၣ်နီၤ အတၢ်ထံၣ်ဆူ အတံၤ သကိးလၢအမၤသကိးတၢ် ဒီး အိၣ်တဂၤအအိၣ်ဝံးဒီး ကွဲးနီၣ် ကျဲအကလုာ်ကလုာ်လၢအကဒူးဝဲနီၣ်ဂံၢ် (၄၃)တပူၤယိန့ၣ်လီၤ.</p>	<p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤလိ တၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢ ကဘၣ် ကွဲးတၢ်နဲၣ်လီၤကျိၤကျဲပတီၢ်လၢကဘၣ်မၤတၢ်တခါခါ န့ၣ်, သံကွၢ်ဖိ သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢ ကဆိ ကမိၣ်ထီၣ်ကျိၤကျဲအဆိကတၢ်တပတီၢ်လၢအကဘၣ်မၤဝဲဝဲအကထူးအမဲအခါန့ၣ်တက့ၢ်.</p> <p>ပျဲဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် မၤသကိးတၢ်ခဲလၢစုာ်စုာ်လၢကဝဲသကိးတၢ်တဂၤဒီး တဂၤဘၣ်ဃးဒီးတၢ်နဲၣ် လီၤကျိၤကျဲအပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်တက့ၢ်. ဖိသ့ၣ်တဖၣ် မၤသကိးတၢ်ဒီး ဟ့ၣ်နီၤလီၤသးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဒီးတၢ်ပိၣ် သကိးလၢ မ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လိၣ်ဘၣ်ထၢန့ၣ်အါထီၣ်တၢ်အဂုၤအဂၤ,မ့တမ့ၢ် အဝဲသ့ၣ် ကမၤဂုၤထီၣ်အတၢ်နဲၣ်လီၤတၢ်အကျိၤကျဲအပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒ်ဒီးခါ.</p> <p>မၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တဲဖျါထီၣ်အတၢ်ထံၣ်ဆူ တၢ်ဒိတတၢ် အပူၤဒီး မၤလီၤတၢ် လၢ တၢ်နဲၣ်လီၤကျိၤကျဲပအတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လၢဝဲပျဲဝဲတက့ၢ်.</p>
<p>တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအပိာ်ထွဲ ထီၣ်အခံ</p>	<p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒိကန့ၣ်တၢ်ထံၣ်ခဲ လၢာ် လၢ အသကိးတဖၣ် ဟ် ဖျါထီၣ် အိၣ်ဝံးဒီး, အဝဲသ့ၣ်တဂၤစုာ်စုာ်ကွဲးနီၣ်လီၤလံာ်စုၤကျိၤ ဘၣ်ဃးဒီးဖိသ့ၣ်အအိၣ်လၢကီၢ်လၢသုကီၢ်တဂၤအတၢ်အိၣ်မူမၤသးဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ယု ထၢနီၣ်ဂံၢ်လၢအသိတဖျါဒီးယုဒူးဝဲအစၢလၢအနီၢ်ကစၢ်ဒ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.</p>	<p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒိကန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဟူတၢ်တဖၣ်ဒီး ကွဲးလီၤ ကျိၤကျဲ အပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ် လၢကထူးအမဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>

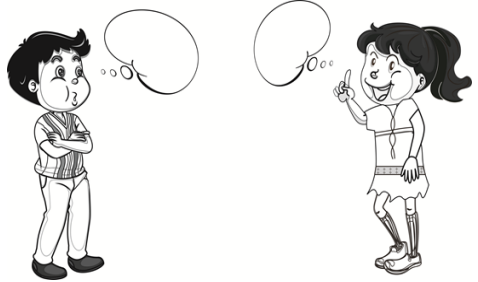

နသူတော် ဆိကမိဉ်-မသကိး-ဟ့ၣ်နီလီၤ တၢ်သိၣ်လိအကျိၤကျဲအံၤလၢနတၢ်သိၣ်ပူၤကသုၣ်လဲၣ်. န သူတၢ်အဒိလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်စ့ၤမ့ၢ်. မ့တမ့ၢ် နမၤဘၣ်လိာ်က့ၤတၢ်အဒိအံၤဒီး နအ တီၤ မ့တမ့ၢ်လံာ်မိာ်ပုၤလၢနသိၣ်လိအိၣ်တဖၣ်ကသုၣ်လဲၣ်.

9.2 တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ် (Debates)

တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ကရူၢ်အါကရူၢ်လၢ အ အိၣ် ဒီး တၢ်ထံၣ် တၢ်သးလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ် တၢ်ပိၣ်သကိး အဝဲ သ့ၣ် အတၢ်ထံၣ် ဒ်သိး ကမၤန့ၣ် တၢ်န့ၢ် ဟံၣ်လိာ်သးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ် လိာ် ဘျီလိာ်မ့ၢ် ကျဲလၢ အကဲဘျုးတခါလၢ ဖိသၣ် သ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ် ဒ်သိး အ သးကလီၤပလိာ်လီၤသးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်လၢ အအိၣ်ဒီး တၢ် ထံၣ် (တၢ်ဂံၢ်)ခံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်န့ၣ် ပမၤလိအိၣ် သ့ၣ်လၢ လံာ်မိာ်ပုၤကိးဘုၣ်ဒဲးအဂီၢ် ပၣ်ယုာ်ဒီးလံာ်တၢ်ဒူးဒ် အမ့ၢ် တၢ် ကတိာ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်ဘၣ်ယးတၢ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်န့ၣ်ညိၣ်န့ၢ်တၢ်ထုးကွံာ်မ့တမ့ၢ်တၢ်ထုးကွံာ်တၢ်န့ၣ်ညိၣ်န့ၢ်တၢ်ဟံၣ် ဖျိၣ်တၢ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်မ့ၢ်စ့ၤကိး ကျဲအဂ့ၢ်တခါလၢ ကသိၣ်လိဖိသၣ်လၢအကအိၣ်ဒီးတၢ်ဒိကန့ၣ်တၢ် အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်,ဒီး သ့ၣ်သ့ၣ်လံာ်မိာ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ် လၢအမ့ၢ် -ယ ဆိကမိဉ်လၢ....., ယတၢ်ထံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်....., ယသးတလီၤပလိာ်.....ဒီးတၢ်ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်.

လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်လၢတီၤဒးပူၤအဂီၢ်န့ၣ်,သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကဘၣ်-

1. နီၤဖးဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကရူၢ်ဖိဝံၤဒီးဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တခါလၢအကဘၣ်ကတိာ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ် တၢ်တက့ၢ်.
2. ဟ့ၣ်ကရူၢ်တဖုစုာ်စုာ်တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၤလၢအကကတဲာ်ကတီၤဝဲအဂီၢ်တက့ၢ်.
3. တဲဖိသၣ်တဖၣ်လၢကတၢ်ပိၣ်တဲသကိးအတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ယးတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်အဂ့ၢ်လၢ အဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်. အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကတဲာ်ကတီၤအတၢ်ကတီၤလၢကတဲဖျါထီၣ်လၢကရူၢ် အဂၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ.သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကဘၣ်ဟံၣ်သးလၢပုၤလၢအတဲဖျါထီၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ် တဘၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်လီၤသးအအါကတၢ်တဂၤထီၣ်ဘိဘၣ်,ဝံၤဒီးပုၤလၢ အဘၣ်တၢ်ယုထၢလၢကတဲဖျါထီၣ်တၢ်တဖၣ်န့ၣ်မုၢ်ခါတၢ်ကွံာ်မဲာ်လိာ်သးတဘၣ်အိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
4. ကိးဖျိၣ်က့ၤကရူၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသရၣ်တဖၣ်ကဲဝဲပုၤလၢအအိၣ်ထွဲတၢ်တၢ်ပိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
5. ကရူၢ်တဖုစုာ်စုာ်န့ၣ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကတဲဖျါထီၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
6. ဖဲကရူၢ်တဖုစုာ်စုာ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ဂ့ၢ်ဝံၤန့ၣ်,ကရူၢ်တကရူၢ်ဘၣ်တကရူၢ်တဲခိတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ် သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဆိကမိဉ်ဒီးတၢ်ထံၣ်လၢအတၢ်ဒ်သိးလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.
7. ကရူၢ်ဖိတဂၤဘၣ်တဂၤမၤတၢ်ဆၢတဲာ်ဒီးယုထၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်သးဖဲလဲၣ်တခါလဲၣ်အဝဲသ့ၣ်သးလီၤပ လိာ်ဒီးထံၣ်ယုာ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိလၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်န့ၣ်ပသုအိၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်မၤလိအပူၤကသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ	စဲအုၣ် ၅/၆ တီၤ	လံာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ ၇/၈ တီၤ	စဲအုၣ် ၁၁/၁၂ တီၤ
<p>တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်</p>	<p>သုတၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်.</p> <p>နမ့ၢ်သိၣ်လိဘၣ်တၢ်မၤလိဘၣ်ပးတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အဂီၢ်န့ၣ်,ဟ့ၣ်ကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီလၢအံၤဒ်သိးကကတိၤဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်တက့ၢ်.</p> <p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကြးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်အခွဲးအယၢ်လၢကအိၣ်တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်ကိးန့ၢ်ဒဲးလီၤ.</p>	<p>သုတၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်.</p> <p>နမ့ၢ်သိၣ်လိဘၣ်တၢ်မၤလိဘၣ်ပးတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်မၤဘၣ်အာဟီၣ်ခိၣ်,ထံ,ကလံၤသိၣ်ဝါဒိးကလံၤသိၣ်ဂီၤအတၢ်ဆိတလဲအသးတဖၣ်,ဟ့ၣ်ကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီလၢအံၤအသိးဒ်သိးကကတိၤဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်တက့ၢ်.</p> <p>တၢ်မၤဘၣ်အာဟီၣ်ခိၣ်ကလံၤသိၣ်ဂီၤန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ကလံၤသိၣ်ဂီၤအတၢ်ဆိတလဲသးဒိးဒုးကဲထီၣ်တၢ်ကိတၢ်ခဲလၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဂီၢ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၢ်အယိဟံၣ်ဖိယိဖိကိးဒုးဒဲးလၢကိၢ်ပယိအံၤန့ၣ်ကြးတၢ်ဟ့ၣ်အိၣ်အခွဲးလၢကအိၣ်ဒိးတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤအကျဲ(အဒိ,သိလုၣ်/သိလုၣ်ယိ)ထဲတခါဧၤလၢဟံၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>သုတၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်အဂီၢ်တက့ၢ်.</p> <p>တၢ်မၤပိာ်ထွဲထီၣ်တၢ်မၤလိဘၣ်ပးဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိအခွဲးယၢ်ဒိးသကဲသတ်အသနိန့ၣ်,ဟ့ၣ်ကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီလၢအံၤဒ်သိးကကတိၤဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်တၢ်တက့ၢ်.</p> <p>လၢတၢ်ကမၤလီၤတၢ်ကသံၣ်ကသိးဒိးကသံၣ်ဒိးသဒၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကပူၤဖျးဒိးတၢ်ဘၣ်ယိာ်လၢပူၤကညိအဂီၢ်န့ၣ်,ညိန့ၢ်အဆိကတၢ်န့ၣ်တၢ်မၤကွၢ်ကသံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ခိဖျိဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ.ပုၤအါကဆိကမိၣ်လၢတၢ်မၤကွၢ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိခိဖျိကျဲဒ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ကမၤလီၤ.တၢ်မၤကွၢ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိန့ၣ်ကြးမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်.</p>
<p>တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ</p>	<p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တုထီၣ်ဖိးစထၢၣ်ဘၣ်ပးဒိးတၢ်အိၣ်လၢအဂ့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အဂီၢ်ပၣ်ယုာ်ဒိးတၢ်လၢနကြးမၤဒိးတကြးမၤလၢနတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်.</p>	<p>တီၤကိၣ်ဖိကွဲးဝဲလံာ်ဆူကိၢ်ရူၣ်,ကိၢ်ဆၣ်ခိၣ်အအိၣ်ဒိးတဲဖျါတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကဘၣ်မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်အာဟီၣ်ခိၣ်ကလံၤသိၣ်ဂီၤလၢကိၢ်ပယိပူၤကသ့ၣ်လဲၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>တီၤကိၣ်ဖိကွဲးလီၤအတၢ်ထံၣ်တၢ်တၢ်ပိာ်လၢအဂ့ၢ်ဒိးအတဂ့ၢ်ဘၣ်ခံခိလၢလံာ်ကဘျိးဖိခိၣ်,ဘၣ်ပးဒိးတၢ်မၤကွၢ်ကသံၣ်ကသိးဒိးကသံၣ်ဒိးသဒၢခိဖျိတၢ်သ့ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိန့ၣ်လီၤ.</p>

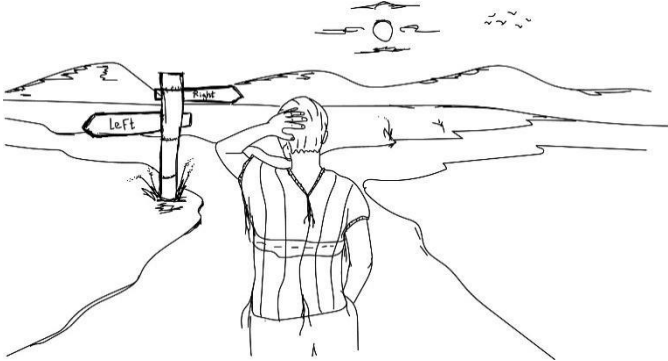

နသူတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဘျီလိာ်အကျဲလၢနတၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိအပူၤကသ့ဒ်လဲၣ်.နသူတၢ်အဒိလၢဘၣ်တၢ်ပာ်ဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့တမ့ၢ်မၤဘၣ်လိာ်ကျဲအိၣ်ဒီးနတၢ်မ့တမ့ၢ်လံာ်မိၢ်ပျါလၢနတၢ်သိၣ်အပူၤကသ့ဒ်လဲၣ်.

9.3 တၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်အကြးအဘၣ်လၢတၢ်အိၣ်သးကိခဲအဖီခိၣ် (Moral Dilemmas)

တၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢအကြးအဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိအဖီခိၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ် တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သဘံၣ်ဘုၣ် လၢ တၢ်က ဆၢတဲာ်တၢ်ဂ့ၢ်တမံၤမံၤအဖီခိၣ် မ့ၢ်နတၢ်ဆၢ တဲာ်အံၤ အဘၣ်မ့တမ့ၢ်အကမၣ်ဒါ,ဒီးခိဖျိနတၢ်ဆၢတဲာ်အယိ တၢ်ပိာ်ထွဲအခံလၢ အဂ့ၢ်ဖါ ,တဂ့ၢ်ဖါ ကအိၣ် ထီၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤ တၢ်ဆၢတဲာ်လၢအကြး အဘၣ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ်ကိအဖီခိၣ်န့ၣ်ပသူအိၣ်သ့လၢ ကရူၢ်ဖိတၢ်တၢ်ပိာ်သကိး လိာ်သး တၢ် ဝဲ တၢ်ကဘၣ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်အါန့ၢ်တမံၤအခါ,ဒီး တၢ်ဆၢတဲာ်သ့ၣ်တဖၣ်ညီန့ၢ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးအ တၢ်ကဲဘျးဒီး အတၢ်ကဲဘျးတအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢအကြးအဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိအဖီခိၣ်န့ၣ်ပသူအိၣ်လၢတၢ်က တၢ်ပိာ်သကိး တၢ်ကိတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ယးလံာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤဒ်အမ့ၢ် မ့ၢ်ခိၣ်ကလံၤသိၣ်ဝါ အတၢ်အ ဆိ တလဲသးတၢ်ဂ့ၢ်,မ့တမ့ၢ်လံာ်ပျါဂီၤဒီးသးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်အတၢ်မၤလိ,အတၢ်ဟူးဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့န့ၣ်လီၤ.

တချးလၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်မၤကိဖိလၢကတၢ်ပိာ်တဲသကိးတၢ်ဘၣ်ယးတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်လၢအကြးအဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိအဖီခိၣ်လၢ ကရူၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အခါန့ၣ်, ဂ့ၢ်လၢ တၢ်ဒိတတိၤ ကြးတၢ်ပိာ်အတၢ်ထံၣ် ဘၣ်ယး ဒီး တၢ် ဂ့ၢ်လၢ အဝဲ သ့ၣ်ဘၣ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်,အဒိအဝဲသ့ၣ်အဘံၤသကိးလၢ အရူအိၣ်မုာ်ကတၢ်တဂၤန့ၣ် စး ထီၣ် ဟ့ၣ်တၢ် န့ၣ် လီၤ. အဝဲ သံက့ၢ်န့ၣ် ဒ်သိးနကမၤစၢအိၣ်လၢ အကဟ့ၣ်တၢ်အဂီၢ် ဒီး မနလဲပိာ်အခံလၢ ကျး ပူၤ န့ၣ်လီၤ. နကဘၣ်မၤတၢ်ဆၢတဲာ်တမံၤမံၤလီၤ-တၢ်ဆၢတဲာ်လၢအဘၣ်န့ၣ်တဘၣ်လဲပိာ်နသကိးခံဘၣ်.ဒ်နသ့ၣ်ညါအသိး တၢ်လၢ တၢ်ဟ့ၣ် တၢ်န့ၣ် ထီၣ်ဒါ တၢ် သိၣ်တၢ်သိလီၤ. တၢ်ဆၢတဲာ်လၢ အကမၣ်န့ၣ် လဲပိာ်နသကိးအ ခံဒီး မၤစၢအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဖျါလၢ တၢ်ဆၢတဲာ်အဝဲအံၤမ့ၢ်တၢ်ဆၢတဲာ်လၢ အညီ တခါ,ဘၣ်ဆၣ် တၢ်ဆၢတဲာ်တနီၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ် ယိယိဖိလၢနကဟ် လီၤအိၣ်ဘၣ်. တၢ်ဂ့ၢ်အဝဲအံၤ န့ၣ် အိၣ်စ့ၢ်ကိး ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဂ့ၢ်အဂၤလၢ ကမၤကိခဲ နတၢ်ဆၢတဲာ်လၢအမ့ၢ်-နသ့ၣ်ညါ နတံၤ သကိး တဂၤအံၤအဟံၣ်ဖိယိဖိအ စ့တအိၣ်အါဘၣ်အယိအဝဲဘၣ်ဟး ဟ့ၣ်အိၣ်တၢ် န့ၣ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်နသးကိာ်လၢနမ့ၢ်တလဲပိာ်အခံလၢကဟ့ၣ်တၢ်အဂီၢ်ဘၣ်န့ၣ်အဝဲတကဲနတံၤသကိးလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

အယိ-နတၢ်ယုထၢကမ့ၢ်တၢ်မန့ၣ်လဲၣ်.

- တၢ်ယုထၢနီၣ်ဂံၢ် ၁-လဲၤဒီးအဝဲဒီးဟ့ၣ်တၢ်လၢကျးပူၤ
- တၢ်ယုထၢနီၣ်ဂံၢ် ၂-လဲၤတဂ့ၢ်
- တၢ်ယုထၢ နီၣ်ဂံၢ် ၃- လဲၤတဂ့ၢ် ဘၣ်ဆၣ် ကျးစး ကတိၤတၢ်ဒီး အဝဲ ဘၣ်ယးဒီး ဘၣ်မန့ၣ် အဝဲတကြးမၤဝဲဒ်လဲၣ်န့ၣ်လဲၣ် ဒီး သဆၣ်ထီၣ်အခံလၢ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်န့ၣ် ထီၣ်ဒါ တၢ်သိၣ်တၢ်သိ ဒီး အဝဲကဘၣ် ကျဲဆၢမဲာ်ဒီး တၢ်ကိတၢ်ခဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

နမ့ၢ်ယုထၢနီၣ်ဂံၢ်(၁)န့ၣ် နမ့ၢ်ပူၤတဂၤလၢတလူပိာ်ထွဲ တၢ်သိၣ်တၢ်သိဒီး သုဝဲခံလၢကတၢ်ထံၣ်ဘၣ်ကိဘၣ်ခဲ လၢပၤ ကိာ် အိၣ်,ယုာ်ဒီး နပူၤဟံၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ယုထၢနီၣ်ဂံၢ်(၂)န့ၣ် နတံၤသကိးန့ၣ် ကအိၣ်ဒီးတၢ်လၢ

တၢ်ကီုတၢ်ခဲ အပူၤဖဲအဘၣ်တၢ်ဖိၣ်အိၣ်လၢအမၤတၢ်ကမၣ်အယိၣ်ဒီး ပှၤလၢကအိၣ်အံၤ ထွဲကွၢ်ထွဲအဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်အိၣ်နီတဂၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. နမ့ၢ်ယုထၢလၢနကတၢ်သကိးတၢ်ဒီးအိၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်နလွဲန့ၢ်အိၣ်ကသ့ၣ်သိးကယုန့ၢ် တၢ်မၤစၢလၢ ပှၤတၢ်အအိၣ်လၢကအိၣ်ထွဲမၤစၢတၢ်အိၣ်လၢ အဟံၣ်ဖိယိဖိအဂီၢ်တနီၤ န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်မၤဒ်အံၤဒီးနသကိးတဘၣ် ကွၢ်ဆၢမဲၣ်တၢ်ကီုတၢ်ခဲဘၣ်ဒီး အဟံၣ်ဖိယိဖိစ့ၢ်ကိး ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် ဝဲတၢ်အိၣ်လၢ ပှၤသ့ဝဲန့ၣ်လီၤ.

ကျဲလၢအဂ့ၤလၢ သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကဆိလီၤဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲၣ်လၢအကြး အဘၣ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ် ကီုအဖိခိၣ်လၢတၢ်ပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ-

1. ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကမၤတၢ်ဆၢတဲၣ်လၢအကြးအဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီုအဖိခိၣ်လၢတၢ်ကတၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်အိၣ်အဂီၢ်.
2. ဟံလီၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကရူၢ်ဖိအပူၤဒ်သိးကတၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်ကီုဒီးမၤအဝဲသ့ယုတၢ်အစၢဘၣ်ဃး တၢ်ဂ့ၢ် ကီုလၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤအိၣ် တက့ၢ်. ဒုးသ့ၣ်နီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢ ကဘၣ် ဒိကန့ၢ် ပှၤလၢအတၢ် ထံၣ် ဒီးဟံကဲပှၤလၢတၢ်ဆိကမိၣ်,ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်နၢ်ပၤလၢ ပှၤကိးဂၤဒီးန့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်လၢအတၢ်ဒ်သိးလိာ်အသးဘၣ်လီၤ.
3. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်ကီု လၢကရူၢ်ပူၤဝံမၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်ပိၣ်သကိးအတၢ်ထံၣ်, ဆိကမိၣ်လၢတၢ်ဒိတတၢ်ပူၤန့ၣ်တက့ၢ်. မ့ၢ်ပှၤကိးဂၤဒီးအသးလီၤပလိာ်, မ့တမ့ၢ်အသးတလီၤပလိာ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ခါ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤတၢ်ဆၢတဲၣ်လၢအကြးအဘၣ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ်ကီုအဖိခိၣ်န့ၣ်နသ့အိၣ်လၢနတၢ်မၤလိအပူၤကသ့ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ	လံာ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီဒီးသးအတၢ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်မၤလိလၢခံတၢ်,သၢတၢ်ဂီၢ်	လံာ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီလၢယံာ်တၢ်,ယုတၢ်ဂီၢ်	လံာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤလၢခွံတၢ်,အတၢ်တဆံဂီၢ်
တၢ်ဂ့ၢ်ကီု	နနၢ်ဟူလၢနသကိးလၢနရူအိၣ်မ့ၢ်ကတၢ်တဂၤဒီးနသကိးအဂၤတနီၤလံၣ်အိၣ်သရၣ်ကွီခိၣ်လၢမတဂၤစးထီၣ်တၢ်အုၣ်လိာ်သးလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. နတထံၣ်တၢ်အုၣ်လိာ်သးအဝဲန့ၣ်ဘၣ်ဘၣ်ဆၣ်နသကိးတဲနၤလၢနတံၤသကိးအဂ့ၤအဂၤတဂၤစးထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤပှၤလၢအတၢ်ကမၣ်တအိၣ်ဘၣ်တဂၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဒုၣ်ဟံၣ်ကမၣ်အိၣ်ဒီးကဘၣ်တၢ်ဒုအိၣ်လၢကွီန့ၣ်လီၤ.	နနၢ်ဟူနတံၤသကိးလၢနရူအိၣ်မ့ၢ်ကတၢ်တဂၤဒီးပှၤအဂၤသ့တဖၣ်တဲလိာ်အသးဒီးတိာ်ကျဲလီၤလၢကလိတၢ်လၢတၢ်ဒီးစးဖိၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နသ့ၣ်ညါလၢတၢ်လိတၢ်န့ၣ်ကမၣ်ဘၣ်ဆၣ်နဘၣ်ယိၣ်လၢနမ့ၢ်တဲဘၣ်နသရၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဂ့ၢ်အဝဲန့ၣ်ဒီးနသကိးလၢနရူအိၣ်မ့ၢ်ကတၢ်တဂၤန့ၣ်တအိၣ်ဒီးကဲနသကိးလၢဘၣ်လီၤ.	နပှၤတၢ်တဖၣ်ကိးနၤလၢနကဟဲမၤစၢန့ၣ်စံာ်ပျီသ့ၣ်တဖၣ်လၢကသ့ၣ်တၢ်ဖျးတၢ်ဆူညါအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်သနာ်က့,နမၤလိဘၣ်တၢ်လံလၢကွီဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဒ့ၣ်အူစံာ်ပျီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တဂ့ၤလၢမူဖျၢၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ဒီးဒုးကဲထီၣ်ဟီၣ်ခိၣ်ကလံၤသိၣ်ဂီၤတၢ်ဘၣ်အာန့ၣ်လီၤ. နသ့ၣ်ညါလၢနမ့ၢ်တဲဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်အံၤဆူနဟံၣ်ဖိယိဖိအအိၣ်န့ၣ်ကမ့ၢ်တၢ်လၢအထီၣ်ခါအဝဲသ့ၣ်အမိၢ်လုၢ်ပၤလၢန့ၣ်လီၤ.

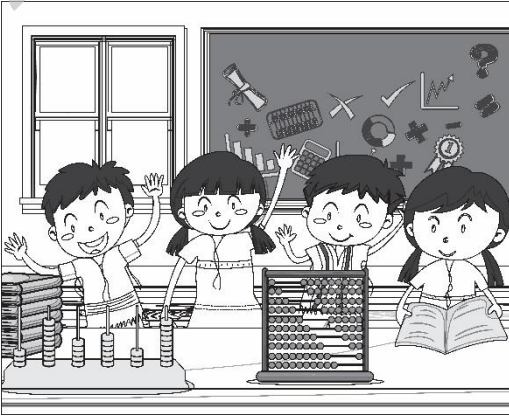
	နကမဒ်လဲၣ်.	နကမဒ်လဲၣ်.	နကမဒ်လဲၣ်.
တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢအပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံ	မၤတၢ်တၢ်ပိၣ်လၢတီၤဒိတတီၤဘၣ်ယးဒီးဘၣ်မနုၤနကမၤတၢ်ဆၢတၢ်လၢအဘၣ်န့ၣ်တညီဘၣ်လဲၣ်.	မၤတၢ်တၢ်ပိၣ်လၢတီၤဒိတတီၤဘၣ်ယးဒီးဘၣ်မနုၤနကမၤတၢ်ဆၢတၢ်လၢအဘၣ်န့ၣ်တညီဘၣ်လဲၣ်.	ကွဲးလံာ်ဆူလီၢ်ကဝီၤပှၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါခိၣ်အအိၣ်လၢကဟ့ၣ်မူဟ့ၣ်ဒါပှၤတကၤလၢဒ်သိးကဟဲဆူကွီၤဒီးတဲဖျါ,တဲနၢ်ဟံာ်ဘၣ်မနုၤတၢ်န့ၣ်စံာ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ဒီးအီၤလၢစံာ်ပှၤတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအဂီၢ်လဲၣ်တက့ၢ်.

 နသုတၢ်မၤတၢ်ဆၢတၢ်လၢအကြးအဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤအဖိခိၣ်လၢနတၢ်သိၣ်လိနဲၣ်လိအပူၤကသုဒဲလဲၣ်.နသုတၢ်အဒိလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့တမ့ၢ်မၤဘၣ်လိာ်က့ၤအီၤဒီးနအတီၤမ့တမ့ၢ်လၢလံာ်မိၢ်ပှၤလၢနသိၣ်လိအီၤအဂီၢ်ကသုဒဲလဲၣ်.

9. တၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးခိဖျါတၢ်တီၢ်က့ၤအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲတဖၣ်(Project based learning)

တၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးခိဖျါ တၢ်တီၢ် က့ၤအ တၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲတဖၣ် (Project based learning) န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်သိၣ် လိနဲၣ်လိ အကျဲတမံၤလၢကွီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၣ်ဟံၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ခိဖျါတၢ်မၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအယံာ်ဝဲဒ်သိးကယုသ့ၣ်ညါဒီးမၤဆၢက့ၤတၢ်လၢတၢ်အမ့ၢ်တီၤ, ပှၤဒီးတၢ်သးစဲ,ဒီးတၢ်သံ က့ၢ်လၢအကီၤ,တၢ်ဂ့ၢ်ကီၤ,မ့တမ့ၢ်တၢ်တၢ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤဆိဘၣ်ယးဒီး တၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးခိဖျါ တၢ်တီၢ်က့ၤအတၢ်မၤတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲ တဖၣ် (Project based learning) န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲသရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၣ်မူဒါဒ်ပှၤမၤဘၣ်လိာ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အသိး,ဖဲကွီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် မၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါတၢ်,မၤဒိဒီးတ့ထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤအဒိအခါန့ၣ်လီၤ. ကွီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် ညီန့ၣ် မၤသကိးတၢ်မၤလၢတၢ်ရဲၣ်လီၤက့ၤလီၤအဂီၢ်လၢတၢ်ဆၢကတီၢ်အယံာ်ပူၤဒ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လီၤဝဲအသိး,ဒီးအကတၢ်န့ၣ်ကွီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တဲဖျါထီၣ်အတၢ်မၤအတၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်သးဆူအတီၤပူၤမ့တမ့ၢ်ဆူတတဖိအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကရၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးခိဖျါ တၢ်တီၢ် က့ၤအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲတဖၣ် (Project based learning)-အတၢ်မၤလိန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဝဲအီၤလၢပှၤတကၤစုာ်စုာ်မ့တမ့ၢ်လၢကရၢဖိအပူၤလၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်,ဒီးတၢ်အဝဲအံၤဟ့ၣ်တၢ်ခွဲး တၢ်ယာ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကမၤလိဘၣ်တၢ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒီး သ့ဘၣ် ၂၁ နံၣ်ယၤဖျိၣ် အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်- တၢ်ဆဲးကျိးဆဲးကျါ, တၢ်ဖဲးသကိးမၤသကိးတၢ်,ဒီးတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ဆိကမိၣ်န့ၣ်ထီၣ်တၢ်အသိအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်တဖၣ်လီၤ.ဖဲဒုးအိၣ်ထီၣ်ကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်,သရၣ်သိၣ်လိတၢ်တဖၣ်ကဘၣ်ပလီၢ်အသးလၢအတဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တခူထီၣ်ကွီၤဖိလၢကအိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်သံတၢ်တဂ့ၤ,ဒီးကဘၣ်မၤလီၤတၢ်ဒ်သိးကဒုးအိၣ်ထီၣ်မူဒါတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်ဒ်သိးသိးလၢကွီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်

လၢအမ့ၢ်ပိၣ်ခါဒီးပိၣ်မ့ၣ်, ကလုာ်ဒီးကျိၣ်, ဒီးကွီဖိအက့ၢ်ဂီၤတကျၢၤတမးသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒ်သိးသိးလၢတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲး (projects) အကလုာ်ကလုာ်ဖဲအံၤတဖၣ်ကွီဖိမၤဝဲသ့ၣ်အမ့ၢ်-တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်, တၢ်တုထီၣ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၢ်, တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအကျဲကပူၤ, မ့တမ့ၢ်တၢ်စုသ့ၣ်လၢအတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲးအဂီၢ်န့ၣ်တၢ်မၤပတီၢ်အိၣ်တနီၤလၢတၢ်ကဘၣ်မၤအိၣ်-

1. မၤအိၣ်ညီညီဖိ, တဘၣ်မၤအိၣ်ကီၤကီၤခဲခဲတဂ့ၤ, ဒီးမၤလီၤတၢ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢ ကတီၢ်လၢအမၤဝဲသ့ၣ်ဒီးချုးလၢကမၤဝဲဝဲအတၢ်မၤလၢဘၣ်ဆၢဘၣ်ကတီၢ်အဂီၢ်
2. ရဲၣ်လီၤကျဲးလီၤ တၢ်ဆၢကတီၢ် လၢလၢပျဲပျဲ လၢတၢ်မၤအဂီၢ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်မၤ တီၣ်ကျဲးသ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ်ညီန့ၣ်ယံာ်ဝဲလၢ စ့ၤန့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ, အယိတၢ်ဆၢကတီၢ်ကဘၣ်အိၣ်ဝဲ လၢလၢပျဲပျဲ လၢဖိ သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဟံၣ်လီၤဆီဝဲလၢကမၤဝဲဝဲတၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နဟံၣ်လီၤန့ၣ် ကွီဖိတဖၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတန့ၣ်စုာ်စုာ်အဂီၢ်သ့ၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်ကမၤ အတၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, အဒိ-တန့ၣ်တန့ၣ်ရံၣ်လၢတၢ်မၤလိလံာ်အလီၢ်ခဲကတၢ်တန့ၣ်ရံၣ်န့ၣ်လီၤ.
3. မၤလီၤတၢ်လၢတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ ကွီဖိလိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်လၢတၢ်ကမၤတၢ်တီၣ်ကျဲးအဂီၢ်န့ၣ် အိၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. အဒိတၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒ့ၣ်လၢတၢ်စုသ့ၣ်တၢ်မၤ, မ့တမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်န့ၣ်, နသ့ၣ်ညါလၢကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်ဒဲသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. သံက့ၢ်မိၢ်ပၢဒီးကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကဟံၣ်ဖျိတၢ်ဒဲသ့ၣ် တဖၣ် တချုးတၢ်မၤစးထီၣ်အခါန့ၣ်တက့ၢ်, မ့မ့ၢ်ဒ်န့ၣ်ဒီး ကွီဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် က အိၣ် ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢလၢပျဲပျဲလၢကသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.
4. မၤလီၤတၢ်လၢတၢ်ပညိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဖျါဆံၣ်လၢကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ် ဒီး အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်သ့ၣ်ညါ တၢ်လၢကဘၣ်မၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ဟ့ၣ်လီၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်ပညိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကဘၣ်မၤဝဲအတၢ်မၤတဖၣ်ဖျိဖျိဖျါဖျါတက့ၢ်. မၤလီၤတၢ်လၢ ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ် လၢလၢပျဲပျဲ ဒ်သိး ကရဲၣ်ကျဲးလီၤအတၢ်မၤအပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢအဂီၢ်လီၤ.

တၢ်လၢအဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိတနီၤလၢတၢ်မၤတၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးခိဖျိတၢ်တီၣ်ကျဲးအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် (Project based learning) လၢတၢ်ကသ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်မၤလိသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

အကျိအကျဲ	လံာ်ခဲအုၣ်လၢတီၤခဲလၢအဂီၢ်,	လံာ်တၢ်စံၣ်စိတဲစိလၢတီၤခဲလၢအဂီၢ်	လံာ်ဟီၣ်ခိၣ်လၢတီၤခဲလၢအဂီၢ်
တၢ်မၤလိန့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ၤထီၣ်သးခိဖျိတၢ်တီၣ်ကျဲးအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် (Project based learning)	တၢ်မၤလိအဂ့ၢ်ခိၣ်တီလၢအမ့ၢ်တၢ်သးသမူတၢ်အိၣ်တၢ်ဆိးအလီၢ်, ဖဲဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤလိဘၣ်တၢ်ဘၣ်တုသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲလၢတၢ်လီၢ်အကလုာ်ကလုာ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲးအတၢ်မၤလၢဖိ	တၢ်မၤလိလၢအမ့ၢ်လီၢ်ကဝီၤတၢ်စံၣ်စိတဲစိအတၢ်မၤတၢ်တီၣ်ကျဲးအကျိတခါအဂီၢ်, ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အီၤတၢ်မၤလၢကဘၣ်တုထီၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိအသ့ၣ် (ဒုၣ်ဖိထၢဖိအတၢ်ဟဲလီၤစၢၤ) န့ၣ်လီၤ. လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိအသ့ၣ်အဂီၢ်တၢ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်က	တၢ်မၤလိဘၣ်ယးဒီးကညီဖိဒီးပုၤ Australia ဖိန့ၣ်, ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ထီၣ်သတြီၤကလုာ်ခံဖုအံၤအဂ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ယုထၢလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်အတၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢကျဲးလဲၣ်န့ၣ်သ့ၣ်လီၤ. အ

<p>သုညသုညတဖန်မာဝဲသု န့ၣ်ကမ့ၣ်ဝဲတၢ်တုထီၣ် ဟံၣ်အက့ၢ်အဂီၢ်ဒီးဒုးကဲ ထီၣ်ဟံၣ်လၢကပီၤဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.</p> <p>တၢ်ပတီၢ်လၢဖိသုညသုည တဖန်ကဘၣ်မၤပိာ်ထွဲလၢ တၢ်မၤသကိးတၢ်လၢကရူၢ် ဖိပူၤမ့ၢ်ဝဲ-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ယုသုညညါကပီၤတ ဘၣ်န့ၣ်အတၢ်လိာ် ဘၣ်အိၣ်မနုၤသုညတ ဖန်လဲၣ်-တၢ်အိၣ်, တၢ်လီၢ်,တၢ်အဂုၤဂၤ သုညတဖန်.... 2. ယုသုညညါကပီၤအ ကလုာ်သုညတဖန်ဒီး ဆိၣ်ကမိၣ်ထီၣ်ဘၣ် ဃးအဝဲသုညအမိၢ်ပျံာ် တၢ်ဒိၣ်တၢ်ထီၣ်အိၣ် အိၣ်ထဲလဲၣ်ဒ်သိးဖိ သုညသုညကဘၣ်ယု ထာကပီၤကလုာ် တကလုာ်ဒီးကဘၣ် မၤလီၤတၢ်လၢဟံၣ် န့ၣ်ဒိၣ်ဝဲလၢလၢပျဲပျဲ လၢကပီၤအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. 3. တုထီၣ်ဟံၣ်အတီၢ် ကျဲလၢအဝဲသုညက တုထီၣ်ကပီၤဟံၣ် အဂီၢ် 4. တုထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ အစရီၤလၢအဝဲသုည လိာ်ဘၣ်လၢကတု ဟံၣ်အဂီၢ်,အဒိ- လံာ်ကဘျံး,လၢဖိတ ဖန်,ဒီးဖျးစတံးအဖိ တဖန် 	<p>ဘၣ်ဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်မ့ၢ်ဝဲ-မၤ သုညသုညတဖန်,သးန့ၣ်,တၢ် ဖံးတၢ်မၤ,ကလုာ်ဒုၣ်,ဒီး အဘျးတၢ်ခဲလၢာ်သုညတဖန် အတၢ်ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.</p> <p>ဒ်သရၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤဘၣ်ဃး ဟံၣ်ဖိယိဖိအသုညန့ၣ်မ့ၢ်တၢ် မနုၤလဲၣ်ဒီးဖိသုညတကစုာ် စုာ်ကဘၣ်ယုသုညညါအ ဟံၣ်ဖိယိဖိအဂ့ၢ်အကျိၤအ တၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်ဒီးတုထီၣ် ဟံၣ်ဖိယိဖိအသုညန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုညကဘၣ်ကတီၤသ ကိးတၢ်ဒီးအဟံၣ်ဖိယိဖိသုည တဖန်အယိ,သရၣ်သိၣ်လိ တၢ်ကဘၣ်မၤလီၤတၢ်လၢဖိ သုညသုညတဖန်ကမာဝဲအဂီၢ် တၢ်ပူၤဖျးကဘၣ်အိၣ်ဒီးအ ဝဲသုညန့ၣ်လီၤ.ဖိသုညသုညတ ဖန်ဘၣ်မၤတၢ်လၢအနီၢ်တက ဘၣ်ဆၣ်,ဖိသုညသုညတ ဖန်ဃးလၢတၢ်ချၢလၢတၢ်သမံ သမိးဟံၣ်ဖိယိဖိအတၢ်ဂ့ၢ်အ ခါအဝဲသုညဃးသကိးလၢက ရူၢ်ဖိသုဝဲန့ၣ်လီၤ.လၢကတု ထီၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိအသုညအဂီၢ် န့ၣ်ဖိသုညသုညတဖန်ကဘၣ် -</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. တီၢ်ကျဲပာ်တၢ်က ဘၣ်ထာဖျိၣ်တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤလၢအဝဲ သုညလိာ်ဘၣ်တဖန် ဒ်လဲၣ်,အဒိ- အဝဲသုညကဘၣ် တဲသကိးတၢ်ဒီး မတၢ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. 2. ရဲၣ်ကျဲတၢ်ဆၢက တီၢ်လၢကသမံသမိး တၢ်အဂီၢ် 	<p>ဝဲသုညဒုးအိၣ်ထီၣ်ဖိးစထၢၣ်, တၢ်မၤတၢ်အဒိ,တၢ်သးဝံၣ်, တၢ်ဂီၤယဲၤဘျး (slides) သုညတဖန်,မ့တမ့ၢ်တၢ်တဲ ဖျါထီၣ်တၢ်သုဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်အပတီၢ်လၢဖိသုညသုညတ ဖန်ကဘၣ်မာဝဲမ့ၢ်-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. မၤတၢ်ဟံၣ်လီၤသးလၢက သုကျဲအကလုာ်ဖဲလဲၣ် တခါလဲၣ်လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အဂီၢ် 2. ဟံၣ်ဖျိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အဝဲသုညလိာ်ဘၣ် သုညတဖန် 3. ယုသုညညါတၢ်ဂ့ၢ်တၢ် ကျိၤသုညတဖန် 4. ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢအ ဝဲသုညကတဲဖျါထီၣ်သုည တဖန် 5. တဲဖျါထီၣ်အဝဲသုညတၢ် မၤရဲၣ်ကျဲသုညတဖန်ဆူ အတီၢ်အပူၤ
--	---	---

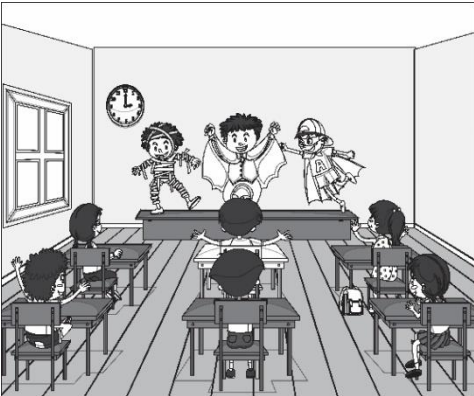
	5. တုထိန်ဟံဉ်လၢကပိအဂီၢ်	3. ဆိဉ်ကမိဉ်ဘဉ်လးဒီးတၢ်အပိးအလီလၢအဝဲသ့ဉ်လိဉ်ဘဉ်သ့ဉ်တဖဉ် 4. မၤဝံတၢ်သမံသမိးတၢ်သ့ဉ်တဖဉ် 5. တုထိန်ဟံဉ်ဖိယိဖိအသ့ဉ်	
တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢအပိးထွဲထီဉ်အခံ	မိၢ်ပၢ်သ့ဉ်တဖဉ်တၢ်ကွဲမုၢ်လၢကွဲအပူၤဒီးဖိသဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ဟံဉ်ဖျါထီဉ်ကပိအဟံဉ်လၢအတုဝဲတဖဉ်ဒီး, တဲဖျါထီဉ်စ့ၢ်ကိးလၢအဝဲသ့ဉ်တုထိန်အီၤဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.	ဖိသဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ဟံဉ်ဖျါထီဉ်အဝဲသ့ဉ်အဟံဉ်ဖိယိဖိအသ့ဉ်ဆူတၢ်မၤလိအတီၤအးအပူၤဒီးတဲဖျါထီဉ်အတၢ်ဘဉ်ထွဲလိာ်သးဒီးဟံဉ်ဖိယိဖိတဂၤဘဉ်တဂၤဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.	ဖိသဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ဟံဉ်ဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်သ့ဉ်တဖဉ်ဆူတီၤဖျါထီဉ်လၢကွဲအပူၤဒ်သိးကသိဉ်လိအဝဲသ့ဉ်ဘဉ်လးဒီးတၢ်ဒ်သိးလိာ်သးဒီးတၢ်လီၤဆီလိာ်သးလၢကညိဖိဒီး Australia ဖိသ့ဉ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.

 နသုတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ဒီးသန့ထီဉ်သးခိဖျါတၢ်တီၢ်က့ၤအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤတဖဉ် (Project based learning) တၢ်မၤလိလၢနတၢ်သိဉ်လိန့ဉ်လိတၢ်အပူၤဒ်လဲဉ်. နသုတၢ်အဒိသ့ဉ်တဖဉ်လၢဘဉ်တၢ်ဟံဉ်ဖျါထီဉ်သ့ဉ်တဖဉ်မ့တမ့ၢ်မၤဘဉ်လိာ်က့ၤအီၤဒီးနအတီၤမ့တမ့ၢ်လံာ်မိၢ်ပၢ်လၢနသိဉ်လိအီၤကသ့ဒ်လဲဉ်.

10. တၢ်ဂၤပုဒီးတၢ်ဂၤဒိ (Drama and Role Play)

တၢ်ဂၤပုဒီး တၢ်ဂၤဒိပူၤန့ဉ် မ့ၢ်က့ၤတဘိလၢအတုၤ လီၤတီၤထီဉ် ဘးတဘိ လၢဖိသဉ်လၢအမၤလိန့ၢ် တၢ်ခိဖျါ မၤတၢ် လၢ အနီၢ် က စၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤအဖိခိဉ်, ခိဉ်န့ၢ်ဒီး ဆ့ဉ်နီၤဒီး ဒိကန့ဉ် သရဉ်သိဉ်လိတၢ်တ ခါဇိတဖဉ်အဂီၢ် န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဂၤပု ဟ့ဉ် ဂံၢ် ဟ့ဉ်ဘါ ဖိသဉ်လၢအကအိဉ်ဒီးတၢ်သ့ဆိကမိဉ်ထီဉ်န့ၢ်တၢ်အသိ, လၢဖိသဉ်ဆံးတဖဉ်အဂီၢ်တၢ်ဂၤပုဒီးတၢ်ဂၤဒိမ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤသ့ဉ်ဖုံသးညိတခါမ့ၢ်လၢဖဲအဝဲသ့ဉ်လိာ်ကွဲအခါညိန့ၢ်ဂၤဒိဒီးဟံဉ်မၤအသးလၢအမ့ၢ်ပုၤအဂၤတဂၤန့ဉ် လီၤ. တၢ်ဂၤပုဒီးတၢ်ဂၤဒိမ့ၢ် က့ၤ လၢ အကကဲဘျုးဝဲတဘိဖဲလၢဖိ သဉ်တဖဉ်ဘဉ်တၢ် ပိဉ်တၢ်ပိတၢ်ဂ့ၢ်လၢအ “ကိ” မ့တမ့ၢ်သးတၢ်တူၢ်ဘဉ်တၢ်ဂ့ၢ်သ့ဉ်တဖဉ်, မ့ၢ်လၢဖိသဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ကန့ၢ်ဟံဉ်ဖျါထီဉ်ဘဉ်အကစၢ်တၢ်တူၢ်ဘဉ်တဖဉ်ခိဖျါတၢ်ဟံဉ်မၤအသးဆူပုၤအဂၤတဂၤန့ဉ်လီၤ.

ဖဲဒူးအိဉ်ထီဉ်တၢ်ဂဲယုတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲသ့ဉ်တဖၣ်အခါ,တၢ်ကဲဘျူးကအိဉ်ဝဲလၢသရၣ်သိဉ်လိတၢ်သ့ဉ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢကဆိကမိဉ်ဘဉ်ယးတၢ်အရူဒိဉ်တဖၣ်လၢကမၤစၢတၢ်ဂဲယုအတၢ်မၤလိသ့ဉ်တဖၣ်ကလဲသးဂ့ၤဂ့ၤဘဉ် ဘဉ်အဂီၢ်လီၤ.

1. မၤလီၤတၢ်လၢ အိဉ်ဒီးတၢ်သိဉ်တၢ်သီလၢ တၢ်ဂဲယုတၢ်မၤလိသ့ဉ်တဖၣ်အဂီၢ်. ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ် ဘဉ် ဂဲ ဒိ တၢ် အကလုာ်ကလုာ်ဘဉ်ဆဉ်,ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ် ကဘဉ်အိဉ်ဒီးတၢ်ယူးယီဉ် ဟံးကဲလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤန့ဉ်လီၤ.
2. ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ် ကလိဉ်ဘဉ်တၢ်လီၢ်လၢ တၢ်ဂဲယုအတၢ်မၤလိသ့ဉ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ. အဒိပမၤအီၤလၢ တၢ်မၤလိတၢ်အးပူမ့တသ့ဘဉ်ဒီးပမၤအီၤလၢတၢ်ချၢသ့ဉ်န့ဉ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်သန့က့ၤ,သရၣ်သိဉ်လိတၢ်န့ဉ် ကဘဉ်မၤလီၤတၢ်လၢ ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ်န့ဉ် ပူဖျဲဒီးတၢ်ဘဉ်ယီာ်- အဝဲသ့ဉ်ဘဉ်အိဉ် လၢတၢ် ကစု ဖိလၢ,အိဉ်ဒီးတၢ်လီၢ်အဆၢသ့ဉ်တဖၣ်လၢအကြးလဲၤတကြးလဲၤ,ဒီးတၢ်အဂ့ၤဂၤတဖၣ်---
3. တၢ်ဂဲယုတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲသ့ဉ်တဖၣ်န့ဉ်ညီန့ဉ်လိဉ်ဘဉ်ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ်ဒ်သိးကမၤသကိးတၢ်လၢကရူၢ်ပူန့ဉ်လီၤ. ကရူၢ်တၢ်မၤန့ဉ်မ့ၢ်တၢ်ကဲဘျူးလၢတၢ်မၤလိန့ဉ်တၢ်အဂီၢ်ဘဉ်ဆဉ် အဝဲန့ဉ်ဒူးအိဉ် ထီဉ်တၢ် ကီတၢ်ခဲ သ့ဉ် တဖၣ် သ့ဉ်န့ဉ်လီၤ. ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ် ကဘဉ်တၢ်သိဉ်လိအီၤ ဘဉ်ယးဒီး တၢ်ဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကီအကျဲ သ့ဉ် တဖၣ်အဂီၢ် သ့ဉ်လဲဉ် ဒီး ဘဉ်မၤတၢ်မၤဘဉ်လိာ်ဖျိးဒုလိာ်အသးကဒဲကဒဲလဲဉ် သ့ဉ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲန့ဉ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ် ဒ်သိးဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ်ကယုသ့ဉ်ညါ အါထီဉ်ဘဉ် ပိာ်မုဉ် ပိာ်ခါအတၢ်မၤ သက့ဉ်အကလုာ်ကလုာ်သ့ဉ်တဖၣ်,ဒီး ဒ်သိးကဟ့ဉ်ဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ် တၢ်ခွဲးတၢ် ယာ်လၢ ကမၤတၢ်လၢ အတမ့ၢ် ထဲလၢတၢ် လၢအဟဲလီၤစၢလၢမိာ်ပာ်ဖဲပုအစိတခါခါဘဉ် အသိးန့ဉ် ဘဉ် လီၤ. သရၣ်သိဉ်လိတၢ်တဖၣ်က ဘဉ်မၤ လီၤတၢ် လၢတၢ်မၤမူဒါခဲလၢသ့ဉ်တဖၣ်န့ဉ်က ဘဉ်တၢ် ဟ့ဉ် လီၤ အီၤဆူဖိသ့ဉ်ပိာ်မုဉ်ပိာ်ခါခါသ့ဉ်တဖၣ်အအိဉ်လီၤ.
4. တၢ်ဂဲယု တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲသ့ဉ်တဖၣ် တမ့ၢ်လဲတၢ်ကသုသုအီၤထဲ ကျိာ်အတၢ်မၤလိသ့ဉ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘဉ်, တၢ် သူအီၤသ့ လၢလံာ်မိာ်ပုၢ်အဂၤသ့ဉ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် လံာ်တၢ်စံဉ်စိတစိ,လံာ်စဲအ့ဉ်,လံာ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီ ဒီး သးအတၢ်တူၢ်ဘဉ်တၢ်မၤလိ,ဒီးဒူးလၢကူဉ်သ့တၢ်မၤလိသ့ဉ်တဖၣ်အဂီၢ်သ့ဉ်န့ဉ်လီၤ.
5. မၤလီၤတၢ်လၢ သရၣ်သိဉ်လိတၢ် ဒူး အိဉ်ထီဉ် တၢ်ဂဲယုအတၢ်မၤလိ - ယုထၢမတဂၤတဖၣ် ကဘဉ်အိဉ် လၢကရူၢ်တခါစုာ်စုာ်အပူလဲဉ်,ဟ့ဉ်လီၤတၢ်န့ဉ်လီၤတၢ်မၤအကျဲလၢအရဲ,တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢဖိသ့ဉ် ကဘဉ်မၤအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲဂီၢ်အိဉ်ထဲလဲဉ်,ဒီးအတၢ်ပညိဉ်န့ဉ်မ့ၢ်တၢ်မၤန့ဉ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်လၢအဖိလၢအံၤန့ဉ်မ့ၢ်တၢ်အဒိတနီၤလၢအဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်ဂဲယုဒီးတၢ်ဂဲဒိပူသ့ဉ်တဖၣ်ဘဉ်တၢ်သူအီၤလၢတၢ်မၤလိသ့ဉ်တဖၣ်အပူသ့ဉ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.

တၢ်သိဉ်လိအကျိအကျဲ	ကျိဉ်(လံာ်ကညီ,လံာ်ပယီ,ကီၤလၢဝါ) လၢတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်	လံာ်ပုၤဂ့ၢ်ဝီ လၢတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်	လံာ်စဲအ့ဉ် လၢတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်
တၢ်ဂဲဒိ/တၢ်ဂဲယု	ကျဲလၢအဒူးကဲထီဉ်တၢ်န့ဉ်ဘျူးလၢဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ် အဂီၢ် ဒ်သိးကအိဉ်ဒီး တၢ်ဆိကမိဉ် လၢအလီၤတၢ် လီၤဆဲး ဘဉ်ယးဒီး တၢ်ဂဲဒိလၢတၢ်ယဲယုအပူမ့ၢ်ဂ့ၤ,မ့တမ့ၢ် ထံဉ်ဆိ ဟံး	တၢ်ဂဲဒိအကျဲလၢအန့ၢ်ဘျူး တဘီဖဲတၢ်အဲဉ်ဒီး သ့ဉ်ညါန့ဉ်ပာ်အါထီဉ် ဘဉ်ယး ပုၤလၢအမံၤဟူ သ့ဉ်ဖျါ တဂၤအဂ့ၢ်န့ဉ် ပကိးအီၤလၢ “လီၢ်ဆုဉ်နီၤလၢအ ကီၢ်” တၢ်ဂဲဒိန့ဉ်လီၤ.	တၢ်သူတၢ်ဂဲယုဒ်သိးကဟံးဖျါ ထီဉ်ဘဉ်ယးဒီး စဲအ့ဉ်အတၢ်ထံဉ်တၢ် တဆိကမိဉ်န့ဉ်ညီန့ဉ်ကဲထီဉ်တၢ်မၤစၢလၢဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖၣ်ကန့ဉ်ပာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိလၢအ ကီၢ်အဝဲသ့ဉ်တဖၣ်န့ဉ်လီၤ.

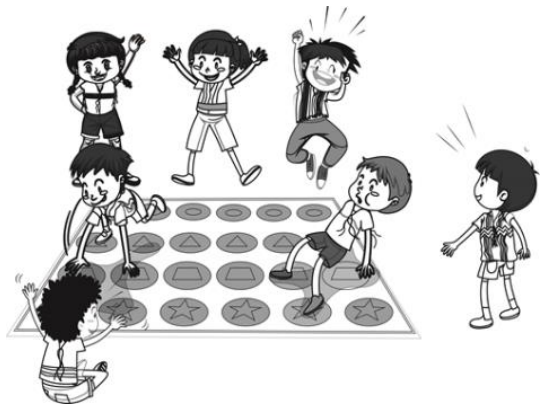
	<p>စာတင်မနှုတ်သွင်းတဖန်လျာ အက ကဲ ထိန် အ သး လာ ခါဆူ ညါ လဲန် နှံ, မာ ဖိသန်သွန် တဖန်ကဲ ပျာဂဲ ဒိတ်လာတ်ယဲပူအပူဒီး ဂဲဒိအိနွန်တကွာ်.</p> <p>ကျဲတဘိလာ သရန် သိန် လိတ်ကမဲအဂီၢ်နွန်မုာ် တာ်ဖးတာ်ယဲပူတခါ, သ ရန်ဖးတာ်ယဲပူဒီး ဆိ က တီၢ်တာ်ယဲပူလၢပူ အ ခာ် သး, တချူးတာ်သွန်ပိာ်သး ဝးကဲထိန်အသး ဒံး ဘန် အ ခါနွန်လီၤ. ဝံ, သ ရန် သိန် လိတ်နွန် ဟ်ဖိန် ဖိ သန် သွန်တဖန်လၢ က ရှာ် ဖိ အပူ, ဒီး တဲအဝဲသွန် လၢကဘန်ဂဲဒိတ် နိလိန် ပူ အိန်အသိးနွန်လီၤ. ဖိ သန်သွန် တဖန် ကဘန် တာ်ပိန်တာ်ပိဒီးဂဲဒိတ် နိအဝဲသွန် ဆိ က မိန် ဆိ ဟ်ဝဲ တာ်လၢက ဟဲ ကဲ ထိန်အ သးလာ ခါဆူ ညါ လၢတ်ယဲပူအပူနွန်လီၤ.</p>	<p>ဖိသန်သွန်တဖန် မုာ် မလိတ် တာ်ဘန်ယးဒီး ပျာအမံဟူ သန်ဖျါ တဂၤက- အဒိ နိအ မုာ် စိဘးအူကွံ နှံ, ကဘန် ယုထာပျာတဂၤဒိသိးကဂဲဒိ နိပျာအဝဲနွန်နွန်လီၤ. ပျာတ ဂၤလာတ်ယုထာအိနွန် က ဘန်ဆွန်နီၤလၢလိာ်ဆွန် နီၤ အဖိခိန် “ လိာ်ဆွန်နီၤလၢအ ကိာ် ” လၢတီၤအ မဲၣ်ညါ ဒီး ဖိသန်အဂၤလာ တီၤ ပူ သွန် တဖန် ကဘန် သံ ကွာ် တာ် သံကွာ်တဖန်ဆူ ပျာအိန် လၢ လိာ်ဆွန်နီၤအဖိခိန်တဂၤအ အိန်နွန်လီၤ.</p> <p>ပျာလၢအဂဲဒိ ပျာမံဟူ သန် ဖျါတဂၤနွန် ကဘန် ဆိ မ့ၣ် ဝဲ ပျာအနီၢ်ကိာ်တဂၤ နွန် က တဲ တာ်မနှုတ်လဲန်သွန် တ ဖန် လဲန်နွန်လီၤ.</p>	<p>တာ်ပိာ်ထွဲ တာ်သိန်လိ ဘန် ယး ထံအတာ်လဲၤတရံးအ သးအဂ့ၢ် , သရန်သိန် လိ တာ်နွန် ဟ်လိာ်ဖိသန်သွန် တဖန်လၢ ကရှာ်ဖိအပူ နိ သိး ကယုကျဲ လၢက ဂဲ ဖျါ ထိန်ထံအတာ်လဲၤတရံးအ သး-ဖိသန်တ ကရှာ် ဂဲဒိထံအတာ်လဲၤတရံးအ သးအပတီၢ်လၢအတၢ် သိးလိာ်အသး-လၢ တပ တီၢ်ဒုဉ်ဝဲစုာ်စုာ်နွန်လီၤ.</p>
<p>တာ်ဟူးတာ်ဂဲလၢ အပိာ်ထွဲထိန်အခံ</p>	<p>မုာ်ဝံဒီးသရန်သိန်လိတ် နွန် ဖးကတာ်ကွၢ်တာ် ယဲ ပူလၢ အအိန်လီၤ တာ် တ ဖန် ဒီး ဖိသန်သွန်တဖန် ကဘန်တာ်ပိန်တာ်ပိသ ကိး အဝဲသွန် အတာ် တ ယာ် ဆိဟ်တာ် နွန်လီၤ ဆိ လိာ် သး ဒီးတာ်ယဲပူဒိ လဲန်နွန်လီၤ.</p>	<p>ဖဲတာ်ဂဲဒိလိာ်ဆွန်နီၤအ ကိာ် နှံ ဘန်တာ်မဲအိၤလၢ တီၤ ဒိတတီၤအပူဝံနွန်, ဖိသန်သွန်တဖန် မၤသ ကိး တာ် လၢကရှာ်ဖိ သွန် တ ဖန်သွ နိသိးကဂဲ ဒိပျာ မံ ဟူသန် ဖျါ တဖန် တဂၤတ ဘျီနွန်လီၤ.</p>	<p>ဖိသန်သွန်တဖန်ကကွဲး ဒီး တုထိန်ထံအတာ်လဲၤတ ရံးအသးအကျိၤကျဲသွန် တဖန်နွန်လီၤ.</p>

 နသုတာ်ဂဲပူမုာ်တာ်ဂဲဒိလၢနတာ်သိန်လိနဲၣ်လိအပူသုဒ်လဲၣ်. နသုတာ်အဒိတမံတမံလၢတာ် တဲဖျါတုာ်ယာ်မုာ်မၤဘန်လိာ်အိၤဒီးနတီၤမုာ်နလံာ်မိာ်ပျာလၢနသိန်လိအိၤနွန်ကသုဒ်လဲၣ်.

11. တၢ်လိာ်ကွဲသ့ၣ်တဖၣ် (Games)

ညီၣ်န့ၣ် တၢ်လိာ်ကွဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအိၤလၢ တၢ်မၤလိာ် အကတၢ်လၢကမၤသ့ၣ်ဖဲသးညီၣ်တၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ် သန့ၣ်က့ၤ, တၢ်လိာ်ကွဲ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကမ့ၢ်ကျဲလၢ အဂ့ၤ တဘီၤလၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်ဒ်သိး ကမၤလိာ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ် လၢမၤလိာ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး တၢ်နီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်နီၣ်ကီၢ် သ့ၣ်တဖၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲ န့ၣ်လီၤ. တၢ်လိာ်ကွဲန့ၣ် အိၣ်ဝဲအကလုာ်ကလုာ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လိာ်ကွဲဝဲန့ၣ်လီၤ. ဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကတုၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ် အကစၢ် အတၢ်လိာ်ကွဲသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကျိၣ်လိာ်တၢ်မၤလိာ်ဒီးလိာ်တၢ်ဒူး သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်မၤလိာ်လၢအဂ့ၤ လၢတၢ်ကသုထၢန့ၣ်လီၤ တၢ်လိာ်ကွဲသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

တၢ်အဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အဒိတနီၤလၢပသုတၢ်လိာ်ကွဲလၢတၢ်မၤလိာ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤသ့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိာ်အကျိၤအကျဲ	လိာ်တၢ်ဒူးလၢတၢ်မိၢ်ပုၤခဲလၢအဂီၢ်	လိာ်တၢ်ဒူးလွံၢ်တၢ်ဒီးအဖိခိၣ်ဂီၢ်	လိာ်မိၢ်ပုၤခဲလၢအဂီၢ်
တၢ်လိာ်ကွဲ	<p>တၢ်လိာ်ကွဲအဝဲအံၤ ဘၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢ SPLAT ဒီးဖိသ့ၣ်ခဲလၢလိာ်ကွဲဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကမၤကိထီၣ်တၢ်လိာ်ကွဲအံၤန့ၣ်,ဆိတလဲနီၣ်ဂံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တက့ၢ်.</p> <p>ဒ်သိးကလိာ်ကွဲအဂီၢ်-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. သရၣ်သိၣ်လိာ်န့ၣ် ကကွဲး နီၣ်ဂံၢ်တနီၤ လၢလၢသ့ၣ်ဘၣ်သု အဖိ ခိၣ်န့ၣ်လီၤ.နီၣ် ဂံၢ် တဖၣ် ကမ့ၢ် တၢ်ဂံၢ် အါအ လိာ် တိာ်ဖျါအစၢ,မ့တမ့ၢ်နီၣ်ဂံၢ်တခါခါဂ့ၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. 2. သရၣ်သိၣ်လိာ်န့ၣ် ကဘၣ် နီၤဖးလီၤဖိ သၣ်(၂) မ့တမ့ၢ်(၃)ကရၢဒီးတကရၢဘၣ် တကရၢ ကဘၣ်ရဲၣ်လီၤ အသး လၢအဂ့ၢ်, 	<p>တၢ်လိာ်ကွဲအဝဲအံၤန့ၣ် ကဘၣ်တၢ်ကိးအိၤလၢ တၢ်ဂံၢ်ဒူးဖျိၣ်, ဒီးတၢ်လိာ်ကွဲအံၤ ကြး ဝဲ လၢ တီၤထီၣ်မ့ တမ့ၢ်တီၤခၢၣ်သးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လီၤ.</p> <p>ဒ်သိးကလိာ်ကွဲအဂီၢ်-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. သရၣ်သိၣ်လိာ် ကဘၣ်ကွဲး လီၤနီၣ် ဂံၢ်တခါ ဒ်အမ့ၢ်(၅၃၄)လၢလၢသ့ၣ်ဘၣ်သု အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. 2. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်ဃုထၢ နီၣ်ဂံၢ် ၅ ဖျါ,အ ဒိနီၣ်ဂံၢ် ၃,၈,၁၂,၃၄,၂၄ 3. တၢ်လိာ်ကွဲ အတၢ်တိာ် ဟ်န့ၣ် ဒ်သိးကဘၣ်ဒူးကဲထီၣ်နီၣ်ဂံၢ်လၢ တၢ် ဟ့ၣ်ဟ်အိၤလၢ အ မ့ၢ်(၅၃၄)ခိဖျိတၢ်သု နီၣ် ဂံၢ် လၢနဃုထၢအိၤ (၅)ဖျါ န့ၣ်လီၤ.နီၣ် ဂံၢ်(၅)ဖျါ 	<p>တၢ်သံကွၢ်စံးဆၢ တၢ် (quizzes)သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ကျဲတဘီၤ ဒ်သိး “ကမၤကွၢ်”ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါ နၢ်ဟ် ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်ကျဲလၢအမၤသ့ၣ်ဖဲသးညီၣ်တၢ် တဘီ န့ၣ်လီၤ. ပသုအိၤသ့ လၢတၢ်မၤလိာ် အကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ် ဒီးလၢလိာ်မိၢ်ပုၤအကလုာ်ကလုာ်အဂီၢ် ဒီးညီ န့ၣ်တၢ်မ့ၢ်မၤ အိၤလၢ ကရၢဖိအပူၤန့ၣ်ဂ့ၤဒိၣ်ဝဲလီၤ. ဒ်သိးကမၤတၢ်သံကွၢ်စံးဆၢလၢ တၢ်မၤလိာ် အတီၤပူၤန့ၣ်-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ဟ်လီၤဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကရၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ 2. သံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒ်သိး

<p>ဒီးဆာထာ် လာတဂ ဘဉ် တဂအလီၢ်ခံန့ၣ်လီၤ.</p> <p>3. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်န့ၣ် က ကိးထီၣ် တၢ်သံ ကွၢ် တခါ ဒီးကရူၢ်ဖိ လာအ အိၣ်လာ တၢ်မဲၣ်ညါအကတၢ်တဂ ဣၣ်စ့ၣ် အပူၤန့ၣ် က ဘဉ် ယုၢ်ဆူလၢ်သ့ၣ်ဘဉ်သ့အ အိၣ်ဒီး ကျၢ်ဘၢ တၢ်စံးဆၢ လာအဘဉ်တဖျၢၣ်ဒီးအစု န့ၣ်လီၤ.</p> <p>4. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်န့ၣ် က ကိးထီၣ် တၢ်သံ ကွၢ် အသီ တခါ, ဒီးဖိသ့ၣ် အသီတ ဂန့ၣ် ကဘဉ်ယု တၢ်စံး ဆၢအသီအခါန့ၣ်လီၤ.</p>	<p>အံၤနသ့အိၣ်တဖျၢၣ် န့ၣ်န့ၣ်တဘျီ ဧၤဒိဖျိတၢ် ဟ် ဖျိၣ်. တၢ် ထုး ကွံၣ်, တၢ်ဂံၢ် အါ, မ့တမ့ၢ်တၢ်နီၤဖးနီၣ်ဂံၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သီးနကဒီးန့ၢ် ဘဉ်နီၣ်ဂံၢ် (၅၃၄)အ ဂီၢ် သ့ ဝဲန့ၣ်လီၤ.</p> <p>4. ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် တၢ် က ဘဉ်ဟ်လီၤန့ၢ်အိၣ်တၢ်ဆၢက တီၢ်လာ က ဘဉ်ယုတၢ် အစၢ လာအဘဉ်အဘူးကတၢ်တ ဖျၢၣ်, အဒိလၢ ယဲၢ် မံး နံး အ တီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.</p> <p>5. ယဲၢ်မံးနံးဝံၤဒီး, သရၣ် သိၣ် လိ တၢ် ကကွၢ်ဝဲမ့ၢ်မတၤ မၤ န့ၢ်တၢ်အစၢလာအဘဉ် အ ဘူးကတၢ်လဲၣ်ဒီးဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်ကဘဉ်တဖျၢၣ်ထီၣ်ဝဲအဝဲ သ့ၣ်မၤန့ၣ်တၢ်စံးဆၢလာကျဲ ဒ်လဲန့ၣ်လီၤ.</p>	<p>ကယုထၢ ပုတဂၤ လာ အ က ကွဲး တၢ် စံး ဆၢ လာ ကရူၢ်အ ဂီၢ် န့ၣ် တက့ၢ်.</p> <p>3. သရၣ်သိၣ်လိ တၢ် ကသံကွၢ် တၢ်သံ ကွၢ် တခါဆူ တၢ်မလိတီၤ ဒိတဖျၢၣ်အပူၤ ဒီး က ရူၢ်တခါစ့ၣ်စ့ၣ်ကဘဉ် ကွဲးလီၤတၢ်စံးဆၢန့ၣ် လီၤ.</p> <p>4. မ့ၢ်ဝံၤဒီး သရၣ် သိၣ် လိ တၢ် သံ ကွၢ်တၢ်သံ ကွၢ် လာအအသီတ ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ.</p> <p>5. တုတၢ်သံကွၢ် စံး ဆၢ ကတၢ်န့ၣ်, က ရူၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ကဘဉ်ဆီ တလဲ အ လံာ်တၢ် စံး ဆၢသ့ၣ်တဖၣ် ဆူ က ရူၢ်အဂၤအအိၣ်ဒီးကွၢ် ကရူၢ်အဂၤသ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်စံးဆၢန့ၣ်လီၤ.</p>
---	---	--

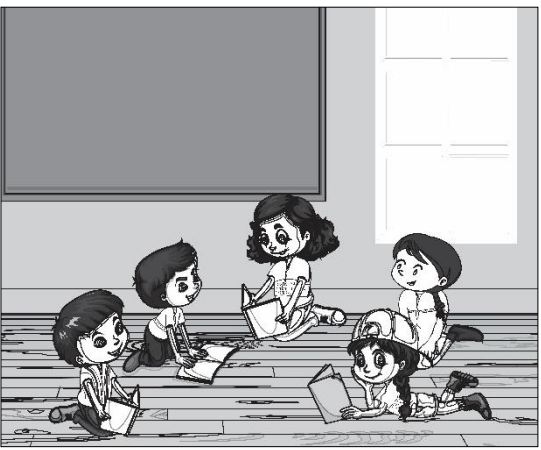

နကသုတၢ်လိာ်ကွဲးသ့ၣ်တဖၣ်လၢနတၢ်သိၣ်လိန့ၣ်လိအပူၤလဲၣ်. တၢ်အဒိသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဟ်ဖျါ ထီၣ်န့ၣ်နသ့အိၣ်သ့မ့တမ့ၢ်နမၤဘဉ်လိာ်အိၣ်ဒီးတၢ်မလိအတီၤမ့တမ့ၢ်လံာ်မိၢ်ပျၢ်လၢနသိၣ်လိအိၣ် သ့ၣ်လဲၣ်.

12. တၢ်သုတၢ်ယဲၤပုသ့ၣ်တဖၣ်

တၢ်သုတၢ်ယဲၤပုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ကျဲတဘီလၢ လၢပ ထံၣ် ဘဉ် ညီ န့ၢ် လၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ် တဖၣ်သ့ဝဲလၢဖိသ့ၣ်ဆံး သ့ၣ် တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘဉ်ဆဉ်သနၢ်က့, တၢ်တဲပူၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်သိၣ် လိန့ၣ်လိ အကျဲတဘီ လၢအမၤစၢဖိသ့ၣ်ခဲလၢာ် ဒ်သီးကသုယုတၢ်အစၢလာတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒီးမၤ တၢ်ဖံးတၢ်မတဖၣ်လၢ အအိၣ်ဒီးတၢ်ဆီ ကမိၣ် ထီၣ်န့ၢ်တၢ် အသီန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဲပူၤန့ၣ် မ့ၢ် တၢ်မလိကျဲ အ လီၢ် လံာ်က တၢ်တဘီ လၢတၢ် ကမလိန့ၢ်တၢ်လၢပုၤအဂၤအအိၣ်, ဒီး မ့ၢ် ကျဲလၢအဂ့ၤတဘီ လၢပကသုလၢတၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါ တၢ် ဂ့ၢ်ခိၣ် တီအ သီ တခါ အ ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ယဲၤပုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်

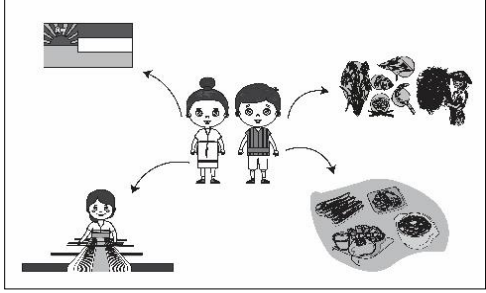
ပသူအီးသ့ဒ်သီးကသိပ်လိဖိသုဉ်တဖဉ်ဘဉ် ဃးဒီး တ်သုဉ်ညါမတၢ်ဂ့ၤဒီးတၢ်အာ,ဒီးသကဲၣ်ပဝးသနီၤအ တ်သုဉ်ညါနၢ်ဟံၣ်တဖဉ်သ့လီၤ. ပူသုဉ်တဖဉ်အိဉ်ဝဲ အကလုာ်ကလုာ်လၢပသူအီးသ့ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သးဒူ, တ်ဆိက မိဉ်မ့ၢ်တၢ်ဒီးတၢ်မလီၤန့ၢ်သ့ၣ်ဖုံသ့ညီပူတဖဉ်, ဒီးတၢ်ကွဲး ပှၤသးသမူအဂ့ၢ်အကျိၤသုဉ်တဖဉ် န့ၣ်လီၤ. တ်ယဲၤပူ သုဉ်တဖဉ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်ဘဉ်သ့အီးထဲလၢတၢ်ကသိပ်လိ ကျိဉ်တၢ်မလီၤသုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်ဘဉ်, တ်ယဲၤပူလၢအမ့ၢ် တ်ဂ့ၢ်နီၢ်ကီၢ်သုဉ်တဖဉ်အိဉ်အါမးဒ်သီးန့ၣ်သ့အီးလၢတၢ်မလီၤလၢလံာ်အဂ့ၢ်အဂ့ၢ်သုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်ဒ်အမ့ၢ်လံာ်တၢ် စံဉ်စိတဲစိဒီးလံာ်စဲအ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. တ်ယဲၤပူဘဉ်ဃးဒီး ပှၤမံၤဟူသုဉ်တဖဉ်လၢအဟံၣ်ဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအလီၤဆိ လိာ်သးအါကလုာ်ဘဉ်ဃးဒီးပိာ်မုဉ်ပိာ်ခါ, ပှၤကလုာ်, ကလုာ်န့ၣ်, တ်သ့တၢ်ဘဉ်, ဒီးမုာ်ကျိၤဝဲကွဲၣ်အတၢ်ရ့ၤလိာ် လၢလံာ်တၢ်စံဉ်စိတဲစိဒီးလံာ်စဲ အ့ၣ်အပူ သုဉ်တဖဉ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိဉ်တီလၢန ငးအိဉ်ထီဉ်တၢ်မလီၤလၢအမူအဂ့ၢ် သ့, ဒီးမ့ၢ်တၢ်မလီၤကျဲအဂ့ၢ်တဘီၣ် လၢတၢ်ကမၤအီးလၢတၢ်မလီၤန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်နီၢ်ကီၢ် အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖဉ် အဂီၢ် န့ၣ် လီၤ.

တချးနဖး, မ့တမ့ၢ် တဲတၢ်ယဲၤပူဒ်ဘဉ်န့ၣ်, သရဉ်သိဉ်လိတၢ်တဖဉ် ကဘဉ်မလီၤတၢ်လၢအက ဘဉ် ကတဲာ် က တီၤဟံၣ်တၢ်သံကွၢ်မန့ၣ်သုဉ်တဖဉ်လၢကသံကွၢ်ဝဲဘဉ်ဃးဒီးတၢ်ယဲၤပူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သံကွၢ်အဒိတနီၤသုဉ်တ ဖဉ်လၢနသ့အီးကသ့န့ၣ်-

- တ်ယဲၤပူန့ၣ်ဘဉ်ဃးဒီးမတဂၤလဲဉ်.
- တ်ယဲၤပူန့ၣ်ကဲထီဉ်အသးလၢတၢ်လီၢ်ဖဲလဲဉ်.
- တ်ယဲၤပူန့ၣ်ကဲထီဉ်အသးအဆၢကတီၢ်ဖဲလဲဉ်.
- ကဲထီဉ်အသးလၢတၢ်လီၢ်အဂၤသ့ဒါ.
- ပှၤကွဲးလံာ်ကွဲးဖျါထီဉ်ဘဉ်ဃးတၢ်လီၢ်လၢကျဲဒ်လဲဉ်.
- ပှၤကွဲးလံာ်ကွဲးဖျါထီဉ်ဘဉ်ဃးဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်ဒ်လဲဉ်.
- ဖဲနဒိကနတၢ်ယဲၤပူအခါနထီဉ်, နပလၢၢ်ဘဉ်, နနၢ်ဟူ, ဒီးနသုဉ်ညါဘဉ်တၢ်မန့ၣ်သုဉ်တဖဉ်လဲဉ်.
- လၢတၢ်ယဲၤပူအပူန့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လဲၤပူကွဲာ်အိဉ်ထဲလဲဉ်.
- နဆိကမိဉ်လံာ်မဲာ်ဖျါဖဲလဲဉ်တဖျါအဂ့ၢ်ကတၢ်လၢနကတဲဖျါထီဉ်ဘဉ်ဃးပှၤလၢပူပူတဂၤန့ၣ်အဂီၢ် လဲဉ်.
- တ်ဂ့ၢ်လၢလံာ်အပူန့ၣ်န့ၣ်န့ၣ်န့ၣ်ဟူ, သုဉ်ညါထွဲဘဉ်အိဉ်တမံၤမံၤစ့ၢ်ဒါ.
- တ်ယဲၤပူတခါညါအံၤမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်နီၢ်ကီၢ်ဒါ, မ့တမ့ၢ်တၢ်ယဲၤမုဉ်န့ၣ်ဒါ.

တၢ်သံကွၢ်အဘဉ်လၢတၢ်ယဲၤပူအဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သီးပကသုဉ်ညါဖိသုဉ်တဖဉ် အတၢ်နၢ်ဟံၣ်ဒီး မၤဂ့ၤထီဉ် အဝဲသုဉ် အ တၢ်နၢ် ဟံၣ်ဘဉ်ဃးဒီး တၢ်ဂ့ၢ်တခါတကးဒ်ဘဉ်-ပဖး, မ့တမ့ၢ် တဲတၢ်ယဲၤပူဆူဖိသုဉ်သုဉ်တဖဉ်အအိဉ် မ့ၢ်ဝဲ ဒီး တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ အိဉ်ဝဲအါမံၤ လၢပမၤအိဉ်သ့ဝဲန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအကျိၤတနီၤန့ၣ်မ့ၢ် တၢ်တ့ထီဉ်တၢ်ယဲၤ ပူ အ ဟီဉ်ခိဉ်ဂီၤ, ဒီးတဲကဒါက့ၢ်တၢ်ယဲၤပူန့ၣ်လီၤ.

13.1 တ်ယဲၤပူ အဟီဉ်ခိဉ်ဂီၤ (Story Map)- တ်ယဲၤပူ အ ဟီဉ်ခိဉ်ဂီၤအဒိန့ၣ်မ့ၢ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတမံၤလၢ ဖိသုဉ်သုဉ်တဖဉ် သ့အီး ဒ်သီး ကကွဲးဖုဉ်လီၤ တ်ဂ့ၢ်လၢအကဲထီဉ်အသးလၢ တ် ယဲၤပူအပူ, မ့တမ့ၢ် ဒ်သီးကတီၢ်ကျဲၤ အတၢ်ယဲၤပူသုဉ်တဖဉ် အ ဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ဂီၤအဒိ ငး နဲဉ်ဖျါအသီး, တ်ယဲၤ ပူအ

ဟိန်ခိန်ဂီအဒိ နှင့်တင်္ဂါမိပျာ်တဖန်ဘဉ်တင်္ဂါနီဖးအီလအကတီတဖန်နှဉ်လီ။ တင်္ဂါယဲပူအဟိန်ခိန်ဂီနှဉ်တင်္ဂါမဘဉ် လိာ်ကွဲအီဒီးသုအီလအတင်္ဂါ အိန် မူဂါနီကီအဂီ သုဝဲလီ။ အဒိ - သရဉ်သိန်လိတင်္ဂါနှဉ် တဲဖျါထီဉ်တင်္ဂါ တဲပူဘဉ်ယးဒီးသရဉ်မုဉ် Dr. Cynthia Maungs, ဖဲသရဉ်သိန်လိတင်္ဂါဖးဖျါထီဉ်တင်္ဂါအခါနှဉ်ဖိသဉ်သုဉ်တဖန်မဲပုတင်္ဂါအပတီတဖန်လအမုဉ်ဖဲသရဉ်မုဉ်Cynthia အဖိသဉ်အခါ, အဟံဉ်ဖိယီဖိ, အတင်္ဂါလဲခိဖျါဒီးအတင်္ဂါမကဲထီဉ်လိဉ်ထီဉ်သုဉ်တဖန်နှဉ်လီ။ တင်္ဂါယဲပူလအမုဉ်တင်္ဂါနီကီအဂါအဂါသုဉ်တဖန်လအသရဉ်သိန်လိတင်္ဂါသုဝဲသုကမုဉ်ဝဲပုသုဉ်တဖန်အံအဂါ- Malala Yousafzai, Harriet Tubman, Wangari Maathai ဒီးပုအဂါအဂါ။

13.2 တင်္ဂါတဲကွဲတင်္ဂါယဲပူ (Story Retelling)- တင်္ဂါတဲကွဲ တင်္ဂါယဲပူလအမုဉ်ပုမုဉ်နာ် မ့တမုဉ်ပူ တင်္ဂါ ဂါ နီကီနှဉ် မုဉ်ကျဲလအဂါအဂါဖိသဉ်သုဉ်တဖန် ကဒုးအိဉ်ထီဉ် အဝဲသုဉ်အနီကစာ်အတင်္ဂါသုဉ်ညါနာ်ဟံဉ်ဘဉ်ယးဒီးပူတဖန်နှဉ်တင်္ဂါဟံဉ်ဖျါကွဲအီလအဂါအကျါတဆိဘဉ်တဆိဒ်လဲဉ်အဂါနှဉ်လီ။ တင်္ဂါတဲကွဲတင်္ဂါယဲပူနှဉ်ညီနာ်ပဉ်ယုဉ်ဝဲဒီးတင်္ဂါဂဲဒိပူ, ဖဲပတင်္ဂါပိဉ်တင်္ဂါပိတင်္ဂါယာ်လအဖိခိဉ်အသိး, ဖိသဉ်သုဉ်တဖန် ဂဲဒိပုလအ အိဉ်လအတင်္ဂါယဲပူတဖန်အပူသုဝဲနှဉ်လီ။

တင်္ဂါလအဖိလိာ်တဖန်နှဉ်မုဉ်တင်္ဂါအဒိတနီလအတင်္ဂါတဲကွဲတင်္ဂါယဲပူနှဉ်နသုအီလအလိာ်တင်္ဂါမလိသုဉ်တဖန်အဂါကသုဒ်လဲဉ်နှဉ်လီ။

တင်္ဂါသိဉ်လိအကျါအကျဲ	ကျိဉ်လအတီခဲလိာ်အဂါ	လိာ်တင်္ဂါစံဉ်ဖိတဲစါလအတီခဲလိာ်အဂါ	ကျိဉ်လအတီခဲလိာ်အဂါ
တင်္ဂါတဲကွဲတင်္ဂါယဲပူ	တင်္ဂါဖးဖျါထီဉ်ပူသုဉ်တဖန်နှဉ်မုဉ်ကျဲအဂါတဘိလအဖိသဉ်သုဉ်တဖန်သုအီလအကတယာ်ဆိ, ထံဉ်ဆိဟံဉ်စာတင်္ဂါအတင်္ဂါသုတင်္ဂါဘဉ်သုဉ်တဖန်အဂါလီ။ တချုးနဖးဖျါထီဉ်တင်္ဂါယဲပူဆူဖိသဉ်သုဉ်တဖန်အအိဉ်ဘဉ်နှဉ်, ကွါဆိလိာ်တဘုဉ်နှဉ်ကုခိဉ်တကွါ. မဖိသဉ်သုဉ်တဖန်ကဆိကမိဉ်ဒီးကတင်္ဂါပိဉ်တင်္ဂါပိသကိးလအလိာ်တဘုဉ်အံနှဉ်ဘဉ်ယးဒီးတင်္ဂါမနုလဲဉ်နှဉ်တကွါ. ဖိသဉ်သုဉ်တဖန်သုတင်္ဂါတင်္ဂါပိဉ်တင်္ဂါပိအကျါအကျဲဒ်အမုဉ်ဆိကမိဉ်-	နဖးဖျါမ့တမုဉ်တဲဖျါထီဉ်တင်္ဂါယဲပူဘဉ်ယးဒီးပုမဲဟူသဉ်ဖျါတဂါအဂါမုဉ်ဝဲဒီး- သံကွါဖိသဉ်သုဉ်တဖန်လအကတင်္ဂါပိဉ်တင်္ဂါပိသကိးတင်္ဂါလအတဂါဒီးတဂါအဘဉ်စာခိဖျါတင်္ဂါကျဲကျဲဆိကမိဉ်-မလကိး-ဟုဉ်နီလီ။ ဘဉ်ယးဒီးအဝဲသုဉ်အတင်္ဂါဆိကမိဉ်လအမုဉ်ပုလအအိဉ်လအပူတင်္ဂါဖးဖျါအပူတဂါနှဉ်အကတင်္ဂါဘဉ်ဝဲဒ်လဲဉ်နှဉ်တကွါ. သံကွါဖိသဉ်တဖန်လအကဆိကမိဉ်မ့ပုတဂါနှဉ်အတင်္ဂါအိဉ်မူလအတသိအတီပူဒီးကွဲလိာ်တနံဂီတင်္ဂါ	နဖးဖျါထီဉ်တင်္ဂါယဲပူဘဉ်ယးဒီးတင်္ဂါသုဉ်ဒုသးဒုအဂါဝဲဒီး, သံကွါဖိသဉ်သုဉ်တဖန်ဒ်သိးကဒုးအိဉ်ထီဉ်တင်္ဂါယဲပူအဟိန်ခိဉ်ဂီအဒိ (တင်္ဂါဟုဉ်တင်္ဂါလဲလအဖိခိဉ်)ဒီးကွဲလိာ်တင်္ဂါခိဉ်တီလအအရဒိဉ်သုဉ်တဖန်ဘဉ်ယးတင်္ဂါယဲပူအဂါနှဉ်တကွါ. ဖိသဉ်သုဉ်တဖန်ကဘဉ်ကွဲလိာ်မ့တမုဉ်တုထီဉ်ထဲတင်္ဂါတင်္ဂါကျဲအခိဉ်တီလအအရဒိဉ်သုဉ်တဖန်နှဉ်လီ။ တင်္ဂါယဲပူအဟိန်ခိဉ်ဂီနှဉ်တလိဉ်လအတင်္ဂါဘဉ်မဲအီလအလိာ်တင်္ဂါလိာ်ဆဲး, ဖျါကဆဲးကဆိဘဉ်, မုဉ်လအတင်္ဂါသုအီလအ

	<p>မာသကီး-ဟ့ဉ်နီလီ ဒ်ဘဉ်တၢ်ဟ်ဖျါထီဉ်တၢ်လံလၢအဖီခိဉ်အသိးသ့ဝဲန့ဉ်လီၤ.</p> <p>ဖဲဖးဖျါထီဉ်တၢ်ယဲၤပူအဆၢကတီၢ်အခါ,သံကွၢ်ဖိသဉ်သ့ဉ်တဖၣ်ဒ်သိးကဆိကမိဉ်ထီဉ်ဟ်စၢတၢ်မနုၤသ့ဉ်တဖၣ်ကကဲထီဉ်အခါဆူညါလဲဉ်တက့ၢ်.</p>	<p>မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤတဖၣ်လၢနလံာ်ကွဲးနီဉ်တၢ်အပူဒီးဟ်မၤနသးဒ်နမ့ၢ်ပှၤတဂၤအသိးန့ဉ်တက့ၢ်.</p>	<p>တၢ်တိာ်ကျိၤအပတီၢ်လၢတၢ်ကကွဲးတၢ်ယဲၤပူအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.</p>
<p>တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢအပိာ်ထွဲထီဉ်အခံသ့ဉ်တဖၣ်</p>	<p>တချုးနဖးကတၢ်တၢ်ယဲၤပူဒီးဘဉ်န့ဉ်,သံကွၢ်ဖိသဉ်သ့ဉ်တဖၣ်ဒ်သိးကကွဲးနီဉ်ဟ်အတၢ်ဆိကမိဉ်ဘဉ်ယးတၢ်ယဲၤပူအကတၢ်န့ဉ်ကမၤအသးဒ်လဲဉ်မ့ၢ်ဝံၤဒီးမၤအဝဲသ့ဉ်တဲဖျါထီဉ်အတၢ်ထံဉ်ဆိလၢတီၤပူန့ဉ်တက့ၢ်.</p>	<p>သူတၢ်ဂ့ၢ်လၢတၢ်ကွဲးနီဉ်အီၤလၢတနံၤဂီၢ်လံာ်တၢ်ကွဲးနီဉ်အပူတဖၣ်လၢတၢ်ကကဲဒ်ပှၤတဂၤန့ဉ်အတၢ်အိဉ်မူဂ့ၢ်န့ဉ်တက့ၢ်.</p>	<p>ခဲအံၤသံကွၢ်ဖိသဉ်သ့ဉ်တဖၣ်လၢကမၤသကီးတၢ်လၢခံဂၤအဘဉ်စၢဒ်သိးကတုဖျါထီဉ်အဝဲသ့ဉ်တၢ်ယဲၤပူအဟီဉ်ခိဉ်ဂီၤဘဉ်ယးဒီးပိာ်ခွါဖိတဂၤဒီးအထွဲဉ်တဖုအဂ့ၢ်န့ဉ်တက့ၢ်.အဝဲသ့ဉ်ဘဉ်တဲဖျါထီဉ်တၢ်ယဲၤပူအဂ့ၢ်ခဲလၢာ်ဘဉ်ယးပိာ်ခွါဖိသဉ်ဒီးအထွဲဉ်တဖုအံၤအဂ့ၢ်ဒီးန့ဉ်ဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်အရူဒိဉ်လၢအကဲထီဉ်သးသ့ဉ်တဖၣ်လၢတၢ်ယဲၤပူအပူန့ဉ်တက့ၢ်.</p>

 နသုတၢ်တဲတၢ်ယဲၤပူလၢနတၢ်သိဉ်လိအပူသ့ဒ်လဲဉ်.နသုတၢ်အဒိတမံၤတမံၤလၢတၢ်တဲဖျါထီဉ်တၢ်တဖၣ်မ့တမ့ၢ်နမၤဘဉ်လိာ်အိၤဒီးနတီၤမ့တမ့ၢ်လံာ်မိာ်ပှၤလၢနသိဉ်လိအိၤန့ဉ်ကသ့ဒ်လဲဉ်.

13. တၢ်မၤလိအကျိၤကျဲးခိဖျါတၢ်တုတၢ်ဂီၤသ့ဉ်တဖၣ်

ဖိသဉ်တဖၣ်အါတက့ၢ်ဖဲအဝဲသ့ဉ်တၢ်ဟ့ဉ်အိၤမူဒါလၢကမၤတၢ်လၢအနီၢ်ကတစၢ်ဒၣ်ဝဲဘဉ်ယးဒီးတၢ်မၤလိအဂ့ၢ်န့ဉ်,ညီန့ၢ်တၢ်မၤအိၤလၢကဘဉ်ကွဲးတၢ်န့ဉ်လီၤ.လၢဖိသဉ်အါဒၣ်တက့ၢ်တဖၣ်အဂီၢ်တၢ်ကွဲးလံာ်န့ဉ်ကမ့ၢ်တၢ်ကီလၢအဂီၢ်မ့ၢ်လၢအဝဲသ့ဉ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အါလၢကမၤလိတံာ်ဝဲလၢအစုလီၢ်န့ဉ်ဂ့ၤဒီးအဝဲသ့ဉ်တၢ်သုလံာ်မဲာ်ဖျါဒီးကျိာ်သနူတဖၣ်န့ဉ်ကဘဉ်ဘျိးဘဉ်ဒါအယိဒီးသးပုနီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအကဘဉ်ကွဲးဝဲလၢအဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်သိဉ်လိအဂီၢ်န့ဉ်လီၤ.ဖိသဉ်လၢအမၤလိန့ၢ်တၢ်အဂ့ၢ်ကတၢ်ခိဖျါတၢ်ဖုးအိဉ်ထီဉ်တၢ်အသိတဖၣ်အကျဲးန့ဉ်,တၢ်မၤလိခိဖျါတၢ်တုထီဉ်တၢ်ဂီၤမ့ၢ်

တက်ကားကျားလား အဲသ့အင်္ဂါန့ဉ်လီၤ. တ်အဲန့ဉ်ဟ့ဉ်ဖိသ့ဉ်တံးခွဲးတံးယံာ် န်သိး ကဟ်ဖျါထီဉ် အဲသ့ဉ် အတံးမလိ လာ အတအိဉ်ဒီးတံးဘဉ်ယိဉ်ဘဉ်ဘျီန့ဉ်လီၤ. တ်မလိအကျိၤကျဲ ခိဖျိတံးတုတံးဂီၤ တ် သူအီၤလာ တီၤပူအိဉ်ဝဲအါမံၤ ဘဉ်ဆဉ် ပှၤသူ အီၤအါတက့ၢ် မ့ၢ်ဝဲ-ဖိးစထာဉ်, တ်မပုၤတံးဂီၤမံၤ, ဒီး တံးဂီၤမ့ၢ် သ့ဉ် တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

14.1 တ်မပုၤတံးဂီၤအမံၤသ့ဉ်တဖဉ် (Labelled Diagrams)ဘဉ်တံးသူအီၤလာတံးကွဲးလံာ်ကျိၤထီ တဖဉ်အခါဉ်စး, မ့တမ့ၢ်တံးသူအီၤယုာ်ဒီးတံးကွဲးတဖဉ်, ဒီးကဲဘျးဒိဉ်လၢလံာ်စဲအ့ဉ်အင်္ဂါန့ဉ်လီၤ.

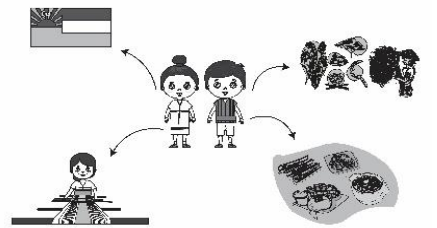
14.2 တ်ဂီၤမ့ၢ်သ့ဉ်တဖဉ် (Cartoon Strips) န့ဉ်ဘဉ် တ်တံးသူအီၤလာလံာ်တံးမလိခဲလၢာ်အပူၤဒီးကဲဘျးဖဲဖိ သ့ဉ်တဖဉ်ကဘဉ်တဲဖျါထီဉ်အတံးဟူးတံးဂဲၤတခါခါ, မ့တမ့ၢ် ဘဉ်ဘဉ်မၤထွဲတံးမၤရဲဉ်ကျဲသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. အဒိ-ဖိ သ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်မ့ၢ်မလိတံးဘဉ်ယးတံးမၤစံာ်ခိၤပုၤခိၤအဂ့ၢ် ဒီးတံးအပတီၢ်လၢကဘဉ်မၤဝဲလၢတံးကသ့ဉ်ကပျးဘုၤခိၤစံာ် ခိၤအဂီၢ်န့ဉ်ဘဉ်တံးမၤအိၤဖဲလဲဉ်ဒီးတံးတုထီဉ်အီၤလာတံး ဂီၤမ့ၢ်အကျဲသ့ဉ်န့ဉ်လီၤ.

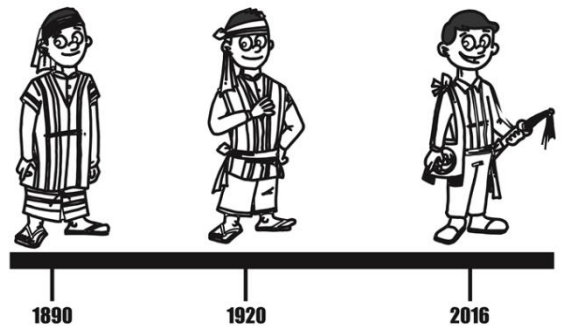
14.3 ဖိးစထာဉ်သ့ဉ်တဖဉ် (Posters) န့ဉ်မ့ၢ်ကျဲအဂ့ၢ်တဘိလၢဖိ သ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်အင်္ဂါလၢကဟ်ဖျါထီဉ်အဲသ့ဉ်အတံးမလိဒ် အတံးဆါ တံာ်အိဉ်အသိးလီၤ. အဲသ့ဟ့ဉ်ဝဲဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်တံးယုၤထၢလၢကဘဉ် ဆါတံာ်တံးဂ့ၢ်အရ့ဒိဉ်ကတံာ်လၢကဘဉ်ဟ်ဖျါထီဉ်လၢဖိးစထာဉ်အဖိန့ဉ် မ့ၢ်မနုၤလဲဉ်ဒီးကအဲဉ်ဒီးဟ်ဖျါထီဉ်အတံးဆါတံာ်ဒ်လဲဉ်န့ဉ်လီၤ.

14.4 တ်စိကမိဉ်အယဲးဘျးစဲ (Mind Maps) သ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ် ပသူအီၤသ့ဒ်ကျဲတဘိလၢကဟ်ဖျါထီဉ်တံးဆိကမဉ်ဒီးတံးထံဉ်သ့ဉ်တဖဉ် တပူၤယီၤန့ဉ်လီၤ. လီၤဆိဒ်တံးအဲသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်ဂုၤလၢတံးသူအီၤလာ တံးမလိစးထီဉ်အဆါကတီၢ်ဖဲဖိသ့ဉ်သ့ဉ်တဖဉ်ဟ့ဉ်ထီဉ်အတံးထံဉ် သ့ဉ်တဖဉ်အခါန့ဉ်လီၤ. သရဉ်သိဉ်လိတံးမၤကိၤဖိသ့ဉ်တဖဉ်လၢ ကကွဲးလီၤလံာ်ဖျါဉ်မိာ်ပှၤလၢအရ့ဒိဉ်ကတံာ်တဖျါဉ်လၢလံာ်အခါဉ်သး ဝဲဒီးကွဲးလီၤအတံးထံဉ်တံးဆိကမိဉ်လၢအဘျးစဲလိာ်သးဒီး လံာ်ဖျါဉ်မိာ်ပှၤတဖျါဉ်န့ဉ်လီၤ.

14.5 တ်ဆါကတီၢ်အပနီၤသ့ဉ်တဖဉ် (Timelines) န့ဉ်မ့ၢ်ကျဲလၢအကဲဘျးလၢဖိသ့ဉ်အင်္ဂါန်သိးကကွဲးလီၤ တံးဂ့ၢ်လၢအကဲထီဉ်တံးအသးလၢအပူၤကွံာ်သ့ဉ်တဖဉ် န့ဉ်လီၤ. တ်ဆါကတီၢ်အပနီၤသ့ဉ်တဖဉ်န့ဉ်တလိဉ်လၢပ ကဘဉ်ကွဲးတံးအါမံၤလၢအလီၤဘဉ်, မ့မ့ၢ်တခိပသူတံး ဂီၤဒီးမ့ၢ်န့ဉ်သီသ့ဉ်တဖဉ်သ့ဝဲလၢကဟ်ဖျါထီဉ်တံးဂ့ၢ် လၢအရ့ဒိဉ်တဖဉ်အင်္ဂါန့ဉ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီလၢအံၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အဖီလၢတၢ်မၤလိအကျိၤကျဲၤနီၤဖျိတၢ်တ့ၢ်ဂီၤတဖၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်အိၣ်လၢတၢ်မၤလိပူၤကသ့ၣ်ဖဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ	လံာ်တၢ်ဒူးတတီၤ,ခံတီၤ	လံာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤလၢတီၤခဲလၢာ်ဂီၤ	လံာ်အုၣ်အတီၤတဆံ
<p>တၢ်မၤလိအကျိၤကျဲလၢအဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်တ့ၢ်ဂီၤ</p>	<p>ဖဲတၢ်သိၣ်လိတၢ်မၤလိဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အက့ၢ်အဂီၤတဖၣ်အခါန့ၣ်,တဲဖိသ့ၣ်လၢကကွဲးဝဲမ့ၢ်တဖၣ်ကတုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးအန့ၣ်သၢန့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အလံာ်က့ၢ်အဖီခိၣ်လၢအကမၤတၢ်ဆိကမိၣ်ဘျးစဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤ.</p> <p>မၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်ခံဂၤစုၣ်စုၣ်လၢကတုၤထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံာ်လၢအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ဝဲလၢအအိၣ်ဒီးအန့ၣ်သၢန့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်ဒီးဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မိၣ်ဘျးစဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ်တက့ၢ်.</p>	<p>ပိာ်ထွဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီဘၣ်ဃးဒီးထံကီၢ်အဘျၣ်အဂ့ၢ်န့ၣ်,ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဒူးအိၣ်ထီၣ်ဖိးစထၢၣ်လၢအပာ်ဖျါတၢ်အိၣ်,တၢ်ကူတၢ်သိး,တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢအမံၤဟူသ့ၣ်ဖျါ,ဟီၣ်ခိၣ်အက့ၢ်ဂီၤ,စ့,ဒီးထံဖိကီၢ်ဖိဘၣ်ဃးထံကီၢ်အဝဲန့ၣ်တက့ၢ်.</p>	<p>ပိာ်ထွဲထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အခိၣ်တီဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤလိသ့ၣ်,သ့ၣ်အတၢ်လဲတရံးသး,တၢ်သၢထီၣ်သၢလီၤ,ဒီးတၢ်အုၣ်တၢ်တဆံန့ၣ်တဲဖိသ့ၣ်လၢကမၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂီၤမ့ၢ်လၢအပာ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အံၤအတၢ်လဲတၢ်အကျိၤအကျဲတဆိဘၣ်တဆိန့ၣ်တက့ၢ်.</p> <p>ဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ပူၤကညီမ့ၢ်တမ့ၢ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအကတဲဖျါထီၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဂီၤမ့ၢ်အဂ့ၢ်အကျိၤသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.</p>
<p>တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအပိာ်ထွဲထီၣ်အခံ</p>	<p>တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအဝဲအံၤန့ၣ်တၢ်သ့ၣ်သ့ၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်အက့ၢ်အဂီၤခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ.သရၣ်သိၣ်လိတၢ်စ့ၢ်ကိးဟးသကိးဒီးဖိသ့ၣ်လၢကဟးယုၤအါထီၣ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၤအသိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.</p> <p>ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ထံၣ်အါထီၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံာ်လၢအဂၤလၢအအိၣ်ဒီးအန့ၣ်သၢန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကွဲးအါထီၣ်ဝဲလၢတၢ်ဆိကမိၣ်ဘျးစဲလံာ်ဖိခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်သ့ၣ်အတၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်လၢအအိၣ်လၢဖိစထၢၣ်အပူၤဒီးကွဲးပျဲထီၣ်လံာ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကသ့ၣ်လၢကထူးန့ၣ်ထံဂုၤကီၢ်ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အသးလၢကဟဲလၢအထံကီၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>တဲဖိသ့ၣ်လၢကဘၣ်သ့ၣ်အတၢ်ဂီၤမ့ၢ်အံၤလၢကသိၣ်လိတီၤအဂၤလၢအအိၣ်လၢကကျိၤပူၤဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဝဲန့ၣ်တက့ၢ်.</p>

နသူတင်မလိအကျိကျဲလအဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတင်တုတင်ဂီလအနတင်သိၣ်လိအပူသ့ဒဲလဲၣ်.
 နသူတင်အဒိတမံတမံလအတင်တဲဖျါတုၣ်ထီၣ်တဖၣ်မ့တမ့ၢ်မဘၣ်လိၣ်အိးဒီးနတီမ့တမ့ၢ်လံာ်မိၢ်ပှါ
 လအနသိၣ်လိအိးန့ၣ်ကသ့ဒဲလဲၣ်.

14. တင်မလိလအဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတင်တုတင်ဂီ (Problem-based learning)

တင်မလိလအဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတင်တုတင်ဂီအဖီ
 ခိၣ်တဖၣ်ဘၣ်တဲဖျါထီၣ်အိးလအကျိကျဲအါဘိလအ
 လံာ်နဲၣ်ဖျါတဘ့ၣ်အံၤအပူလံာ်,ဘၣ်ဆၣ်သန့က့သ
 ရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တင်တုတင်ဂီအသီလအတပၣ်
 ယုၣ်လအလံာ်တဘ့ၣ်အံၤအပူဒီးဘၣ်တဖၣ်သ့လိး.တင်
 မလိလအဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတင်တုတင်ဂီအဖီခိၣ်တ
 ဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ကျဲအဂ့ၤကတင်တဘိလကမက့ၢ်ဖီ
 သၣ်အတင်နါပါဒီး,မ့ၢ်ကျဲလအရ့ခိၣ်တဘိလကမ
 က့ၢ်ဒီးအမအါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတင်ယုသ့ၣ်ညါအါထီၣ်န့ၣ်တင်အတင်သ့တင်ဘၣ်တဖၣ်န့ၣ်လိး.ဖပယုတင်အ
 ဆါလအတင်တခါအဂီၢ်န့ၣ်ပတထံၣ်န့ၣ်တင်အဆါတဘျီပီလပမအိးအခိၣ်ထံးကတင်တဘျီန့ၣ်ဘၣ်,
 ဘၣ်ဆၣ်ပဘၣ်ယုဒီးဆုညါတုလအပထံၣ်န့ၣ်တင်အဆါလအဘၣ်တခါန့ၣ်လိး.

တင်လအဖီလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တင်အဒိတနီလအတင်မလိလအဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတင်တုတင်ဂီအ
 ဖီခိၣ်န့ၣ်တင်သ့အိးလအလံာ်တင်မလိလအဒိးသန့ထီၣ်အသးလာတင်တုတင်ဂီအပူသ့ဒဲလဲၣ်န့ၣ်လိး.

တင်သိၣ်လိအ ကျိအကျဲ	လံာ်တင်ဒုး လအတီၤခဲလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အ ဂီၢ်	လံာ်တင်ဒုး လအတီၤခဲလံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်	လံာ်စဲအုၣ် လအတီၤခဲလံာ်သ့ၣ်တ ဖၣ်အဂီၢ်
တင်မလိလအ ဒိးသန့ထီၣ် အသးလာ တင်တုတင်ဂီအဖီခိၣ်	တင်တင်ဘျါလိးတင်တုတင်ဂီ (word problems) န့ၣ်မ့ၢ် ကျဲလအကဲဘျူးတဘိလအ လံာ်တင်ဒုးအဂီၢ်မ့ၢ်လအ ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တုထီၣ် တင်ဂီလအကမအစါအဝဲသ့ၣ် ဖဲအယုတင်အဆါလအ တင်တုတင်ဂီအခါအဂီၢ်န့ၣ်လိး. အဒိ-တင်ဘျါလိးတင်တုတင်ဂီ ကမ့ၢ်ဝဲ---နီၢ်ဒါအိၣ် ကိၣ်ယုလိၣ်ဒီးစါခုၣ်အိၣ် ဝဲဒုၣ်ကိၣ်ယုလိၣ်လိး. အ ဝဲသ့ၣ်ခံၤအိးကိၣ်ခဲလံာ် အိၣ်ပွဲလိၣ်လဲၣ်.	ဟ့ၣ်ထီၣ်ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တင် တုတင်ဂီအဒိလအမ့ၢ်-ပူထုး ထီၣ်(ပနံၣ်)တင်ဆါကိၣ်လိၣ် အဂီၢ်. ပူထုးထီၣ်(ပနံၣ်)တင်ဆါကိၣ် လိၣ်လအတဂၤန့ၣ်ဟ်လိး အသးလာကတုထီၣ်တင်ဟ့ၣ် အတလါဖီလအတင်ဆါကိၣ် လိၣ်အသီတဖၣ်အဂီၢ်ဒီး အဲၣ်ဒီးဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲလအဂ့ၤက တင်တခါလိး. တလါဖီတဖျါန့ၣ်တင်ဆါ ကိၣ်လိၣ်ကဘၣ်အိၣ် (၃၆) ဖျါလအကဘၣ်တင်ဆီလိး	ဟ့ၣ်လိးဖီသ့ၣ်တင်တု တင်ဂီလအမ့ၢ်တင်ဖီတဘ့ၣ် လအလိၣ်ဘၣ်လဲၣ်ဆု ထံကျိဘးခိၣ်န့ၣ်လိး. ဒုးနဲၣ်ဖီသ့ၣ်တဖၣ်တင် ဖီတင်လံာ်လအမ့ၢ်ပလိ, ထီၣ်ဆုၣ်,လါ,စါဘိ, ထံခူး,ဒီးတဲအဝဲသ့ၣ်လအ ကတင်ပီၣ်သကိးလအက မအစါတင်ဖီတဘ့ၣ်န့ၣ် ဒ်သိးကခိၣ်ထံကျိအဂီၢ် န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကသူတင်မ န့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လိး. အမံးနံးတဆံဝဲအက

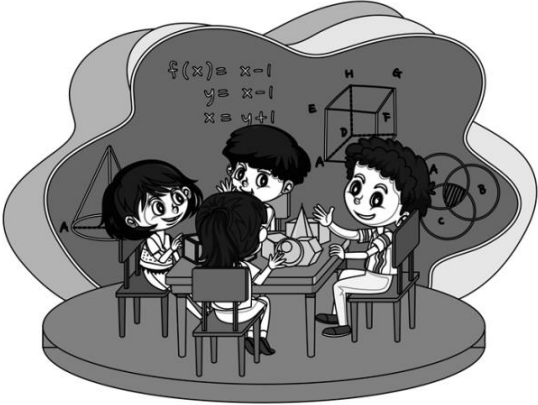
	<p>သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ဟ့ၣ်လီၤ ဖိသၣ်တၢ်သံကွၢ်အဝဲအံၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဂၤစ့ၣ်စ့ၣ် မ့တမ့ၢ်ခံၣ်မၤသကိးတၢ် လၢကတုၣ်ကိၣ်အဂီၤ,မ့တ မ့ၢ်ယုတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ အအိၣ်လၢတၢ်ပူၤတမံၤမံၤ လၢကသုၣ်ဝဲဒ်အမ့ၢ်ကိၣ် အသိးဒီးဂံၢ်ယုၣ်ကိၣ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်အနီၣ်ဂံၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>အီၤလၢအကျိၤတဘိဘၣ်တဘိ ,တကျိၤန့ၣ်တၢ်ဆၢကိၣ် လိၣ်ကဘၣ်အိၣ်တကထၢန့ၣ် လီၤ.</p> <p>တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်အလွဲၢ်န့ၣ် အိၣ်လွဲၢ်ခါ,အလွဲၢ်တခါန့ၣ် အိၣ်ခွဲၣ်ဖျၢၣ်လီၤ.တၢ်ဆၢကိၣ် လိၣ်လၢအလွဲၢ်ဒ်သိးလိၣ်သး န့ၣ်တဘၣ်အိၣ်ဘူးလိၣ်အသး ဘၣ်.</p> <p>နတုၣ်ထီၣ်တလါဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢအက့ၢ်အဂီၤတဒ်သိးလိၣ် သးဘၣ်ကန့ၢ်ပျဲၤဖျၢၣ်လဲၣ်. တဲဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤသ ကိးတၢ်ဒီးကွဲးနီၣ်ကွဲးယါအ ဝဲသ့ၣ်တုၣ်ထီၣ်တၢ်အက့ၢ်အဂီၤ ကျိၤကျဲၤတဖၣ်တချးအဝဲသ့ၣ် ကဟ့ၣ်နီၤအတုၣ်ထီၣ်တဖၣ် ဆူတၢ်ဒီးတတၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.</p>	<p>တၢ်န့ၣ်တဲကိၣ်ဖိသ့ၣ်တ ဖၣ်လၢကဟံးန့ၢ်တၢ်ဖိ တၢ်လံၤဒီးထံၤလၢအ အိၣ်ဒီးထံၤဒီးမၤကွၢ်အဝဲ သ့ၣ်အတၢ်ထံၣ်ဒီးယု ထံၣ်သကိးတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်အ ဆၢန့ၣ်တက့ၢ်.</p>
<p>တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢ အပိၣ်ထွဲထီၣ် အခံ</p>	<p>သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ဟ့ၣ် တၢ်တၢ်ဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ် (word problems) အတၢ် မၤလၢတၢ်ဟ်ဖျိၣ်.တၢ်ထူး ကွံၣ်,တၢ်နီၤဖး,ဒီးတၢ်ဂံၢ် အါတဖၣ်အဂီၢ်လၢတၢ်က ယုတၢ်အဆၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.</p>	<p>သရၣ်မၤအါထီၣ်တၢ်ဆၢကိၣ် လိၣ်နီၣ်ဂံၢ်ဒ်သိးကမၤကိထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်အတၢ်မၤအဂီၢ်သ့န့ၣ် လီၤ.အဒိ,တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်မ့ၢ် အိၣ်(၆၄)ဖျၢၣ်ဒီးအလွဲၢ်(၆)ခါ န့ၣ်တၢ်ကကဲထီၣ်အသးဒ် လဲၣ်.တလါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ကကဲထီၣ်သးဒ်လဲၣ်.</p>	<p>တဲဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ် သိးမၤထီၣ်ခွဲၣ်ဖိလၢဂ့ၢ် အဂီၢ်တက့ၢ်.အဝဲသ့ၣ် သူတၢ်ဖိတၢ်လံၤတခါ ယီၤကသ့ၣ်ခါ.</p>

 နသုတၢ်မၤလိလၢအဒိးသန့ထီၣ်အသးလၢတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်အဖိခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢနတၢ်သိၣ်လိအပူၤသ့ၣ် လဲၣ်.နသုတၢ်အဒိတမံၤတမံၤလၢပတဲဖျါတ့ၢ်ယၢ်မ့တမ့ၢ်မၤဘၣ်လိၣ်အီၤဒီးနတၢ်မ့တမ့ၢ်လံာ်မိၢ်ပျါလၢန သိၣ်လိအီၤန့ၣ်ကသ့ၣ်လဲၣ်.

 16. တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်နီၤဖျိတၢ်သံကွၢ်သံဒီးတၢ်တဖၣ် (Inquiry based learning)

တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်နီၤဖျိတၢ်သံကွၢ်သံဒီးတၢ်တဖၣ် န့ၣ်ညီၣ်န့ၢ်ဟ်ဖျိၣ်ထီၣ်အသးတပူၤယီၤဒီးတၢ်ဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကိၣ်ဒီးတၢ် ယုထံၣ် န့ၢ်တ အသိ တဖၣ်ဘၣ်ဆၣ် ဖိသၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါလၢ အဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်အတၢ်မၤလိအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်အါတက့ၢ် စးထီၣ်ဝဲဒ်ဖိလၢ သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ဟ့ၣ်လီၤ တၢ်မၤလိဂ့ၢ်ခိၣ် တီသ့ၣ်တဖၣ်, ဘၣ်ဆၣ် ကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဆၢတဲာ်ဝဲလၢအကအဲၣ်ဒီးမၤလိတၢ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်အဝဲန့ၣ်ကဟ်ဖျိၣ်ယုၣ်အသး

ဒီး တၢ်မၤလိအကျိၤအကျဲလၢပမၤလိတၢ် လၢအဖီခိၣ် သ့ၣ် တဖၣ်လၢအမ့ၢ်ဖီသ့ၣ်မၤတၢ်မၤရဲၣ်ကျဲၤအတၢ်မၤ,တၢ်ဒုး န့ၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂၤဒိပူ,တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဖိစထၢၣ် တဖၣ် န့ၣ် လီၤ. နဲလဲၣ်ဂ့ၤ နဲလဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်လီၤဆီလိာ်သးဒီး တၢ် မၤ လိ န့ၣ်တၢ်ခိဖျါတၢ်သံက့ၢ်သံဒီးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ် ကိဖီသ့ၣ်တဖၣ်ဆီ လီၤအတၢ်မၤလိရဲၣ်ကျဲၤလၢအနီၢ်ကစၢ်,ဒီးဆၢတၢ်တၢ်လၢ အဝဲသ့ၣ် ကအဲၣ်ဒီး ယုထံၣ် န့ၢ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤ တ ဖၣ် လဲၣ်ဒီးကမၤအိၤလၢကျဲၤနဲလဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျါတၢ်သံက့ၢ်သံဒီးန့ၣ်မ့ၢ်ကျဲ အဂ့ၤတဘီလၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်အဂီၢ်ဒ်သိးကသ့ၣ်ညါအါထီၣ်အကိဖီသ့ၣ်တဖၣ်,အဝဲသ့ၣ်အတၢ်သးစဲ မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်,ဒီးဒ်သိးသရၣ်တဖၣ်ကဒုးမၤအါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အဲၣ်မၤလိန့ၢ်တၢ်လၢလံာ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ဖီသ့ၣ်အတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၤလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ရူလိာ်မုာ်လိာ်လၢအဂ့ၤဒီးဖီသ့ၣ်တဖၣ်,ဒီးမၤဘၣ်လိာ်အတၢ်သိၣ်လိလၢဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အသးကစဲဒီး အဲၣ်ဒီးမၤလိတၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျါတၢ်သံက့ၢ်သံဒီးန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ယဲၢ်ပတီၢ်လီၤ.

1. ညီန့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤအိၤလၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်,ကိဖီသ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သံ က့ၢ်မ့ၢ်တမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တခါလၢအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးယုထံၣ်န့ၢ်တၢ်အဆၢန့ၣ်လီၤ.
2. ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဆၢတဲာ်လၢအကယုတၢ်အဆၢလၢတၢ်သံက့ၢ်အဂီၢ်န့ၣ်အကမၤဝဲလၢကျဲၤနဲလဲၣ်. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်န့ၣ်တဘၣ်မၤန့ၢ်တၢ်လၢဖီသ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်,ဘၣ်ဆၢကဘၣ်ဒုးနဲၣ်ကျဲၤအဝဲသ့ၣ် လိာ်ဘၣ်တၢ်မၤစၢအခါလီၤ.
3. ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သ့ၣ်ဆၢသးဂၤအပူၤယုတၢ်အဆၢလၢတၢ်သံက့ၢ်အဂီၢ်,ညီန့ၢ်မၤဝဲခိဖျါတၢ်ယုထံၣ် သ့ၣ်ညါအါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်-ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ခိဖျါတၢ်သ့ၣ်အ့ထၢၣ်နဲး (online), ခိဖျါလံာ်လဲၣ်,မ့ၢ်တမ့ၢ် သံက့ၢ်ပုၤအကန့ၣ်လီၤ.
4. ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟ်ဖျါထီၣ်အတၢ်ယုထံၣ်န့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.
5. ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်က့ၢ်ကဒါက့ၢ်အတၢ်မၤအကျိၤကျဲၤဒီးသရၣ်သိၣ်လိတၢ်ဒီးတၢ်ပိာ်တၢ်ပိာ်တၢ်မနုၤလဲၤ အသးဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်ဘၣ်,ကဘၣ်မၤဂ့ၤထီၣ်အတၢ်မၤကျိၤကျဲၤလၢခါဆူညါတခါနဲလဲၣ်,ဒီးဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်မၤလိမနုၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကျဲလၢအကဲဘျးလၢတၢ်ကသ့ၣ်တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျါတၢ်သံက့ၢ်သံဒီးန့ၣ်မ့ၢ်အကတီၢ်ဖဲတၢ်ကစးထီၣ်မၤလိတၢ်ဂ့ၢ် ခိၣ်တီတခါခါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.အဒိသရၣ်သိၣ်လိတၢ်တဲဖီသ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကစးထီၣ်မၤလိလံာ်ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤအခိၣ်တီ အသိတခါဒီးကဘၣ်မၤလိဝဲဘၣ်ပးဒီးကီၢ် Australia န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်စးထီၣ်တၢ်မၤလိသ့ၣ်ခိဖျါ သံက့ၢ်ဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢမ့ၢ်အသ့ၣ်ညါတၢ်လံာ်ကီၢ် Australia အဂ့ၢ်အိၣ်တမံမံၤန့ၣ်လီၤ.

ဖဲတၢ်ပိာ်သကိးတၢ်တနီၤဝဲအလီၢ်ခံ,သရၣ်သိၣ်လိတၢ်မၤဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကကွဲးလီၤ Australia လၢလံာ်အ ခၢၣ်သးဒီးတ့ထီၣ်တၢ်စိကမိၣ်အယဲၤဘျးစဲ(mind map) (ဒ်အဖီခိၣ်မၤလိတၢ်လံ)ဘၣ်ပးတၢ်ဂ့ၢ်ခဲလၢာ်လၢအဝဲ သ့ၣ်အဲၣ်ဒီးမၤလိဝဲဒၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးကီၢ် Australia န့ၣ်လီၤ. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကကွဲးဝဲတၢ်စိကမိၣ်အယဲၤ ဘျးစဲလၢဖီသ့ၣ်တ့ထီၣ်ဝဲတဖၣ်ဝဲဒီးမၤလိတၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ခဲလၢာ်လၢဖီသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးမၤလိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟ်ယုာ်ဝဲ လၢတၢ်ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီလၢဖီသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ယုတၢ်အဆၢလၢအဝဲသ့ၣ်အနီၢ်ကစၢ်အဂီၢ်န့ၣ် လီၤ.

တၢ်သိၣ်လိအကျိၤအကျဲ	လံာ်တၢ်စံၣ်စိတဲစိလၢတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်	လံာ်တၢ်ဒူးလၢတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်	လံာ်စဲအ့ၣ်လၢတၢ်ခဲလၢအဂီၢ်
<p>တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခီဖျိတၢ်သံကွၢ်သံဒီး</p>	<p>သုတၢ်စိကမိၣ်အယဲၤဘျးစဲ (mind map) (ဒ်အဖီခိၣ်အသိး),မၤဖိသၣ်ခဲလၢလၢကတုထီၣ်တၢ်စိကမိၣ်အယဲၤဘျးစဲဘၣ်ပးဒီးလံာ်တၢ်စံၣ်စိတဲစိအခိၣ်တီလၢဖိသၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤလိဘၣ်တက့ၢ်.</p>	<p>အါစုအါဘျီန့ၣ်သရၣ်သိၣ်လိလံာ်တၢ်ဒူးတဖၣ်န့ၣ်လိဝဲကျဲဖိသၣ်ကဘၣ်သုဝဲလၢတၢ်ကဘျါလိတၢ်ဂ့ၢ်ကီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လိ.ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခီဖျိတၢ်သံကွၢ်ဒီးတခီန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲ,ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ယုထၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲကျဲလၢကဘျါလိတၢ်ဂ့ၢ်ကီအဂီၢ်န့ၣ်လိ.</p> <p>အယီ,သရၣ်သိၣ်လိလံာ်တၢ်ဒူးမ့ၢ်ဟ့ၣ်လိဖိသၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကီတခါလၢအမ့ၢ်တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်တဘီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်အိၣ်(၅၀)ဖျါ,တၢ်ဆၢ(၁၂)ဖျါန့ၣ်အလွဲၢမ့ၢ်အဂီၢ်,(၈)ဖျါန့ၣ်အဘီ,ဒီးအဖျါတဆံန့ၣ်မ့ၢ်လါဟ့ၣ်လိ.တၢ်ဆၢ(၁၄)မ့ၢ်ကယၤန့ၣ်ဘီဂီ,ဒီးအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်အလါအဲးလိ.တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်အလါအဲးအမ့ၢ်ကယၤအိၣ်ထဲလဲၣ်.</p> <p>လၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကတဲဖိသၣ်လၢကျဲလၢကဘၣ်သုဝဲဒ်သိးကဘျါလိတၢ်ဂ့ၢ်ကီအံၤအလိၢ်,ဖိသၣ်တဖၣ်ယုထၢဝဲဒၣ်အကစၢ်အကျဲန့ၣ်လိ.</p> <p>ဖိသၣ်တနီၤကတုထီၣ်တၢ်ဂီၤလၢအတၢ်စံးဆၢအဂီၢ်,တနီၤကသုဝဲကျဲလၢညီန့ၢ်သုဝဲဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဒူးလိတၢ်ဆၢတဆီဘၣ်တဆီ,တနီၤ</p>	<p>တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခီဖျိတၢ်သံကွၢ်သံဒီးန့ၣ်ကဲဘျးလၢတၢ်မၤလိလံာ်စဲအ့ၣ်အဂီၢ်စ့ၢ်ကိးလိ.</p> <p>ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအမၤလိတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီဘၣ်ပးဒီးဟီၣ်ခိၣ်အတၢ်ထုးယၤန့ၣ်,ဟ့ၣ်သဆၣ်ထီၣ်ဖိသၣ်အသးသဟီၣ်ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကဒူးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သံကွၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးစဲအ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးယုတၢ်စံးဆၢတဖၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.</p> <p>အဒိဖိသၣ်တဂၤလၢကရူၢ်တဖုအကျါကအိၣ်ဒီးအတၢ်သံကွၢ်လၢအမ့ၢ်“လံာ်ကုဖိတက့ၢ်လိတၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လိန့ၣ်အချၢဒ်သိးဒီးလၢလိတၢ်လၢဟီၣ်ခိၣ်လိန့ၣ်ခါ.ဖဲန့ၣ်အခါကရူၢ်အဂၤကအိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်လၢအမ့ၢ်“လၢတၢ်ဒ်သိးလိၣ်သးခံဖျါန့ၣ်မ့ၢ်လိဒးလၢထံကျါန့ၣ်အချၢဒ်သိးလိၣ်အသးခါ”.</p> <p>ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ယုထၢကျဲလၢကယုတၢ်စံးဆၢလၢတၢ်သံကွၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လိ.တၢ်ဂ့ၢ်ဒ်အံၤအဂီၢ်န့ၣ်,အဝဲသ့ၣ်ကအိၣ်ဒီးတၢ်မၤကွၢ်တၢ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲလၢတၢ်ကယုထံၣ်န့ၣ်တၢ်စံးဆၢအဂီၢ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လိ.</p>

		ကသူဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤ, မ့တမ့ၢ်တၢ်ဆၢကိၣ်လိၣ်သ့ၣ် တဖၣ်လၢတၢ်ယုတၢ်အ ဆၢအဂီၢ်လီၤ.	
တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤလၢ အပိၣ်ထွဲထီၣ်အခံ	ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကယု တၢ်သံကွၢ်လၢအဖးအိၣ် ထီၣ်ဝဲတခါခါဒီးဆၢတဲာ် လၢကဘၣ်ယုတၢ်အဆၢ လၢအတၢ်သံကွၢ်အဂီၢ်ဒ် လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.	ဝဲဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဖး အိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ဂ့ၢ်ကီ လၢတၢ်စ့ၣ်စ့ၣ်အဂီၢ်တက့ၢ်.	ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကွဲးလီၤတၢ်အ ဆၢလၢအဝဲသ့ၣ်ယု ထံၣ်န့ၣ်ဒီးဖိအတၢ်မၤကွၢ် အပူၤဒီးဟ့ၣ်နီၤအတၢ်ထံၣ် ဆူအတံၤသကိးအ အိၣ်လီၤ.

နသူတၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်ခိဖျိတၢ်သံကွၢ်သံဒီးလၢနတၢ်သိၣ်လိၣ်အပူၤသ့ၣ်လဲၣ်.နသူတၢ်အဒိတမံတမံ
လၢပတဲဖျါတၢ်ယုမ့တမ့ၢ်မၤဘၣ်လိၣ်အိၣ်ဒီးနတီၤမ့တမ့ၢ်လံာ်မိၢ်ပျါလၢနသိၣ်လိၣ်အိၣ်န့ၣ်ကသ့ၣ်လဲၣ်.
.....<<>>.....

တၢ်မၤကွၢ်တၢ်န့ၣ်ဟံၣ်ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်မၤလိၣ်အဆၢအိၣ်(ခ)

A. ဘၣ်TRUE (T) ဒီးကမၣ် FALSE (F)

1. ဆိကမိၣ်-မၤသကိး-ဟ့ၣ်နီၤလီၤ မ့တမ့ၢ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤတခါလၢအဟ့ၣ်ထီထီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢတၢ်
ဆိကမိၣ်ယုသကိးတၢ်အစၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.
TRUE FALSE
2. တၢ်မၤလိၣ်န့ၣ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးခိဖျိတၢ်တီၢ်ကျဲၤအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤတဖၣ်(Project based
learning) န့ၣ်သရၣ်သိၣ်လိၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပျါမၤစၢတၢ်ဖိဖဲကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤတၢ်ယုသ့ၣ်ညါ,
မၤတၢ်အဒိ,ဒီးမၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်အခါန့ၣ်လီၤ.
TRUE FALSE
3. သရၣ်သိၣ်လိၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တကြားမၤဖိသၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လိာ်ကွဲး,မ့တမ့ၢ်တၢ်မၤလိၣ်တၢ်ဟူး
တၢ်ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဘၣ်မ့ၢ်လၢတၢ်အဝဲန့ၣ်ကီခဲဒီးဒိၣ်မ့ၢ်ဝဲလၢဖိသၣ်အဂီၢ်အယိလီၤ.
TRUE FALSE
4. တၢ်ဝဲပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကြားဝဲဘၣ်ဝဲလၢတၢ်ကသူအိၣ်လၢတၢ်မၤလိၣ်ကျိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဂီၢ်တကးဒီးဘၣ်
ဂ့ၢ်စၢ်လၢလံာ်တၢ်စံာ်စိးဝဲဒီးလံာ်စဲအ့ၣ်အပူၤဘၣ်လီၤ.
TRUE FALSE
5. ဖိးစထီၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါအတၢ်ဟူးတၢ်ဂၤန့ၣ်,သရၣ်သိၣ်လိၣ်တၢ်ကဘၣ်ဝဲကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအရ့ဒိၣ်
လၢအကြားဟံၣ်ဖျါဒီးတကြားဟံၣ်ဖျါ,ဒီးကြားဝဲဖျါထီၣ်ဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.
a. TRUE FALSE

B. ယုထာတော်စံးဆာလၢအဘၣ်တဖၣ်တက့ၢ်.တၢ်စံးဆာအါန့ၢ်တဖျၢၣ်သ့ဝဲလီၤ.

1. တီၤပူၤတၢ်တၢ်ပီၣ်တဲသကိးတၢ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိး-
 - a) ကဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤသ့ၣ်တဖၣ်
 - b) အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ဆိကမိၣ်ထီၣ်န့ၢ်တၢ်သီ
 - c) ဒိကန့ၣ်ပျၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်
 - d) ဟ့ၣ်နီၤလီၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖး
 - e) တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီခိၣ်ခဲလၢၢ်

2. သရၣ်သိၣ်လိတၢ်ကြးဆိကမိၣ်တၢ်ဂ့ၢ်အရူဒိၣ်စ့ၤဘီဖဲလၢအဝဲသ့ၣ်မၤကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤကရူၢ်တၢ်မၤအတၢ်တီၢ်ကျဲၤအခါ-
 - a) ဟ်အီၤယိယိဖိ
 - b) ရဲၣ်ကျဲၤတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢလၢပျဲပျဲ
 - c) ပျၢကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးအမူဒါ
 - d) တၢ်ကဲခိၣ်ကဲနါအမူဒါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ကဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်နီၤလီၤအီၤဒ်သိးသိးလၢပိၣ်မုၢ်ဒီးပိၣ်ခါအဘၣ်စၢလီၤ.
 - e) မၤလီၤတၢ်လၢတၢ်ပိးတၢ်လီၤခဲလၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲ
 - f) ဟ်လီၤတၢ်ပညိၣ်လၢအရဲ
 - g) တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖီခိၣ်ခဲလၢၢ်

3. တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ဒီးသန့ထီၣ်သးခိဖျိတၢ်တီၢ်ကျဲၤအတၢ်မၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ(Project based learning) အဒိသ့ၣ်တဖၣ်-
 - a) သူၣ်ထီၣ်တီၤခိဖျိတၢ်သူလံာ်တၢ်ကစီၣ်လီၤလံာ်
 - b) ကွဲးလံာ်ဆီရဲၣ်
 - c) တ့ထီၣ်န့ၣ်သဝီအဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ
 - d) သူထီၣ်ကွီအဖီကရၢၢ်
 - e) မၤဟံၣ်တၢ်မၤ

4. တၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်ခိဖျိတၢ်ဘျါလီၤတၢ်ဂ့ၢ်ကီၤတဖၣ်(Problem-based learning)ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကျဲၤလၢအတူၤလီၤတီၤလီၤတဘီလၢတၢ်ကမၤကွၢ်ဖိသၣ်သ့ၣ်တဖၣ်-
 - a) တၢ်ရူလိာ်မုာ်လိာ်သးအတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
 - b) တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၣ်အတဟီၣ်
 - c) တၢ်ယိထံသ့ၣ်ညါတၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
 - d) တၢ်တီၢ်နီၣ်ဖိးယာ်တၢ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
 - e) တၢ်ကဒီးလံာ်မဲာ်ဖျၢၣ်

5. တၢ်ဂ့ၢ်လၢအရူဒိၣ်လၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကြးဆိကမိၣ်ဒ်သိးကမၤစၢတၢ်ဂဲၤဒိအတၢ်မၤလိကလဲၤအသးဘျၢဘျၢအဂီၢ်.

- a) တော်မလိအတော်ပညို
- b) တော်မလိတီအလီ Classroom space
- c) တော်ပူဖူးအိန် (Safety) လာဖိသန်သုန်တဖန်အဂီ
- d) တော်ဟူးတော်ဂဲအသိန်တော်သိသုန်တဖန်
- e) တော်ကတဲကတီတော်ကူတော်သိးလာတော်ဂဲအဂီ

C. ဆိဘန်လံကိယုလဲလဲလဲသုန်တဖန်လာအဂီအဝီတကွါ.

- 1. ဆိကမိန်-မသကိး-ဟုန်နီလီတော်ဟူးတော်ဂဲ-
 - a) ဖိသန်သုန်တဖန်ဟုန်နီလီအတော်ထံအတော်ဆိကမိန်သုန်တဖန်ဆူအတံသကိးအအိန်
 - b) ဖိသန်သုန်တဖန်ဆိကမိန်ဘန်ယးဒီးတော်သံကွါလာတော်ဟုန်အီလာစုမံးနံးအတီပူ
 - c) ဖိသန်သုန်တဖန်ဟုန်နီလီအတော်ထံအတော်ဆိကမိန်ဆူတီဒီတတီ
 - d) သရန်သိန်လိတော်ဟ်လီဖိသန်ခံကတကရူဝံဒီးသံကွါအဝဲသုန်တော်သံကွါ
- 2. တော်အပတီယဲခါလာအမုတ်တော်မလိနုတ်တော်ခိဖျိတော်သံကွါသံဒီးတော်တဖန် (Inquiry based learning):
 - a) ဒီးအဝဲသုန်ဆာတဲလာအဝဲသုန်အဲဒီးယုထံတော်စံးဆာဒဲလဲ
 - b) အဝဲနုန်ဝံဒီး, အဝဲသုန်ကွါကဒါကွါတော်မကျဲလာအမဲ, တော်မနုလဲအသးဂုဂု, တလဲသးဂုဂု, ဒီးတော်မလိလာမလိနုတ်ဘန်အကသုန်တဖန်လီ.
 - c) သရန်နုန်လီတော်သိန်လိအတော်မကျဲဝံ, ကွီဖိသုန်တဖန်ဒူးအိန်ထီတော်သံကွါမုတမုတ်တော်ဂုလာ အဝဲသုန်အဲဒီးယုထံနုတ်တော်စံးဆာနုန်လီ.
 - d) မုတ်ဝံဒီး, လာတော်သုန်ဂဲသးဂဲအပူအဝဲသုန်ယုတော်စံးဆာသုန်တဖန်လာတော်သံကွါအဂီလီ.
 - e) အဝဲသုန်တဲဖျါထီတော်လာအယုထံနုတ်ဝဲသုန်တဖန်လီ.

.....<<>>.....

တော်မကွါတော်မလိအဆာဒိန်(က)-တော်စံးဆာ

- 1. တော်စံးဆာကလီဆိလိအသးတကဒီးတက
- 2. တော်စံးဆာအိန်လာတော်မလိ(3.2) အပူ----
- 3. တော်စံးဆာကမုတ်ဝဲ-ဒ်သိးကဒူးအိန်ထီတော်မလိလီလာအအိန်ဒီးကျဲအကလုန်ကလုန်ဒ်အမုတ်မလ သကိးတော်လာခံကအဘာန်စု, ကရူတော်မ, ဒီးတော်မလိအတော်ဖဲတော်မလဲလာအတမုတ်တော်မအီထဲ လာလီဆုန်နီအဖိခိန်ဒီးဆုန်နီဒီးကနုန်သရန်တော်သိန်လိတခါဒါဘန်နုန်လီ.
- 4. တော်စံးဆာကလီဆိလိအသးတကဒီးတက
- 5. တော်စံးဆာကမုတ်ဝဲ-
 - ကဒူးအိန်ထီတော်မလိအတော်ဟူးတော်ဂဲတဖန်ကလဲသးဘူ ဘူ လာတခါဒီးတခါအဘာန်စု (အဒိ, ဖဲသုန်တဖန်ဟ်ဖျိထီသးလာကမကရူတော်မအခါ, သရန်တဖန်ကမဖိသန် လာကဒူးအိန်ထီကရူတဖန်တဖုဘန်တဖုဒီးကဘန်မကရူတော်မတော်လီဖဲလဲ, တီပူ, မုတမုတ်တော်ချဲနုန်လီ.)

6. ဘဉ်-တၢ်သမံသမိးမၤကွၢ်ကိဖိအတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်အကလုာ်ကလုာ်ယုာ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တီးကိတၢ်ဒီး
 စဲးသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်သမံသမိးကိအတၢ်ပညိၣ်ကဘဉ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဒုးအါ
 ထီၣ်ကိဖိတၢ်မၤလိန့ၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ.ကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မ့ၢ်သမံသမိးအိၣ်တပယုာ်ဃီဒီး,အတၢ်မၤ
 လိန့ၢ်တၢ်တဖၣ်ကအါထီၣ်ဝဲကွၢ်ကွၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤန့ၢ်တၢ်လၢတၢ်ဒီးစဲးန့ၣ်
 ကတၢ်အဂီၢ်ကအါထီၣ်ဝဲန့ၣ်လီၤ.

7. ဘဉ်.

7. တၢ်လၢအတမ့ၢ်တၢ်ရဲၣ်ကျဲၤလၢ တဝါလၢအဆိၣ်ထွဲလိာ်သး(COP) အဂီၢ်ဘဉ်

- နီၣ်ဂံၢ်(၂)တမ့ၢ်တဝါလၢအဆိၣ်ထွဲလိာ်သး (COP) အတၢ်ပညိၣ်ဘဉ်-ပုၤအစဲၣ်နီၤ (expert)
 န့ၣ်တၢ်မ့ၢ်လိာ်ဘဉ်လၢကဟဲဟ့ၣ်န့ၢ်ပုၤတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တိလၢအလီၤလီၤဆိဆိတခါခါဒီးပမၤအဝဲသ့ၣ်
 သ့လီၤ.ဘဉ်ဆဉ်သန့ကတဝါလၢအဆိၣ်ထွဲလိာ်သး(COP)အတၢ်မၤတဖၣ်တၢ်မၤအိၣ်သ့လၢတၢ်
 တလိာ်ဘဉ်ပုၤစဲၣ်နီၤအတၢ်ပၣ်ယုာ်ပၣ်ဂီၢ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ.
- နီၣ်ဂံၢ်(၃)တမ့ၢ်တဝါလၢအဆိၣ်ထွဲလိာ်သး(COP)အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤဘဉ်-အါဒၣ်တက့ၢ်သရၣ်
 (မ့တမ့ၢ်ပုၤလၢအမၤတၢ်အကလုာ်လၢအဂုၤအဂၤတဖၣ်)မ့ၢ်ပုၤလၢအတၢ်မၤအါဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဘဉ်
 ဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်ဒီးထံၣ်လိာ်သးအဂီၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ဘဉ်ဘျးကအိၣ်စ့ၤ,ဘဉ်ဆဉ်သန့က
 အဘျးကအိၣ်ဝဲပဲပုၤလၢအစဲၣ်နီၤတဂၤမ့ၢ်ဟဲဟ့ၣ်တၢ်ကစီၣ်(တၢ်ဂ့ၢ်)လၢအဘဉ်သးဒီးတၢ်
 သိၣ်လိအကျိၤအကျဲၤလၢအကဲဘျးဒီးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်တဖၣ်အဂီၢ်
 န့ၣ်လီၤ.
- နီၣ်ဂံၢ်(၄)တမ့ၢ်တဝါလၢအဆိၣ်ထွဲလိာ်သး(COP)ဘဉ်-ဒ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအဖိခိၣ်သိး,သရၣ်တဖၣ်မ့ၢ်
 ပုၤတၢ်မၤအါအဃိလၢတၢ်ကထံၣ်လိာ်သးခဲအံၤခဲအံၤအဂီၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်တအိၣ်ဘဉ်.ဘဉ်
 ဆဉ်တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်လိာ်သးတနွံတဘျီ,မ့တမ့ၢ်သၢလၢတဘျီကမ့ၢ်တၢ်လၢအကြးအဘဉ်န့ၣ်လီၤ.

.....<<<>>.....

တၢ်မၤကွၢ်တၢ်မၤလိအဆၢဒိၣ်(ခ)-တၢ်စံးဆၢ

A. ဘဉ်မ့တမ့ၢ်ကမၣ်ဒါ. TRUE (T) or FALSE (F)?

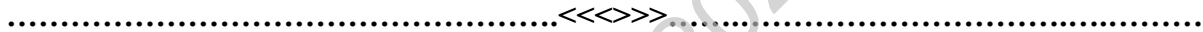
- 1) FALSE: အဝဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဟူးတဂၤလၢအချုတခါလၢဖိသဉ်ဆံးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒ်သိးကဆိကမိၣ်
 ထီၣ်န့ၢ်တၢ်ဒီးထုးထီၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးန့ၣ်လီၤ.
- 2) TRUE
- 3) FALSE: တၢ်ပျဲကိဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လိာ်ကွဲလၢအနီၢ်ကစၢ်ဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘါအဝဲသ့ၣ်
 လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်န့ၢ်တၢ်အသီ,ဒီးဖိသဉ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအသုးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်လၢအကစၢ်အဂီၢ်
 အဂုၤကတၢ်လီၤ.
- 4) TRUE
- 5) FALSE: သရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကြးဟ့ၣ်အခွဲးလၢဖိသဉ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကဟံၣ်လီၤအ
 တၢ်ဆၢတၢ်လၢအကစၢ်ဒၣ်ဝဲဘဉ်သးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးဟံၣ်ဖျါထီၣ်လၢဖိစထၢၣ်
 အဖိခိၣ်,ဒီးအဝဲသ့ၣ်အဲၣ်ဒီးတဲဖျါဝဲဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ.

B. ယုထာတံးစံးဆါလါအဘဉ်တဖဉ်တက့ၢ်.တံးစံးဆါအါန့ၢ်တဖျဉ်သ့ဝဲလီၤ.လီၤ.

1. d
2. d
3. a, c, and d
4. b and c
5. a, b, c and d

C. ဆီဘဉ်လံာ်ကျိၤပျဲၤလါလံာ်သ့ဉ်တဖဉ်လါအဂ့ၢ်အဝီတက့ၢ်.

1. d)
b)
a)
c)
2. c)
a)
d)
e)

@KECD2023

တၢ်ဘိးဘၣ်သ့ၣ်ညါ

လံာ်န့ၣ်ဖျါတဘျီတဘျီအံၤဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်ခိဖျိ MEC လၢအဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢအိၣ်လၢ Foreign, Commonwealth & Development Office (FCDO), Department of Foreign Affairs and Trade (DFAT), the Ministry for Foreign Affairs of Finland and the American people through the United States Agency for International Development (USAID)န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ လံာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီအံၤအပူၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်အိၣ်ဒ် KECD တၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်လိၣ်ဘၣ်အဖီခိၣ်အိၣ်ဝဲအသိး လၢအတဟ်ယုာ်ဒီး MEC, FCDO, DFAT, the Ministry for Foreign Affairs of Finland, USAID or the United States Government အတၢ်ထံၣ်ဆိကမိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်လၢလံာ်န့ၣ်ကျဲတဘျီအံၤအပူၤဘၣ်တၢ်ထုးထီၣ်ဟံးန့ၣ်သုအိၣ်လၢ TREE project အလံာ်ထုးထီၣ်တဖၣ် အပူၤလၢဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်အိၣ်လၢ British Council ကျိၣ်စ့တၢ်ဆိၣ်ထွဲဟံးခိဖျိ FCDO / UKAid န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဂံၢ်ထံးသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ယုထံၣ်န့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လၢ <https://www.TREE-Myanmar.org>.